

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Фінансова діагностика як інструмент економічної безпеки підприємства

за матеріалами комунального підприємства
«Управління житлово-комунального господарства», м. Славутич

Студентки 2 курсу 2 м групи,
спеціальності 051 «Економіка»,
спеціалізації «Економічна
безпека»

Зубок Анастасії
Михайлівни

Науковий керівник –
канд. екон. наук, доцент

Зубко Тетяна
Леонідівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук, проф.

Ситник Ганна
Вікторівна

Київ 2018

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ДІАГНОСТИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1. Економічна безпека як запорука стабільної діяльності підприємства..	8
1.2. Сутність фінансової діагностики як складової системи оцінки економічної безпеки підприємства	12
1.3. Методичний інструментарій фінансової діагностики в системі економічної безпеки підприємства	26
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА КП «УПРАВЛІННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА»...	34
2.1. Діагностика складових фінансового стану підприємства.....	34
2.2. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства	59
2.3. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства.....	63
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА КП «УПРАВЛІННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА».....	80
3.1. Обґрунтування заходів щодо поліпшення економічної безпеки підприємства.....	80
3.2. Планування фінансових показників діяльності підприємства	86
3.3. Прогнозна оцінка рівня економічної безпеки підприємства	95
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	98
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	103
ДОДАТКИ	113

АНОТАЦІЯ

Зубок А.М. «Фінансова діагностика як інструмент економічної безпеки підприємства» (за матеріалами КП «Управління житлово-комунального господарства», м. Славутич). – Рукопис.

Випускна кваліфікаційна робота за спеціальністю 051 «Економіка», спеціалізація «Економічна безпека підприємства» – Київський національний торговельно-економічний університет – Київ, 2018.

Випускну кваліфікаційну роботу присвячено теоретичним, методичним і практичним аспектам ведення фінансової діагностики на підприємстві. Представлена робота дозволяє дослідити основні засади, методи та засоби визначення рівня економічної безпеки підприємства та оцінити ефективність його розвитку.

Ключові слова: фінансова діагностика, економічна безпека підприємства, експрес-діагностика фінансового стану, ліквідність, платоспроможність підприємства, ділова активність, рентабельність діяльності, банкрутство підприємства, мирова угода.

ABSTRACT

Zubok A. M. "Financial diagnostics as an instrument of economic security of the enterprise" (based on the materials of Municipal Enterprise "Housing and Communal Services Department", Slavutich). – Manuscript.

Final qualifying paper on the specialty 051 "Economics", specialization "Economic security of Enterprise". – Kyiv National University of Trade and Economics. – Kyiv, 2018.

The final qualifying paper is devoted to theoretical, methodological and practical aspects of conducting financial diagnostics at the enterprise. The presented work allows to study the basic principles, methods and means of determining the level of economic security of the enterprise and assess the effectiveness of its development.

Key words: financial diagnostics, economic security of the enterprise, express-diagnostics of the financial condition, liquidity, solvency of the enterprise, business activity, profitability of activity, bankruptcy of the enterprise, the settlement agreement.

ВСТУП

Діяльність підприємств в умовах невизначеності та непередбачуваності економіки пов'язана з необхідністю підвищувати конкурентоспроможність продукції та послуг шляхом безупинного підвищення ефективності використання ресурсів і підприємницьких можливостей суб'єктів господарювання. Сьогодні однією з важливих умов для успішного функціонування і розвитку всієї сфери підприємництва є економічна безпека підприємства. Вона представляє собою певний стан корпоративних ресурсів підприємства, за якого гарантуються найбільш ефективно їх використання та запобігання негативному впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, дестабілізуючих факторів. Для забезпечення економічної безпеки необхідно постійно аналізувати фінансовий стан, проводити дослідження фінансових відносин і руху фінансових ресурсів у процесі діяльності кожного підприємства, тобто проводити його фінансову діагностику.

Такі фактори, як нестабільна політична та соціально-економічна ситуація в країні, недосконале комерційне законодавство, криміналізація суспільства, влади та бізнесу, корупція, шахрайство загострює проблему забезпечення економічної безпеки підприємства. Крім того, кризові умови розвитку економіки, зростання кількості збиткових підприємств, та високий рівень банкрутства спонукають до пошуку шляхів підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання, забезпечення їх стабільного функціонування. Одним з таких напрямів є забезпечення економічної безпеки підприємства.

Все частіше підприємці вимушені розпочинати процеси ліквідації власних підприємств через неспроможність діяти в нестабільних ринкових умовах, а також через слабку захищеність з боку законодавчої бази. Внаслідок чого вони банкрутують та, на жаль, така тенденція з роками тільки посилюється. Саме тому в такі непевні часи є актуальним питання

проведення діагностики фінансового стану підприємства для попередження і уникнення можливих загроз як із зовнішнього, так і з внутрішнього середовища.

Актуальність теми полягає в дослідженні відносно нового поняття «економічної безпеки» через призму проведення фінансової діагностики діяльності підприємства. Фінансова діагностика ефективності діяльності підприємства в цілому дозволяє попередити кризові явища, які можуть виникнути в майбутньому. А також дозволяє відслідковувати, наскільки підприємство наближене до становища банкрутства. При цьому головна увага повинна приділятися формуванню цілісної системи фінансової безпеки, оскільки в економічній системі все більшого значення набувають відносини щодо управління фінансовими ресурсами та оптимізація їх використання, а також фінансові важелі і методи, що забезпечують стабільну та ефективну діяльність підприємства.

Мета даної роботи – проведення фінансової діагностики діяльності підприємства як інструменту визначення рівня економічної безпеки підприємства, яка дозволила б виявити слабкі місця в управлінні підприємством та провести фінансовий аналіз для покращення майбутньої його діяльності.

У процесі роботи були поставлені **завдання**:

- розкрити сутність поняття «фінансова діагностика» як складову системи оцінки економічної безпеки підприємства;
- визначити та оцінити методичний інструментарій фінансової діагностики в системі економічної безпеки підприємства;
- проаналізувати рівень платоспроможності та фінансової стійкості підприємства КП «Управління житлово-комунальним господарством»;
- здійснити фінансову діагностику підприємства КП «УЖКГ»;
- оцінити рівень економічної безпеки підприємства за ієрархічним підходом;

- обґрунтувати заходи щодо поліпшення фінансового стану підприємства КП «УЖКГ»;
- спланувати фінансові показники діяльності підприємства;
- розробити прогнозну оцінку рівня економічної безпеки підприємства.

Об'єкт дослідження – процес фінансової діагностики як інструменту економічної безпеки підприємства.

Предмет дослідження – теоретико-методичні та практичні засади проведення фінансової діагностики діяльності підприємства та визначення рівня його економічної безпеки.

Робота виконана за матеріалами комунального підприємства «Управління житлово-комунального господарства». КП «УЖКГ» було створено для надання комунальних послуг населенню, організаціям та іншим споживачам міста Славутича. Органами управління КП «УЖКГ» є Славутицька міська рада та її виконавчий комітет. Підприємство займається виробництвом, транспортуванням та постачанням теплової енергії; утриманням у належному технічному стані інженерних споруд і комунікацій міста; обслуговуванням міських автомобільних доріг; поточним ремонтом інженерних електромереж зовнішнього освітлення міста та передачею електричної енергії.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження становить комплексний та системний підхід до вивчення економічних процесів та явищ. У роботі використано як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження. Зокрема, абстрактно-логічний метод використаний у процесі формулювання основних концептуальних положень про ведення фінансової діагностики на підприємстві; економіко-статистичний метод – для оцінки фінансового стану підприємства протягом досліджуваних років; системний аналіз – для оцінки особливостей та чинників формування системи економічної безпеки на підприємстві; методи аналітичних групувань та регресійного аналізу – для оцінки фінансових показників результативності

діяльності підприємства; розрахунково-конструктивний та економіко-математичний методи – при формуванні системи показників і розробці методики оцінювання результативності системи економічної безпеки на підприємстві, що дозволило одержати науково обґрунтовані й достовірні результати і на їх основі сформулювати реальні висновки та конкретні пропозиції.

Інформаційною базою дослідження слугували монографічні видання, статті та інші наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, матеріали всеукраїнських та міжнародних наукових конференцій, прогнозно-аналітичні огляди вітчизняних та міжнародних рейтингових агенцій, ресурси інших інформаційних порталів мережі Internet за темою дослідження.

Практичне значення роботи полягає в тому, що тут зібрані та систематизовані матеріали стосовно ведення фінансової діагностики діяльності підприємства КП «УЖКГ» та визначено рівень його економічної безпеки. Дані результати можуть бути використані для подальшого дослідження та застосовані як приклад для інших підприємств.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження було оприлюднено на міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Україна – територія можливостей для розвитку підприємництва» (м. Ірпінь, 26-27 жовтня 2017 р.), а також на міжнародній студентській науково-практичній конференції «Економіка. Бізнес. Менеджмент. – 2018» (11 квітня 2018 р., м. Вільнюс, Литва) та опубліковано в статті на тему «Фінансова діагностика як інструмент економічної безпеки підприємства».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій і списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг магістерської роботи містить 134 сторінки, в т.ч. 11 рисунків, 18 таблиць, список літератури, що складається із 73 джерел та додатків, викладених на 20 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ДІАГНОСТИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна безпека як запорука стабільної діяльності підприємства

Конкурентне середовище ставить до компаній, які у ньому діють, вимоги постійно реагувати на зміни стану ринку, відшукувати інноваційні рішення і таким чином здобувати переваги перед конкурентами. В сучасних умовах збільшення конкуренції та суттєвої мінливості зовнішнього оточення підприємств викликають збільшення ризиків та вимагають постійної діагностики економічної безпеки підприємств. Забезпечення умов ефективного розвитку підприємства базується на безпеці його економічної діяльності. За своїм змістом економічна безпека підприємства передбачає стійкий розвиток, що досягається за допомогою ефективного використання усіх видів ресурсів і підприємницьких можливостей для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам). Для забезпечення ефективного діяльності підприємств у сучасних динамічних умовах необхідні відповідні підходи, що дозволять діагностувати діяльність підприємства з точки зору забезпечення та підтримки його економічної безпеки [23].

Питання забезпечення безпеки підприємств є досить актуальним в сучасних умовах господарювання, так як останнім часом все частішими стають випадки недобросовісної конкуренції, фіктивного підприємництва, рейдерських атак, які є загрозою нормальному функціонуванню і розвитку підприємств.

Для протидії і боротьби з різного роду загрозами необхідним є створення системи економічної безпеки підприємства. Ефективність функціонування підприємства в нестабільних умовах сучасної економіки суттєво залежить від цієї системи. Формування системи економічної безпеки, неможливе без розуміння суті поняття «економічна безпека». Під економічною безпекою розуміють «стан, за якого забезпечується економічний розвиток і стабільність діяльності підприємств, гарантований захист їх ресурсів, здатність адекватно і без суттєвих втрат реагувати на зміни внутрішньої і зовнішньої ситуації» [24, с. 8].

Економічна безпека підприємства розглядається також як такий стан функціонування, за якого підприємство і його продукція є конкурентоспроможними на ринку та одночасно гарантується:

- найефективніше використання ресурсів, інтелектуального і кадрового потенціалу;
- стабільність функціонування, стійкість та прогресивність розвитку;
- можливість протидіяти негативним впливам зовнішнього і внутрішнього середовища його функціонування [6].

Система управління на підприємстві повинна перебувати у стані постійного очікування сигналів загрози з боку зовнішнього і внутрішнього середовищ та адекватного реагування на них. Саме тому необхідна системна методика діагностики економічної безпеки підприємства.

Проблеми гарантування безпеки країни, державної безпеки, безпеки на рівні регіону і підприємства достатньо складні, так само, як ті процеси, що відбуваються сьогодні в нашому суспільстві. Вони пов'язані з реформами в політичній, економічній, соціальній, духовній сферах. Проблеми формування правової держави, перебудови політичної системи, суспільства потребують переосмислення концепцій безпеки країни, державної безпеки, економічної безпеки [37, с. 293].

Кожне підприємство є системою, яка характеризується наявністю певних зв'язків між елементами даної системи, тому діяльність спрямована на забезпечення економічної безпеки підприємства повинна також носити системний характер. Так як основні характеристики системи економічної безпеки підприємства залежать від об'єкта захисту, який є складним і багатограним, то необхідно комплексно підходити до процесу управління системою безпеки.

Комплексна система забезпечення економічної безпеки підприємництва – це сукупність взаємопов'язаних заходів організаційно-правового характеру, які здійснюються з метою захисту підприємницької діяльності від реальних або потенційних дій фізичних і юридичних осіб, які можуть привести до суттєвих економічних втрат.

Існує велика кількість ознак виокремлення тих чи інших видів безпеки. Система економічної безпеки підприємства традиційно включає такі складові: інтелектуальну і кадрову; інформаційну; техніко-технологічну; фінансову; політико-правову та екологічну; силову (рис. 1.1).

Зазвичай діагностику економічної безпеки підприємства виконують у такій послідовності:

- виявлення внутрішніх і зовнішніх факторів, що визначають економічну безпеку підприємства (щодо кожної з функціональних складових), аналіз та оцінка ступеня їх впливу;
- розрахунок узагальнених показників економічної безпеки для кожної з функціональних складових;
- розрахунок інтегрального показника економічної безпеки підприємства;
- розробка комплексу заходів, спрямованих на підвищення економічної безпеки, та оцінка їх ефективності.

Рис. 1.1 Складові системи економічної безпеки підприємства [23]

**Джерело: складено автором*

Діагностику економічної безпеки підприємства доцільно виконувати за наступними кроками [23]:

1. Визначення місії, мети, цілей підприємства, його пріоритетних інтересів.
2. Вивчення внутрішніх факторів діяльності.
3. Аналіз зовнішніх впливів та загроз.
4. Розробка системи показників аналізу рівня економічної безпеки за функціональними складовими.
5. Розрахунок узагальнених показників економічної безпеки для кожної з функціональних складових.
6. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства.

Отже, аналіз діяльності підприємств показує, що перед ними гостро стоять питання, які пов'язані з фінансовою, виробничою, технологічною, інвестиційною та інформаційною сферами діяльності. В умовах ринку нереально домогтися стабільного успіху в бізнесі, якщо не планувати ефективно його розвиток, не акумулювати постійно інформацію про власні

перспективи й можливості, про стан ринків, становище конкурентів. У цих умовах нині важливого значення набуває формування системи діагностики економічної безпеки підприємства з метою ухвалення ефективних управлінських рішень, встановлення подальших перспектив розвитку підприємства.

1.2. Сутність фінансової діагностики як складової системи оцінки економічної безпеки підприємства

Питання економічної безпеки підприємства сьогодні стають предметом наукових досліджень багатьох фахівців. Зміст економічної безпеки підприємства, як економічної категорії здебільше зв'язують з стабільністю його функціонування; здатністю ефективного використання всіх видів ресурсів, збалансованим безупинним сталим розвитком; захищеністю від загроз зміни структури капіталу [1]. У системі економічної безпеки важливу роль відіграє її фінансова складова, від рівня якої залежить реалізація національних інтересів та стабільний економічний розвиток. Забезпечення фінансової безпеки набуває особливої актуальності у період фінансово-економічної кризи, яка супроводжується частковою втратою внутрішньої та зовнішньої платоспроможності, нестабільністю курсу національної грошової одиниці, зниженням рівня доходів населення, інфляцією, скороченням надходжень до бюджетів усіх рівнів та цільових фондів тощо.

Фінансово-майновий стан – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика діяльності підприємства в певному періоді, що відображає ступінь забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, раціональності їх розміщення, забезпеченості власними оборотними коштами для своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями та здійснення ефективної господарської діяльності в майбутньому. Фінансова

діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства. Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану.

Вихідним етапом управління економічної безпеки підприємства є діагностика рівня економічної безпеки. На цій стадії виявляються первинні негативні ознаки небезпеки, які є наслідком неефективного використання наявних на підприємстві ресурсів, а також недотримання внутрішньої концепції розвитку. Діагностика надає можливість розробки своєчасних та адекватних управлінських рішень, застосування відповідних важелів і комплексу заходів, спрямованих на запобігання розвитку негативних явищ і стабілізацію діяльності [14, с.72].

Діагностика як комплексне економічне дослідження є складовою частиною механізму попередження загрози банкрутства, а усі стратегічні і тактичні завдання антикризового управління мають підпорядковане значення відносно завдання своєчасної діагностики кризи. Остання визначає, зокрема, який тип конкурентної боротьби – оборонний чи наступальний – доцільно використовувати у ближчій перспективі. Діагностика фінансового розвитку підприємства та аналіз ймовірних кризових явищ проводиться задовго до появи перших їх ознак.

В діагностиці фінансового стану першочергова увага приділяється ефективності використання технічних, матеріальних і фінансових ресурсів, підвищенню продуктивності праці, прискоренню оборотності оборотних коштів, рентабельності діяльності. Тому діагностику фінансового стану можна віднести до найважливішого засобу контролю виробничо-

господарської діяльності підприємств і організацій. Існуючі методи та підходи діагностики дозволять гнучко реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, активно втручатися у хід виробничих процесів і постійно змінюваних господарських ситуацій, сприяти зменшенню ризику, пов'язаного з невизначеністю й вибором альтернативних рішень з управління господарськими ситуаціями, формування рекомендацій для прийняття зважених і адекватних управлінських рішень.

Таким чином, одним з інструментів успішного прогнозування та управління рівнем економічної безпеки підприємства є діагностика його фінансового стану.

Досить багато вчених та науковців присвятили себе вивченню та дослідженню таких поняття як «діагностика» та «економічна безпека». Серед них присутні як і вітчизняні економісти, так і закордонні спеціалісти, а саме - Е. Альтман [2], Дж. Аргенті, В. Бівер [3], О.І. Барановський, М.Д. Білик, Г.В. Блакита, І.О. Бланк, А.Є. Вакуленко, В.О. Василенко, О.Д. Василик, К.С. Горячева, Н.М. Євдокімова, А.О. Єпіфанов, М.М. Єрмошенко, Т.Л. Зубко, Г.П. Іванова, С.М. Ілляшенко, В.Г. Крижанівська, В.В. Ковальов, О.І. Кондратюк, Е.М. Коротков, Л.О. Лігоненко, Р. Ліс, А. Матвійчук [5], О. Г. Мельник, Є. В. Міщук, В.П. Москаленко, Є.В. Новосядло, О. В. Нусінова [8], О.І. Олексюк, Б.А. Райзберг, С.Я. Салига, Г.М. Скударь, Г. Спрінгейт, П.П. Табурчак, Р. Таффлер, О.О. Терещенко [4], Е.А. Уткін, О.І. Хитрін, Г.О. Швиданенко, та інші.

Слово "діагностика" походить від слова "діагноз", у перекладі з грецької означає "розпізнавання, визначення". На сьогодні в науковій літературі можна зустріти різні підходи до визначення поняття «діагностика фінансового стану», досі не вироблена єдина концепція, не визначено її зміст і функції (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Аналіз підходів до визначення поняття «діагностика фінансового стану»

Автор	Визначення підходу
1	2
Градов А.П., Кузін В.І., Данілочкіна Н.Г.	діагностика фінансового стану - напрямок економічного аналізу, що дозволяє виявити характер порушення нормального перебігу економічних процесів на підприємстві [3].
Муравйов А.І.	діагностика фінансового стану - спосіб встановлення характеру збоїв нормального перебігу господарського процесу на підставі типових ознак, властивих тільки даному об'єкту. Автор акцентує увагу лише на аналізі і контролі відхилень від нормального перебігу господарської діяльності підприємства. Але це не розкриває повністю зміст діагностики, її потенційні можливості як сучасного управлінського інструменту. Крім того, поняття "нормальний перебіг господарського процесу" може трактуватися неоднозначно, що не дозволяє зробити кінцевих висновків про стан об'єкту дослідження [3].
Родіонова Н. В.	діагностика фінансового стану – це встановлення діагнозу ненормального стану об'єкта дослідження, яке необхідне для вироблення стратегії і тактики господарської поведінки підприємства в умовах швидко мінливої кон'юнктури [4]. Автор пропонує проводити діагностику стану підприємства в двох напрямках: 1) фінансове та техніко-економічне діагностування з економічної точки зору, що передбачає періодичне дослідження відповідних аспектів стану підприємства з метою уточнення тенденцій розвитку всіх видів діяльності, положення в траєкторії життєвого циклу і потім прийняття економічно і соціально обґрунтованих рішень для корегування; 2) організаційне діагностування як система методів, прийомів і методик проведення досліджень для визначення цілей функціонування господарюючого суб'єкта, способу їх досягнення, виявлення проблем і вибору варіанту їх вирішення [3].
Приймак С.В.	запропоновано таке поняття як «фінансова діагностика» – синонім до поняття «діагностика фінансового стану». «Фінансова діагностика – це процес ідентифікації якості фінансового стану підприємства та визначення чинників, які впливають на його фінансові параметри» [8].

Закінчення табл. 1.1

1	2
Бень Т.Г., Копчак Ю.С.	діагностика фінансового стану – оцінка фінансового стану підприємства за допомогою поглибленого та експрес-аналізу, які виявляють проблемні зони підприємства і причини їх виникнення [9, 10].
Вартанов А.С., Сокиринська І.Г., Соколовська З.Н.	з позицій системного підходу економічна діагностика дозволяє не тільки всебічно оцінювати стан об'єкта в умовах неповної інформації, але і виявляти проблеми його функціонування, а також визначати шляхи їх вирішення, враховуючи коливання параметрів системи. Вартанов А.С. вказує на суттєві відмінності діагностики від аналізу, які не враховуються багатьма авторами: "на відміну від економічного аналізу, який направлений на вивчення динаміки економічних показників, діагностика дозволяє ще й виявляти структуру зв'язків між цими показниками, щільність та динаміку цих зв'язків" [3].
Гетьман О.О., Шаповал В.М.	діагностика фінансового стану – спосіб розпізнавання соціально-економічної системи за допомогою реалізації комплексу дослідницьких процедур і виявлення в них слабких ланок і "вузьких місць" [5].
Коротков Е.М., Беляєв А.А., Валовий Д.В.	діагностика фінансового стану – визначення стану об'єкта, предмету явища або процесу управління через реалізацію комплексу дослідницьких процедур, пошук в них слабких ланок та "вузьких місць" [6].
Сметанюк О.А.	діагностика фінансового стану - ідентифікація стану об'єкта через реалізацію комплексу дослідницьких процедур, направлених на виявлення домінантних факторів такого стану, симптомів та причин виникнення проблеми або можливих ускладнень, оцінку можливостей підприємства реалізувати стратегічні і тактичні цілі, підготовку необхідної інформаційної бази для прийняття рішення». Діагностика покликана забезпечувати комплексне виявлення, аналіз, ліквідування та прогнозування проблем підприємства з метою забезпечення прийняття випереджуючих управлінських рішень, спрямованих на досягнення його стратегічних та тактичних цілей [7].

У підручнику «Антикризове управління» за редакцією Е.М. Короткова під діагностикою розуміють процес оцінки на основі комплексу методологічних прийомів стану об'єкта, предмета, явища чи процесу управління, що дає змогу виявити в них слабкі ланки та "вузькі місця". Г.О.

Швиданенко визначає діагностику як процес розпізнавання і визначення негативних (кризових) явищ у діяльності підприємства на основі помічених локальних змін, установлених залежностей, а також особливо помітних явищ поточної діяльності підприємства [6, с.6].

Економічна енциклопедія трактує економічну діагностику підприємства як аналіз і оцінку економічних показників роботи підприємства на підставі вивчення окремих результатів, повної інформації з метою виявлення резервів та з'ясування перспектив його розвитку й наслідків поточних управлінських рішень [2, с.419]. Л.О. Лігоненко визначає діагностику не тільки як дослідження минулого та теперішнього стану підприємства, а й передбачення ймовірного розвитку ситуації у внутрішньому та зовнішньому оточенні, а її наслідком є обґрунтування заходів щодо удосконалення системи управління, фінансового оздоровлення підприємства та зростання його ринкової привабливості [4, с.98].

Т.Г. Бень розглядає діагностику як оцінку фінансового стану підприємства за допомогою поглибленого та експрес-аналізу, які виявляють проблемні зони підприємства і причини їх виникнення. У багатьох джерелах зустрічається визначення діагностики фінансового стану підприємства як оцінки його платоспроможності та ліквідності. На нашу думку, фінансова діагностика – це процес оцінки стану підприємства, його ліквідності та платоспроможності за допомогою методики експрес-аналізу і поглибленого аналізу, що дасть змогу виявити слабкі місця фінансового стану підприємства, причини їх виникнення та визначити шляхи його покращення.

Узагальнюючи різні підходи науковців, досліджено, що діагностика фінансового стану – це процес оцінки стану об'єкту, що дає змогу виявити проблеми його функціонування, причини їх виникнення та визначити тенденції фінансово-економічного розвитку підприємства. Високо оцінюючи їх вклад у вирішенні теоретичних і практичних аспектів, існує необхідність подальшого розвитку теоретичної бази з даної тематики. На сьогодні є цілий

ряд невирішених проблем, а саме проблеми фінансової діагностики та прогнозування кризових явищ, вибору фінансових важелів і методів для забезпечення фінансової стабільності та ефективної діяльності, а також оцінки їх реалізації.

Виняткова важливість діагностики економічної безпеки підприємства, а також недосконалість і нерозвиненість відповідної методичної бази створюють об'єктивну необхідність формування адекватного сучасним умовам господарювання методичного підходу до оцінки її рівня [14, с.89]. Управління економічною безпекою не повинно здійснюватися лише тоді, коли загрози вже з'явилися і негативні наслідки цих явищ потребують негайного усунення та стабілізації фінансового стану підприємства, або коли очевидна загроза банкрутства. Навпаки, це постійний процес, що відбувається протягом усього періоду життєвого циклу підприємства, як засіб виявлення загроз та їхніх наслідків на кожній стадії існування економічної системи, як система управління економічними відносинами між стейкхолдерами (власниками, інвесторами, кредиторами, податківцями тощо) за допомогою важелів (системи показників), які є індикаторами, що характеризують стан фінансово-господарської діяльності, стимулів, методів та заходів.

Завдання, які ставляться перед проведенням фінансової діагностики, відображені на рис. 1.2.

У процесі фінансового діагностування також вивчається:

- можливість отримання короткострокових та довгострокових кредитів;
- можливість використання альтернативних фінансових стратегій;
- величина капіталу підприємства, його структура порівняно з галузевими показниками та показниками конкурентів;
- структура та величина податків;

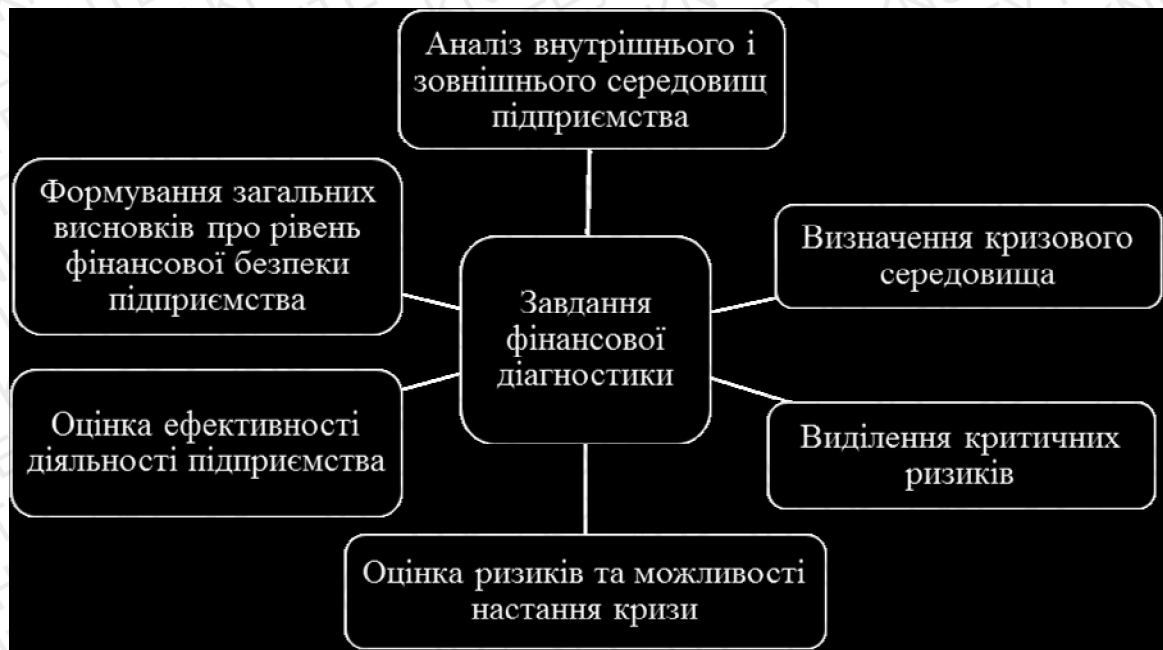

Рис. 1.2 Завдання фінансової діагностики

**Джерело: складено автором*

- робота з власниками майна підприємства, інвесторами та акціонерами;
- ефективність контролю за витратами;
- ефективність бухгалтерського обліку.

Проведення діагностики повинно базуватися на загальноприйнятих принципах, найважливіші з яких висвітлені в додатку А [11].

Залежно від складності становища, в якому опинилося підприємство, від цілей, яких воно бажає досягти, а також від використовуваних методів, діагностика фінансового розвитку підприємства поділяється на дві системи – систему експрес-діагностики та систему фундаментальної діагностики. Експрес-діагностика проводиться щомісяця, комплексна – щокварталу, фундаментальна – раз на рік.

Експрес-діагностика являє собою, в першу чергу, систему заходів по здійсненню постійної та безперервної оцінки параметрів фінансового розвитку підприємства за допомогою даних фінансового обліку з метою виявлення схильності підприємства до банкрутства. Особливістю цієї системи є виявлення ознак кризового розвитку підприємства на ранній стадії. Метод є досить поверховим, проте нескладним при оцінюванні фінансового

стану підприємства, що не потребує багато часу та складних розрахунків. Експрес-діагностика дає оцінку близькості підприємства до стану банкрутства за регулярного обчислення відповідних коефіцієнтів.

З метою виявлення ранніх «слабких сигналів», що попереджують про зародження негативних тенденцій у циклі кругообігу капіталу на підприємстві здійснюють кількісний вимір «слабких сигналів», який виконується на різних фазах кругообігу капіталу. Крім того відслідковується динаміка і оперативно фіксується найменші зміни в «слабких» сигналах, які повинні кількісно відображатися у показниках фінансового розвитку підприємства. До переліку основних «слабких сигналів», що сигналізують про певні порушення на ранній стадії зародження фінансової кризи на підприємстві, відносять: наявність і зростання кредиторської заборгованості, кредитів і позик в т.ч. прострочених; наявність і зростання дебіторської заборгованості, в т.ч. простроченої; наявність і зростання збитків; зниження обсягу нерозподіленого прибутку; зниження вартості основних засобів; наявність і зростання виробничих запасів, незавершеного виробництва, незавершеного будівництва і т. п.

Узагальнюючи доробки вчених [5,6,8], можна виділити наступні об'єкти фінансової діагностики:

- ліквідність, платоспроможність та розмір чистих активів;
- наявність збитків за результатами господарсько-фінансової діяльності та їх розміри порівняно з власним капіталом і рівень рентабельності;
- обсяги та динаміка простроченої кредиторської заборгованості, особливо такої, розмір якої вважається достатнім для подання позову до суду;
- обсяги та динаміка сумнівної та простроченої дебіторської заборгованості, щодо якої не вчинено дій, передбачених законодавством;
- наявність кредиторської заборгованості перед бюджетом та позабюджетними фондами;

- обсяг та причини виникнення наднормативних запасів матеріальних оборотних активів;
- тривалість операційного циклу та причини його продовження;
- негативна динаміка окремих показників фінансової діяльності підприємства (тобто ситуація, за якої фактичне значення та напрям зміни того чи іншого показника не збігаються з нормативними чи рекомендованими);
- кількісна оцінка вірогідності банкрутства підприємства, яка отримана експертним шляхом або в результаті використання спеціальних розрахунків, індексів та моделей.

Серед основних завдань системи економічної безпеки можливо виокремити наступні: вибір оптимальних антикризових стратегій та інструментарію; нейтралізація кризових явищ; усунення причин і наслідків кризи; забезпечення ефективної діяльності підприємства. Формування системи економічної безпеки підприємства вимагає оцінювання їх фінансового стану, здійснення моніторингу використання потенціалу підприємства. Найбільш конкретне уявлення про стан економічної безпеки надають саме фінансові характеристики. Фінансова стійкість є узагальнюючою якісною характеристикою здатності підприємства забезпечити процес розширеного відтворення у довгостроковому періоді і у той же час є складовою частиною системи економічної безпеки на підприємстві. Формування інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства передбачає використання аналітичного інструментарію діагностики фінансового стану.

Основними напрямками проведення комплексної діагностики фінансового стану підприємства є: оцінка майнового стану, аналіз ділової активності, аналіз ліквідності та платоспроможності, аналіз рентабельності та фінансової стійкості. В свою чергу, кожний з напрямків включає в себе розрахунок фінансових показників (коефіцієнтів), результати яких потрібно

порівнювати з середніми значеннями по галузі, показниками діяльності найкращих підприємств або ж з рекомендованими чи плановими значеннями показників.

Основними проблемами, з якими стикаються сучасні підприємства при діагностиці фінансового стану є: постійна зміна інформації, тобто отримані результати сьогодні втрачають свою цінність через деякий час, тому не можна говорити про їх достовірність та актуальність; наявність різних форм власності бізнесу, що мають свої особливості розрахунку фінансових показників; нестабільність законодавчої бази. Тому, підприємствам діагностику найважливіших показників фінансового стану доцільно проводити декілька разів на рік; використовувати адаптовані до соціально-економічних умов та практики господарювання методи аналізу фінансового стану; продуктивно використовувати наявні ресурси; здійснювати постійний моніторинг зовнішнього і внутрішнього стану підприємства. Кожне підприємство в індивідуальному порядку повинно визначати напрямки покращення фінансового стану шляхом підвищення результативності розміщення та використання ресурсів, зберігаючи при цьому свою платоспроможність та кредитоспроможність.

Крім того, в процесі аналізу фінансового стану підприємства необхідно враховувати фактори, які впливають на фінансовий стан підприємства. Такими можуть бути не лише кількісні, але і якісні чинники, зокрема зміна політичної і загальноекономічної ситуації, перебудова організаційної структури управління галуззю чи підприємством, зміна форм власності, кваліфікації персоналу тощо.

Розглянемо чинники, які впливають на фінансовий стан підприємства, поділивши їх на внутрішні і зовнішні, які наведені на рис. 1.3. Внутрішні фактори – це ті фактори, що безпосередньо залежать від форм, методів та організації роботи на самому підприємстві. Зовнішні чинники – це ті

фактори, на які підприємство не може впливати або цей вплив може бути незначним.

Організаційна структура управління підприємством впливає на фінансовий стан через систему прийняття рішень. Якщо ця система є неефективною або нерациональною (не забезпечує швидкого прийняття управлінських рішень, неефективні міжособистісні комунікації), то вона негативно впливає на фінансовий стан підприємства.

Організаційна структура підприємства, яка впливає на рівень досягнення планових значень основних економічних показників, відповідно зумовлює значення показників фінансового стану підприємства. До фінансових показників, які безпосередньо впливають на фінансовий стан можна віднести:

- наявність власних оборотних засобів як джерела покриття матеріальних оборотних засобів;
- зміни в кредиторській заборгованості;
- наявність грошових засобів та цінних паперів;
- запас власних джерел фінансування та співвідношення їх із позиченими коротко та довгостроковими засобами;
- маневреність власного капіталу;
- накопичення зносу;
- реальна вартість основних засобів та майна підприємства;
- ліквідність оборотних активів;
- коефіцієнти покриття та рентабельності;
- оцінка збереженості власних фінансових ресурсів, сконцентрованих в статутному чи акціонерному капіталі;
- фінансові результати та напрями їх розподілення.

Рис. 1.3 Фактори впливу на фінансовий стан підприємства

Якщо система взаємовідносин з постачальниками і покупцями є раціональною, то це дає змогу підприємству вчасно поставити готову продукцію та закупити сировину і матеріали, що відповідно дозволяє спрогнозувати майбутні фінансові результати підприємства.

Ефективність системи грошових потоків підприємства проявляється за допомогою грошових розрахунків з контрагентами, а також в запобіганні довготривалого відпливу коштів.

Кваліфікація персоналу підприємства є одним з визначальних факторів при здійсненні внутрішнього фінансового аналізу підприємства, при розробці фінансових планів та прийнятті управлінських рішень. Вона безпосередньо впливає на всі внутрішні фактори.

Інформаційне забезпечення підприємства, від якого залежать своєчасність і достовірність інформації, використовується при прийнятті управлінських рішень щодо впровадження перспективних видів продукції, нової техніки і технології і, відповідно, при аналізі фінансового стану підприємства.

Характеристика товарів і послуг знаходиться під впливом ринкового попиту і відповідно впливає на обсяги продажу та на маркетингові витрати підприємства.

Норми законодавства (наприклад, в сфері реклами, ліцензування діяльності, забезпечення визначених умов праці, виконання економічних вимог тощо) можуть сприяти обмеженню або спричинити зростання витрат.

Ринкова ситуація (попит залежить від поведінки клієнтів, їх схильності до споживання товарів і послуг підприємства, консерватизму або лібералізму при сприйнятті нових товарів, їх смаків та уподобань);

- конкурентне середовище підприємства (наявність сильних конкурентів є причиною збільшення витрат підприємства на маркетингову діяльність.);
- темп розвитку техніки і технології виробництва, який ставить перед підприємством нові завдання (підприємства, що першими впровадять технічні новинки, часто отримують конкурентні переваги і мають можливість нав'язувати умови проведення конкурентної гри. Запізнення у впровадженні нових технічних рішень може привести підприємство до банкрутства).

Задовільний фінансовий стан є найважливішою характеристикою діяльності підприємства, яка відображає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал у діловому співробітництві, оцінює, якою мірою гарантовані економічні процеси самого підприємства та його партнерів за фінансовими та іншими відносинами.

Підсумовуючи вище зазначене, можна зазначити, що кожне підприємство повинно самостійно визначати набір показників, який би комплексно оцінював фінансовий стан підприємства як з погляду ризиків, так і ефективності діяльності.

Проведений аналіз також дозволяє зробити висновок про те, що в умовах сучасних ринкових відносин діагностика фінансового стану в системі економічної безпеки підприємства є особливо необхідною, і повинна бути

спрямована на подальший економічний і соціальний розвиток підприємств, зміцнення їх фінансового стану, підвищення ефективності використання господарського потенціалу. Застосування підприємствами діагностичних процедур дозволить оцінювати не лише наслідки прийняття поточних і стратегічних рішень, але й визначати можливі перспективи його розвитку. Вчасно й правильно проведена діагностика фінансового стану дозволить підприємству запобігти кризового стану та зможе попередити банкрутство.

1.3. Методичний інструментарій фінансової діагностики в системі економічної безпеки підприємства

Для досягнення основної мети фінансової діагностики діяльності підприємства – об'єктивної його оцінки та виявлення на цій основі потенційних можливостей підвищення ефективності формування й використання фінансових ресурсів, можуть застосовуватися різні методи.

Методи фінансової діагностики – це комплекс науково-методичного інструментарію дослідження фінансового стану підприємства. В економіці підприємства за ступенем обґрунтованості розрізняють неформалізовані та формалізовані методи фінансової діагностики.

Неформалізовані методи ґрунтуються на характеристиці аналітичних процедур на логічному рівні, а не на жорстких аналітичних взаємозв'язках та залежностях. Ці методи відрізняються певним суб'єктивізмом, оскільки вони здебільшого засновані на інтуїтивному відчутті, досвіді та знаннях аналітика. До них відносять: психологічні методи, морфологічні методи, порівняльні методи, методи експертних оцінок і сценаріїв, методи побудови системи показників, методи побудови системи аналітичних таблиць.

До формалізованих методів фінансової діагностики відносять ті, в основу яких покладено науково обґрунтовані і доведені аналітичні

залежності, а саме - балансовий метод, диференційний метод, логарифмічний метод, інтегральний метод, метод ланцюгових підстановок, метод виділення впливу окремих факторів, метод арифметичних різниць, метод відсоткових чисел, метод простих і складних відсотків, метод дисконтування. Ці методи є більш об'єктивними, а, відтак і найчастіше використовуваними в практиці оцінки діяльності підприємств.

У фінансовій діагностиці широко застосовуються методи економічної статистики (середніх та відносних величин, групування, графічний, індексний, методи обробки рядів динаміки), а також методи математичної статистики (кореляційний аналіз, дисперсійний аналіз, метод головних компонентів).

Встановлено, що сфера фінансової діагностики здебільшого представлена методиками прогнозування криз та банкрутства (моделі Альтмана, Фултона, Ліса, R-модель, методики, запропоновані державними органами України тощо), методиками комплексної оцінки фінансового стану підприємства чи окремих складових його фінансово-економічної діяльності, а також рядом якісних методик (метод Аргенті, методика Ковальова, SWOT-аналіз).

Найпоширеніша модель експрес-діагностики фінансового розвитку підприємства представлена в праці В. Бівера «Фінансові показники як індикатори аналізу та прогнозу корпоративного банкрутства» [3]. Відомий фінансовий аналітик Вільям Бівер запропонував свою систему показників для оцінки банкрутства, яка базується на основі досліджень трендів показників для діагностики банкрутства. Науковець виділив такі показники, що здатні достовірніше передбачати банкрутство: відношення чистого грошового потоку до сукупного боргу, рентабельність активів, показник фінансового левериджу та коефіцієнт покриття (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Система показників В. Бівера

Показники	Розрахунок показника	Нормативне значення показника		
		1*	2*	3*
Коефіцієнт Бівера	Різниця чистого прибутку та суми амортизації поділена на суму довгострокової та короткострокової заборгованості	0,4-0,17	0-0,17	<0
Рентабельність активів	Відношення чистого прибутку до суми активів	6-8	0-6	<0
Фінансовий леверидж	Відношення суми довгострокової та короткострокової заборгованості до валюти балансу	>10	5-10	<5
Коефіцієнт покриття	Відношення суми оборотних активів до суми короткострокової заборгованості	>3,2	2-3,2	<2

Примітка: 1* – значення показників для підприємств з нормальним фінансовим станом; 2* – значення показників для підприємств, які можуть збанкрутувати за 5 років; 3* – значення показників для підприємств, які перебувають за 2 роки до банкрутства.

Подальші дослідження здійснюються в напрямку побудови єдиного критерію оцінки схильності підприємства до банкрутства за допомогою методу інтегрального аналізу [7]. Сутність методу полягає в тому, що на основі його результатів формується інтегральний показник, що складатиметься з тих коефіцієнтів та показників, які, на думку дослідників, є найкращими індикаторами, що дозволять оперативно виявити кризове становище підприємства. Інтегральний показник вірогідності банкрутства, так званий «Z-показник Альтмана», розраховується на підставі балансу підприємства і звіту про фінансові результати [2]. Z-показник Альтмана може бути представлений таким чином (формула 1.1):

$$Z = W_0 + W_1X_1 + W_2X_2 + \dots + W_nX_n, \quad (1.1)$$

де: Z – рахунок дискримінанту;

W_i ($i = 1, 2, \dots, n$) – вага, ступінь значущості відповідного коефіцієнта;

X_i ($i = 1, 2...n$) – незалежні змінні, фінансові співвідношення (показники);

W_0 – вільний елемент дискримінантної функції.

Окрім даної моделі для оцінки масштабів кризових явищ застосовуються різні системи показників, відомі фінансистам усього світу, зокрема: система аналізу Вайбеля, модель Бермана, модель Краузе, система фінансового аналізу Керлінга–Поддіга, методологія дискримінантного аналізу Німецького Бундесбанку. Всі вище зазначені моделі призначені для проведення діагностики схильності підприємства до банкрутства та оцінки його кредитоспроможності [9].

Існує ще одна модель прогнозування банкрутства в світовій практиці – модель FAK. Модель FAK побудована у формі дерева рішень, у якому моделюються всі можливі комбінації змінних, що утворюють велику кількість потенційних позицій розгалуження з вагою по кожній гілці. Цей метод має високий ступінь наочності, характеризується легкістю інтерпретації отриманих результатів, передбачає градацію обчислень за ступенем важливості. Він може бути застосований для прогнозування імовірності банкрутства вітчизняних підприємств тільки за умови перегляду системи критеріїв та їх нормативних значень відповідно до особливостей функціонування підприємств в Україні.

Оцінка змін фінансових показників підприємства зазвичай виконується за допомогою горизонтальної та вертикальної діагностики. Горизонтальна діагностика дозволяє визначити темпи зміни окремих показників балансу та фінансової звітності. Під час виконання вертикальної діагностики основну увагу звертаємо на питому вагу обраних показників [10]. Окрім цих у фінансовій практиці широко застосовуваним методом аналізу фінансової звітності є аналіз коефіцієнтів (Ratio Analysis). Окремі автори розглядають різні групи фінансових показників.

Ще одним методом, що дозволяє виявити можливість виникнення банкрутства, є аналіз фінансових потоків (аналіз моделей фінансової рівноваги). Основний зміст методу полягає в наступному: фінансова рівновага підприємства забезпечується за умови, що обсяги позитивного грошового потоку (надходження) відповідного періоду повинні дорівнювати обсягам негативного грошового потоку (витрати). Тому в процесі аналізу грошових потоків розглядаються 4 групи показників:

- надходження;
- витрати («платежі»);
- їх різниця («сальдо», «баланс»);
- наявність сальдо («сальдо наростаючим підсумком», «акумульоване сальдо»), що відповідає наявності засобів на рахунку.

Виникнення негативного сальдо у четвертому показнику означає появу непокритих боргів. За відсутності засобів для їх оплати банкрутство стає найімовірнішим. Таким чином, виникнення негативного сальдо останнього показника — перша ознака підвищеної вірогідності банкрутства. Друга ознака підвищеної вірогідності банкрутства пов'язана з можливістю потрапляння навіть процвітаючої фірми в так звану «кредитну пастку». Таке трапляється, коли обсяг залучених позикових засобів приблизно рівний або менший від позикових засобів, що повертаються. Це означає, що залучені позикові засоби не використовуються для розвитку організації. При цьому плата за них збільшує витрати, знижує ефективність, утворює тенденцію зменшення власних засобів і у підсумку призводить до збиткової роботи та подальшого банкрутства.

Метод оцінки вірогідності банкрутства на основі аналізу фінансових потоків широко застосовується в економіці західних країн. В Німеччині, наприклад, такий аналіз застосовується в законодавчому порядку. При цьому визначення майбутньої неспроможності ґрунтується на прогнозуванні позитивних і негативних грошових потоків. Простота розрахунків, наочність

одержуваних результатів, їх достатня інформативність для ухвалення управлінських рішень, аналіз фінансових потоків мають істотні недоліки: зокрема, важко спрогнозувати обсяг надходжень грошових коштів та обсяг майбутніх виплат на тривалу перспективу з необхідним ступенем точності.

Ще одним напрямком побудови моделей прогнозування імовірності банкрутства є застосування методів кластерного аналізу. Оскільки головною метою кластерного аналізу є знаходження груп схожих об'єктів у вибірці даних, то за допомогою цього методу на основі фінансових результатів діяльності різних підприємств (як фінансово-стійких, так і збитково-працюючих) визначаються групи скупчення об'єктів (підприємств) за рівнем кризового стану. Поява та широке застосування кластерного підходу для оцінки і прогнозування банкрутства пов'язане в основному із розвитком комп'ютерних технологій та програмних продуктів, що передбачають здійснення такого виду аналізу.

Подальшим напрямком дослідження є застосування штучного інтелекту для прогнозування банкрутства. Загалом штучна нейронна мережа складається з великої кількості елементів-нейронів та взаємозв'язків між ними і призначена для того, щоб на основі аналізу значного обсягу інформації, що відображає функціонування фінансово стійких і збанкрутілих підприємств, виявити загальні закономірності, які, у свою чергу, будуть використовуватись для розпізнавання нових, схильних до банкрутства підприємств.

Проведене дослідження існуючих підходів до оцінки фінансового стану підприємства сприяло формуванню висновку про те, що немає єдності серед науковців у поглядах щодо груп показників, визначенні фінансових коефіцієнтів, наведенні їх розрахункових формул, встановленні нормативних значень коефіцієнтів тощо. Залежно від мети фінансового аналізу науковці використовують різні підходи до групування показників і визначення кількості коефіцієнтів у кожній групі. Зазвичай для експрес-діагностики

фінансового розвитку підприємства пропонується проведення аналізу за напрямками оцінки рентабельності, ліквідності, фінансової стійкості, платоспроможності й ділової активності підприємства.

Економічне становище підприємства може змінюватись щодня, а це потребує надання інформації про його стан у будь-який момент часу та проведення щоденної, а не просто регулярної експрес-діагностики. Серед такої різноманітності підходів має місце і такий комплексний показник експрес-діагностики кризового стану підприємства, який розраховується за формулою 1.2:

$$H_k = (D_{\text{зл}} + \Gamma_k - \text{ПЗ} + \Delta Z) / V \quad (1.2)$$

де H_k - комплексний показник експрес-діагностики кризи, частка од.;

$D_{\text{зл}}$ – ліквідаційна вартість поточної дебіторської заборгованості, грн;

Γ_k – грошові кошти та їх еквіваленти, грн;

ПЗ – величина поточних зобов'язань, грн;

ΔZ – понаднормативний надлишок (нестача) запасів, грн;

V – виручка від реалізації продукції, грн.

Проте цей показник доречніше використовувати під час виконання бюджетування.

В результаті аналізу джерел [1-10] можна стверджувати, що фінансову діагностику діяльності підприємства слід проводити шляхом розрахунку і подальшого аналізу коефіцієнтів:

- 1) фінансової стійкості (автономії, маневреності);
- 2) ліквідності (поточної ліквідності, швидкої ліквідності, абсолютної ліквідності);
- 3) рентабельності (рентабельності власного капіталу (ROE), рентабельності продажів (ROS));

4) динаміки розвитку (динаміки обсягів продажів, динаміки вартості активів, динаміки чистого прибутку);

5) оборотності (періоду обороту запасів, періоду обороту дебіторської заборгованості, періоду обороту кредиторської заборгованості).

Таким чином використання визначених методів фінансової діагностики для досягнення поставлених конкретних цілей в сукупності становить систему діагностики економічної безпеки підприємства. Розглянувши мету та методологію фінансової діагностики підприємства, слід підкреслити, що її необхідність та значення обумовлені потребою систематичної оцінки економічної безпеки підприємства, потребою в поліпшенні використання фінансових ресурсів, а також пошуком резервів зміцнення фінансової стабільності підприємства.

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТИКА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА КП «УПРАВЛІННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА»

2.1. Діагностика складових фінансового стану підприємства

Комунальне підприємство «Управління житлово-комунального господарства» (далі – КП «УЖКГ») було створено для надання комунальних послуг населенню, організаціям та іншим споживачам міста Славутича. Органами управління КП «УЖКГ» є Славутиська міська рада та її виконавчий комітет.

Основними завданнями діяльності підприємства є:

- виробництво, транспортування та постачання теплової енергії;
- підняття, очищення та розподіл питної води (на виконання рішення виконкому Славутиської міської ради № 430 від 28.07.2017 діяльність припинена з 01.08.2017 р.);
- утримання у належному технічному стані інженерних споруд і комунікацій міста;
- послуга водовідведення та очищення стічних вод (на виконання рішення виконкому Славутиської міської ради № 430 від 28.07.2017 діяльність припинена з 01.08.2017 р.);
- обслуговування міських автомобільних доріг;
- обслуговування та поточний ремонт інженерних електромереж зовнішнього освітлення міста;
- передача електричної енергії.

Протягом 2017 року вироблено 85,96 тис. Гкал теплової енергії, що на 19,7% менше, ніж у 2016 році (107,02 тис. Гкал) та на 13,3% менше ніж у

2015 році (99,09 тис. Гкал); реалізовано споживачам 68,8 тис. Гкал, що на 16% менше, ніж у 2016 році та на 19,4% менше ніж у 2015 році. Таке зменшення могло виникнути за рахунок встановлення приладів обліку та економії з боку споживачів, а також вищої температури зовнішнього повітря, ніж у 2016 році.

Витрачено за 2017 рік всього газу 11,59 млн.м³, що на 20,1% менше, ніж за 2016 рік (за рахунок того, що в 2016 році середня температура зовнішнього повітря за опалювальний період була холодніша і становила - 0,47⁰С, а в 2017 році +0,16⁰С, а також за рахунок покупного тепла у розмірі 9,4 тис. Гкал). За період з 2011 по 2017 роки обсяги використаного природного газу зменшились на 57,4%: з 20,2 млн.м³ до 11,59 млн.м³ за рік. Аналіз економії газу за роками за період з 2011-2017рр. наведений у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Економія газу на період 2011-2017рр.

Період	Витрати газу, млн.м ³	Вироб-но теплової енергії котельнею Гкал	Придбане тепло, Гкал	Всього відпущено тепла, Гкал	Економія газу, млн.м ³
1	2	3	4	5	6
за 2011 рік: середня температура повітря за опалювальний період -0,80С	20,198294	148345	-	145129	Економія газу становить -1,652291 млн.м ³ (8,2%) (відносно фактичного споживання за попередній рік).
за 2012 рік: середня температура повітря за опалювальний період -1,70С	19,379857	144812	-	141635	Економія газу становить - 0,818437 млн.м ³ (4,2%).

Продовження табл.2.1

1	2	3	4	5	6
за 2013 рік: середня температура повітря за опалювальний період 0,80С	16,781842	125320	ТОВ Комунтехсервіс – 9907 Гкал; ТОВ «ЗЕЛЕНА ЕНЕРГІЯ Т» - 2732 Гкал	116520	ТОВ Комунтехсервіс - 1,532613 млн.м ³ (8,2%); ТОВ «ЗЕЛЕНА ЕНЕРГІЯ Т» - 0,422640 млн.м ³ (2,3%) - 1411,935тис.грн.; Економія газу становить – 0,642762 млн.м ³ (3,4%)
за 2014 рік: середня температура повітря за опалювальний період - 0,70С	13,924073	100945	ТОВ Комунтехсервіс - 2874 Гкал; ТОВ «ЗЕЛЕНА ЕНЕРГІЯ Т» - 13543 Гкал	116520	ТОВ Комунтехсервіс – 0,445470 млн.м ³ (2,7%); ТОВ «ЗЕЛЕНА ЕНЕРГІЯ Т» - 2,099170 млн.м ³ (12,7%) – 8721,422тис.грн.; Економія газу становить – 2,268382 млн.м ³ (13,8%).
за 2015 рік: середня температура повітря за опалювальний період 1,80С	13,736307	99009	-	96899	Економія газу становить – 2,750406 млн.м ³ (20,0%).
за 2016 рік: середня температура повітря за опалювальний період - 0,40С	14,651886	107023	-	104706	-
за 2017 рік: середня температура повітря за опалювальний період 0,10С	11,591647	85955	ТОВ «Екоенергогенерація» - 9397 Гкал	93496	ТОВ «Екоенергогенерація» - 1,456539 млн.м ³ (9,9%) – 12584,934 тис. грн.; Економія газу становить – 1,603700 млн.м ³ (11,0%).

Закінчення табл.2.1

1	2	3	4	5	6
Всього з 2013 по 2017 роки	70,685755	518252	ТОВ Комунтехсервіс – 12781 Гкал; ТОВ «ЗЕЛЕНА ЕНЕРГІЯ Т» - 16275 Гкал; ТОВ «Екоенергогенерація» - 9397 Гкал	546823	ТОВ Комунтехсервіс - 1,978083 млн.м ³ ; ТОВ «ЗЕЛЕНА ЕНЕРГІЯ Т» - 2,521805 млн.м ³ – 10133,357тис.грн.; ТОВ «Екоенергогенерація» - 1,456539 млн.м ³ (9,9%) - 12584,934 тис. грн.

**Джерело: складено автором за матеріалами КП «УЖКГ»*

Дані зі споживання природного газу та виробництва теплової енергії наведені на графіку (рис.2.1). Споживання газу на підприємстві з 1996 року по 2017 рік зменшилось більш ніж в 3 рази: з 37,8 млн.м³ до 11,6 млн. м³, що пов'язано зі зменшенням об'ємів виробництва теплової енергії та впровадженням енергозберігаючим заходів.

На водоочисних спорудах до серпня 2017 року піднято 750,65 тис.м³ води, реалізація питної води споживачам становила 567,6 тис.м³. Об'єм водовідведення до серпня 2017 року становить 586,1 тис.м³, в т.ч. від споживачів 581,2 тис.м³. У 2016 році було піднято 1303,9 тис.м³, а реалізація питної води споживачам становила 983,5 тис.м³, що на 9% менше ніж у 2015 році (по причині встановлення приладів обліку води та економії з боку споживачів).

Передано споживачам 46,03 млн. кВт/годин електроенергії, що на 3% менше показника 2016 року (табл. 2.2).

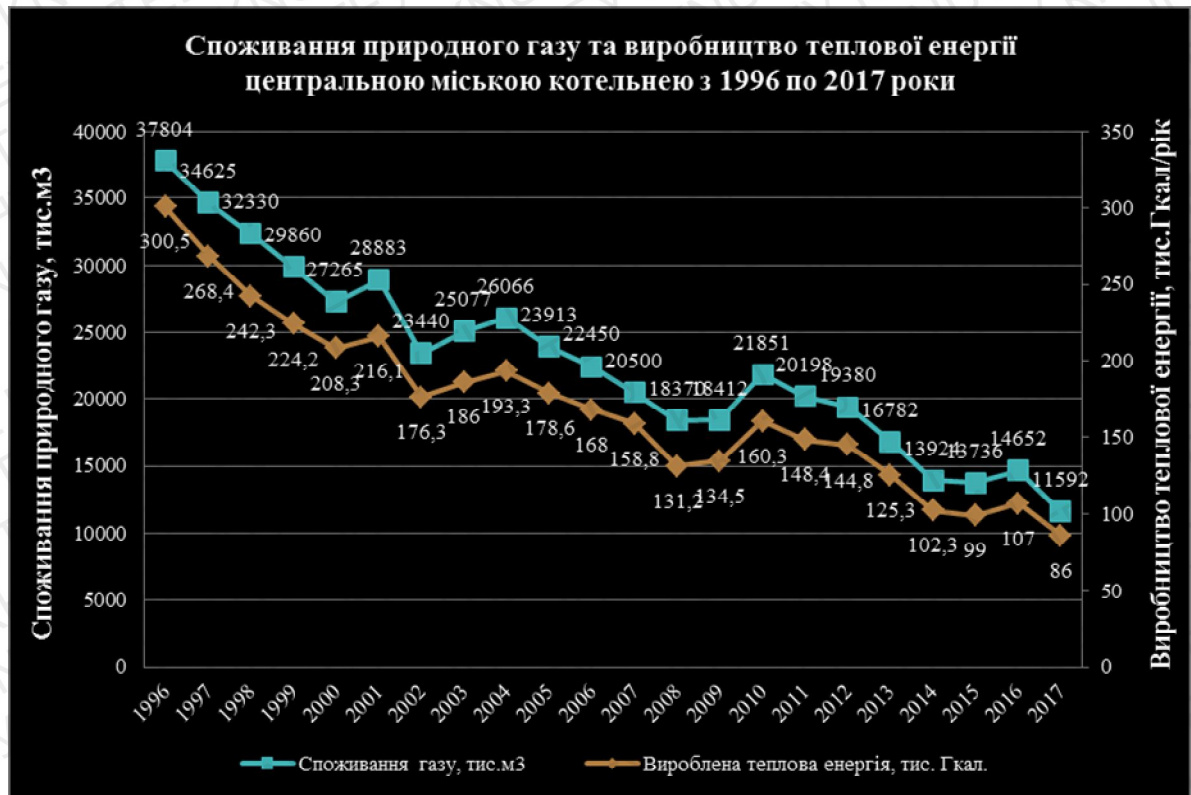

Рис. 2.1 Споживання природного газу та виробництва теплової енергії протягом 1996-2017рр.

**Джерело: складено автором за матеріалами КП «УЖКГ»*

За результатом виробничо-господарської та фінансової діяльності КП «УЖКГ» за 2017 рік отриманий збиток становить 22,4 млн. грн., що на 60% менше ніж за 2016 рік. Розрахована різниця в тарифах на відшкодування з бюджету у зв'язку з невідповідністю фактичної вартості теплової енергії, води та стоків тарифам, що встановлені органами владних повноважень з теплопостачання, водопостачання та водовідведення за 2017 рік становить: для населення 20,0 млн. грн.; для бюджетних споживачів 2,64 млн. грн. З урахуванням різниці в тарифах результатом є прибуток у розмірі 255,2 тис. грн. Для порівняння за 2016 рік з врахуванням заборгованості з різниці в тарифах у сумі 33,8 млн. грн. збитки становили 3,4 млн. грн.

Таблиця 2.2

Динаміка натуральних показників та собівартості одиниці реалізованої продукції

Натуральні показники	Один. виміру	Факт 2015р.	Факт 2016р.	План 2017р. (січ.- лип.)	Факт 2017р. (січ.- лип.)	2017р. до 2016р., % ріст (+); зниж. (-)
Відпуск теплової енергії	тис. Гкал	85,9	82,1	97,4	68,8	-16
Відпуск питної води	тис. м ³	1080,3	983,5	588,0	567,6	-42
Очистка стічних вод	тис. м ³	1099,6	976,4	598,7	581,2	-40
Передача електроенергії	млн.кВт год	-	47,40	47,40	46,03	-3
СЕРЕДНЯ СОБІВАРТІСТЬ						
1 Гкал	грн.	707,7	1148,6	1218,5	1499,84	+30,6
1 м ³ води	грн.	8,64	10,18	12,88	11,57	+13,7
1 м ³ стоків	грн.	7,39	9,07	10,72	10,48	+15,5
1 кВтгод	грн.	-	0,0894	0,1172	0,1182	+32,2

**Джерело: складено автором за матеріалами підприємства КП «УЖКГ»*

За натуральними показниками обсяги реалізації теплової енергії, води та очистки стоків зменшуються по причині:

- зменшення обсягів споживання комунальних послуг за рахунок економії;
- відсутності гарячої води у літній період;
- встановленням приладів обліку.

Собівартість реалізованої продукції збільшується по причині зростання цін на енергоносії, матеріали, збільшення податків та т.д.

Проведення оцінки лише фінансових показників не дає повної картини господарської діяльності підприємства, тому з метою максимальної ефективності аналіз проведено на мікроекономічному рівні підрозділів підприємства. Але всі процеси на підприємстві, безперечно, знаходяться під впливом загальнодержавних процесів макроекономічного рівня. Отож розглянемо діяльність підрозділів підприємства:

1. Котельня з тепломережами (виробництво, транспортування та постачання теплової енергії та послуги з централізованого опалення та гарячого водопостачання).

Витрати у 2017 році становили 103,2 млн. грн., що на 8,5% більше, ніж в 2016 році в зв'язку зі зростанням цін на енергоносії, підвищенням заробітної плати, зростанням податків та ін. Відсоток енергоносіїв (газ, електроенергія) у складі фактичних витрат за 2017 рік становить 68%, що на 10% менше ніж за 2016 рік, крім того 11,8% - частка покупного тепла. За натуральними показниками теплової енергії вироблено котельнею 84,3 тис. Гкал, що на 20% менше ніж за 2016 рік; витрачено газу теж на 20% менше ніж у 2016 році. Реалізовано тепла на 16,2% менше ніж за 2016 рік і на 33,5% менше ніж за планом. Співвідношення фактичних витрат за 2015, 2016 та 2017 роки відображено на діаграмах (див. рис. 2.2, 2.3, 2.4).

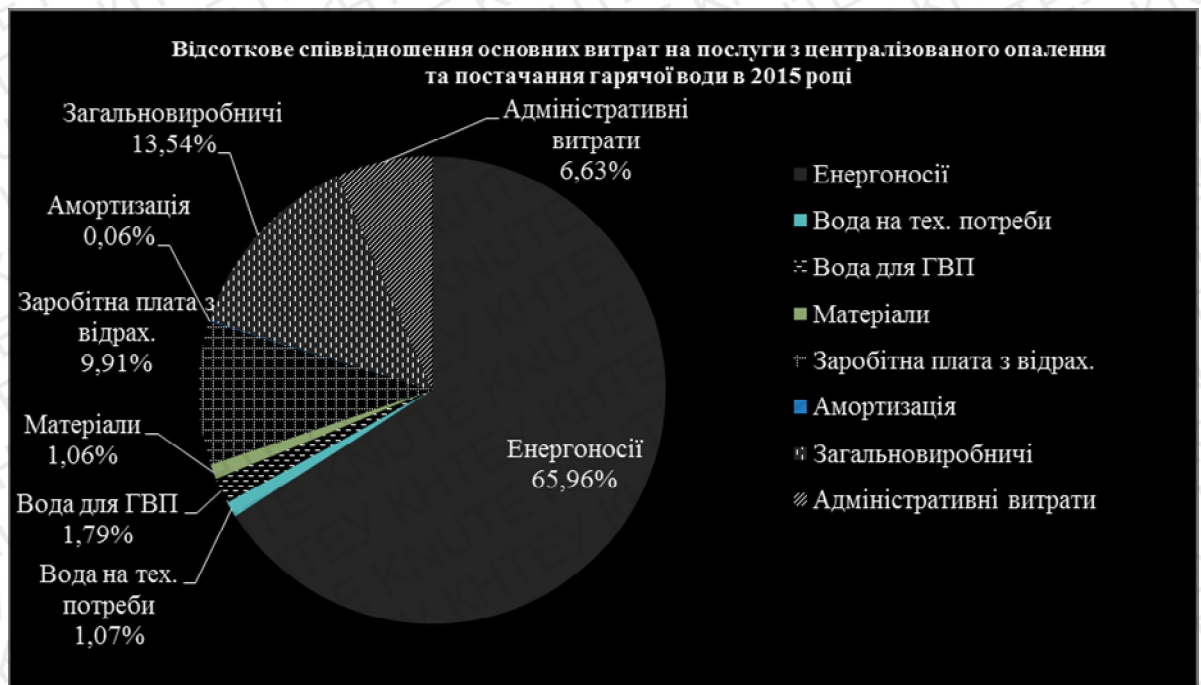

Рис. 2.2 Відсоткове співвідношення основних витрат на послуги з централізованого опалення та постачання гарячої води в 2015 році

*Джерело: складено автором за матеріалами КП «УЖКГ»

В 2015 році найбільшу частку складали енергоносії, і займали вони 65,96% основних витрат на послуги з централізованого опалення та постачання гарячої води. Найменша частка була відведена амортизації, матеріалам та воді на технічні потреби, що склали 0,06%, 1,06% та 1,07% відповідно. Решту займають загальновиробничі витрати (13,54%) та заробітна плата (9,91%).

Рис. 2.3 Відсоткове співвідношення основних витрат на послуги з централізованого опалення та постачання гарячої води в 2016 році

**Джерело: складено автором за матеріалами КП «УЖКГ»*

У 2016 році частка енергоносіїв у витратах зросла до 77,84%. Таке зростання було зумовлено підвищенням цін на газ та електроенергію. В зв'язку з цим частка інших складових значно скоротилась. Можна сказати, таке зростання було здійснено за рахунок зменшення витрат на заробітну плату, матеріали та загальновиробничі витрати. Проте суттєвих змін в співвідношенні основних витрат з 2015 по 2017 роки не відбулося.

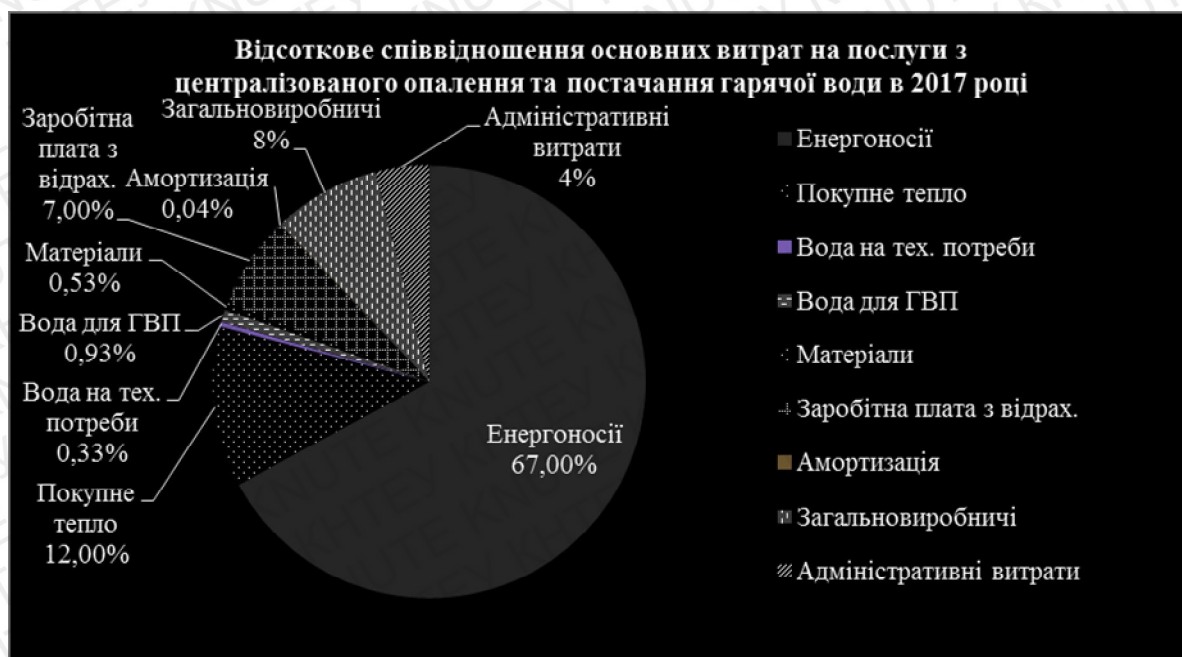

Рис. 2.4 Відсоткове співвідношення основних витрат на послуги з централізованого опалення та постачання гарячої води в 2017 році

**Джерело: складено автором за матеріалами КП «УЖКГ»*

В 2017 році відбулась передача повноважень щодо встановлення тарифів на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії, централізоване опалення та гаряче водопостачання, повноваження були передані на місцевий рівень. На початку вересня КП «УЖКГ» звернулось до Виконавчого комітету для встановлення економічно обґрунтованих тарифів, які і були встановлені Рішенням від 20.10.2017 №632 з урахуванням змін встановлених Рішенням від 08.12.2017 №739 і складають:

- для населення 1620,33 грн/Гкал з ПДВ, 39,46 грн/кв.м з ПДВ, 113,53 грн/куб.м гарячої води з ПДВ, набули чинності з 11.11.2017 року (див. рис. 2.5);
- для бюджетних установ та інших споживачів 2173,41 грн/Гкал з ПДВ, набули чинності з 26.10.2017 року.

Послуги з гарячого водопостачання в міжопалювальний сезон не надавались і газ не використовувався. Газ для населення впродовж 2017 року не подорожчав, а для бюджетних та інших споживачів подорожчав на 52%.

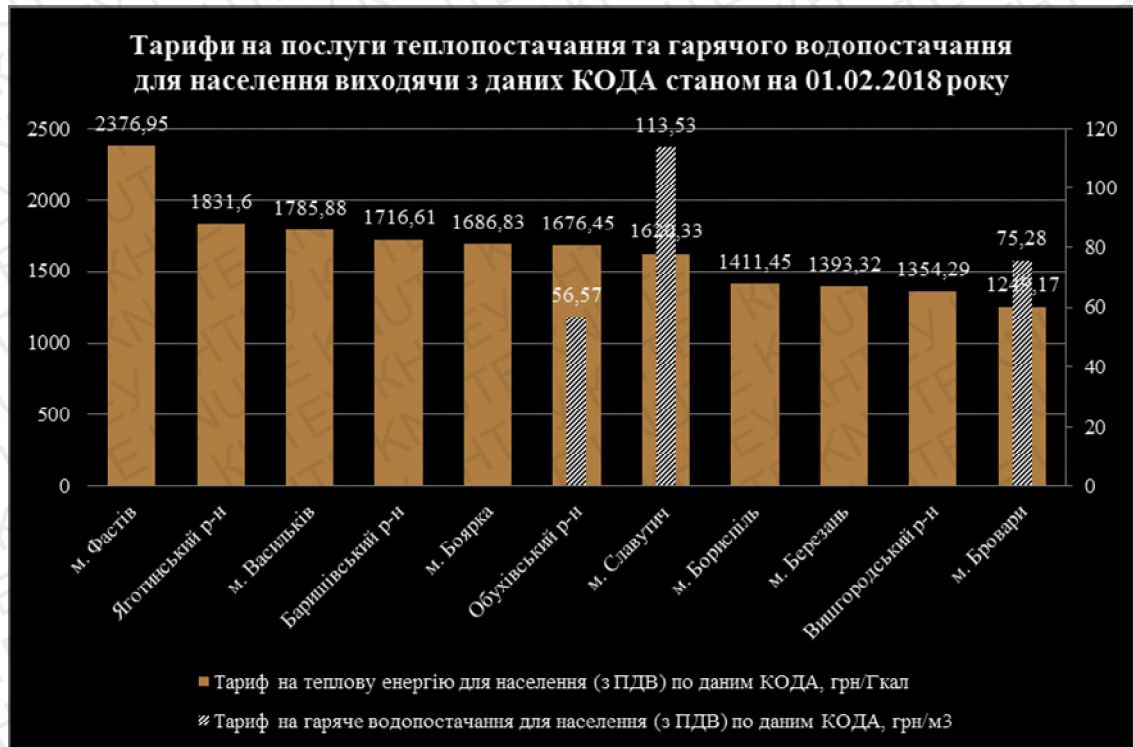

Рис. 2.5 Тарифи на послуги теплопостачання та гарячого водопостачання для населення виходячи з даних КОДА станом на 01.02.2018 року

*Джерело: складено автором за матеріалами КП «УЖКГ»

Фактична собівартість 1 Гкал за 2017 рік становила:

- середня собівартість 1499,84 грн/Гкал (на 30,6% більше ніж за 2016 рік);
- по населенню – 1484,27 грн/Гкал (на 30% більше ніж тариф без врахування ПДВ на послугу з теплопостачання, який діяв з початку року і на 1% більше ніж тариф, що був встановлений з 11.11.17р.).

Економічно обґрунтовані тарифи на теплову енергію, які встановлені Рішенням від 20.10.2017 №632 зі змінами від 08.12.2017 №739 складають:

- для населення на 25% більший ніж попередній тариф;
- для бюджетних установ на 62% більший ніж попередній тариф;

- для інших споживачів на 24% більший ніж попередній тариф.

Отримано оплати від реалізації послуг з теплопостачання в сумі 82,1 млн. грн. (більше на 24% ніж в 2016р. за рахунок зростання тарифів). Всього заборгованість з різниці в тарифах для населення становить 44,2 млн. грн., з них 22,2 млн. грн. за 2016 рік, 19,1 млн. грн. за 2017 рік (різниця між фактичними витратами та нарахованими доходами за послуги з теплопостачання без ПДВ). Заборгованість з різниці в тарифах для бюджетних установ та інших споживачів становить 10,7 млн. грн., з них за 2016 рік 4,6 млн. грн., за 2017 рік 2,6 млн. грн. В 2017 році отримано субвенцію з бюджету на компенсацію різниці в тарифах для населення в розмірі 2,1 млн. грн., яка виникла до 01.01.2016 року.

Можна зробити висновок, що збитковість діяльності з теплопостачання пов'язана із тим, що:

- тарифи на теплову енергію лише коригувались протягом 2011-2017 років (коригувались витрати лише по газу 2011-2013рр.; по газу, електроенергії та заробітній платі тільки з 07.2014 року); а економічно обґрунтовані тарифи почали діяти з 11.11.2017 року;
- значно зменшились обсяги виробництва та реалізації послуг;
- існує заборгованість з різниці в тарифах;
- існує заборгованість з боку споживачів послуг, що впливає на об'єм обігових коштів підприємства.

2. Водоочисні споруди та каналізаційні очисні споруди

З 01.08.2017 року рішенням виконавчого комітету Славутицької міської ради від 28.07.2017р. №430 комунальне підприємство «Славутич-Водоканал» було визначено єдиним постачальником послуг з централізованого водопостачання та водовідведення на території м. Славутич. В зв'язку з прийняттям цього рішення водоочисні та каналізаційні очисні споруди КП «УЖКГ» здійснювали діяльність з централізованого водопостачання та водовідведення до серпня 2017 року. За натуральними показниками

реалізація питної води споживачам та очистка стоків за період січень-липень в 2017 році майже не змінилась у порівнянні до відповідного періоду 2016 року (відхилення об'ємів складає 0,4% в менший бік). Отримано оплати від реалізації води та очищення стоків всього у розмірі 12,4 млн. грн. Витрати з водопостачання та водовідведення всього становлять 12,66 тис. грн. За рік отримані збитки у розмірі 295,6 тис. грн. Різниця в тарифах для населення (різниця між фактичними витратами та нарахованими доходами за послуги з водопостачання та водовідведення для населення без ПДВ за період січень-липень становить 899,3 тис. грн. В 2017 році не отримано субвенцію з бюджету на компенсацію різниці в тарифах. Дані з об'ємів відпущеної води та очищених стоків за 2011-2016рр. наведено на діаграмі (див. рис.2.6).

Рис. 2.6 Об'єми відпущеної води та кількість очищених стоків КП "УЖКГ" з 2001 по 2016 роки

**Джерело: складено автором за матеріалами КП «УЖКГ»*

Дані по тарифам на електроенергію за 2003-2017рр. (тарифи без ПДВ) наведені на графіку (див. рис. 2.7). Споживання електроенергії з 2003-2017рр. в цілому по підприємству, в середньому, зменшилось в 3,5 рази: з

теплопостачання – в 1,6 разів, з водопостачання та водовідведення зменшення по 2016 рік становило в 3,5 та в 4 рази відповідно. В 2018 році тарифи продовжують зростати, тому витрати з електроенергії продовжують збільшуватись.

Рис. 2.7 Тариф на електроенергію КП "УЖКГ" з 2003 по 2017 роки

**Джерело: складено автором за матеріалами КП «УЖКГ»*

3. Збитки, отримані в результаті діяльності електроцеху виникли через недостатнє фінансування ПАТ «ЧЕРНІГІВ ОБЛЕНЕРГО» на утримання електричних мереж м. Славутич за договором з КП «УЖКГ» про спільне використання технологічних електричних мереж.

Витрати на утримання електричних мереж склали за 2017 рік, в середньому за місяць, суму у розмірі 453,5 тис. грн. (на 22,1% більше ніж у 2016 році), при цьому «Власник» електромереж (КП «УЖКГ») отримує від «Користувача» (ПАТ «ЧЕРНІГІВ ОБЛЕНЕРГО») щомісяця за договором про спільне використання електромереж 190,6 тис. грн. в місяць (без ПДВ). Недофінансування за рік становить 3,2 млн. грн., що є збитками.

Доходи, отримані за рік у розмірі 3291,8 тис. грн. (на 1,6% більше ніж у 2016 році), з них 2438,9 тис. грн. – за договором з ПАТ

«ЧЕРНІГІВООБЛЕНЕРГО»; 762,95 тис. грн. – від надання послуг власним підрозділам підприємства; 85,26 тис. грн. – від надання платних послуг стороннім замовникам (на 53% менше ніж у 2016 році); 4,28 тис. грн. – доходи від аренди.

4. Собівартість обслуговування та поточного ремонту власними силами доріг і вулиць міста, зовнішнього освітлення міста, утримання ділянки ритуальних послуг та міського кладовища за 2017 рік становить 6,0 млн. грн. (на 8% більше ніж у 2016 р.), в зв'язку з подорожчанням пального, зростанням мінімальної заробітної плати. Доходів від діяльності за цими напрямками отримано на суму 177,3 тис. грн.

За 2017 рік отриманий дохід від фінансування з місцевого бюджету на відшкодування витрат становить 3,7 млн. грн. (що на 35% більше ніж у минулому році). За результатом діяльності склався збиток у розмірі 2,2 млн. грн.

Оскільки в 2018 році фінансування вище зазначених напрямків діяльності КП «УЖКГ» з міського бюджету згідно діючого законодавства не передбачено і не проводиться – функції, які виконувались з утримання та обслуговування об'єктів міста: доріг і вулиць міста, зовнішнього освітлення міста, утримання ділянки ритуальних послуг та міського кладовища повинні бути передані іншим виконавцям.

5. Збитковість транспортної ділянки обумовлена наступними причинами:

- ділянка забезпечена спеціальною технікою, яка використовується, в основному, тільки підрозділами КП «УЖКГ» і не в повному обсязі. Коефіцієнт використання транспортних засобів складає менше 50%;
- зростання цін на ПММ, на запчастини, збільшення вартості послуг сторонніх організацій, тарифів: на електроенергію, теплопостачання, водопостачання та водовідведення – все це збільшує витрати на утримання та експлуатацію автопарку;

- застарілість та знос транспортних засобів тягне збільшення витрат на ремонтні роботи, в т.ч. на запчастини. Необхідно продовжувати оновлення автопарку.

На даний час автопарк включає 65 одиниць автотехніки, в т.ч. 24 механізми (4 одиниці було списано та 2 придбано у 2017 році (трактори)); 9 одиниць техніки знаходиться в оренді. Під реалізацію та списання підлягає ще 17 одиниць машин та механізмів.

Витрати склали за звітний період 10,6 млн. грн., що на 24,8% більше ніж за 2016 рік (за рахунок підвищення заробітної плати з 01.01.2017р., зростання цін на паливо-мастильні та інші матеріали, збільшення тарифів). Доходи отримані у розмірі 7,3 млн. грн. (на 19,75% більше ніж у 2016 році в зв'язку з переглядом діючих тарифів з 01.02.2017р.), в т.ч. 1468,0 тис. грн. – від сторонніх організацій; 148,3 тис. грн. – від оренди; 5,7 млн. грн. – від підрозділів КП «УЖКГ» за надані транспортні послуги (78% від всіх доходів).

6. Цех експлуатації та ремонту

Цех обслуговує і ремонтує будівлі і споруди власних підрозділів підприємства та виконує ремонтно-будівельні роботи на замовлення сторонніх організацій. Для підтримки у належному стані приміщень у будівлях КП «УЖКГ» виконуються роботи з обслуговування та поточного ремонту приміщень, в тому числі реставрація та ремонт меблів, виконання сантехнічних робіт. Також проводяться роботи з перевірки лічильників теплової енергії та холодної і гарячої води. Не завжди потужність ремонтного цеху використовується в повному обсязі у зв'язку з дефіцитом коштів на придбання матеріалів та недостатньою кількістю обсягів замовлень від сторонніх організацій.

За рахунок вище зазначеного діяльність цеху збиткова, збитки за 2017 рік склали 1,8 млн. грн., що на 20% більше ніж за 2016 рік, - доходів отримано на 0,28 тис. грн. (на 12%) менше ніж за 2016 рік, а витратна

частина зменшилась на 1% і становить 3,9 млн. грн., - за рахунок зменшення витрат на матеріали. Доходи становили всього 2,15 млн. грн.; в т.ч. від підрозділів КП «УЖКГ» 1434,3 тис. грн. (зменшення на 11,5% в порівнянні з 2016 роком); від сторонніх організацій 312,5 тис. грн. (збільшення на 66%); від оренди 100,5 тис. грн. (зменшення на 12%); від перевірки лічильників 209,5 тис. грн. (зменшення на 40%), від готової продукції 2,25 тис. грн.

Основною метою проведення фінансового аналізу діяльності комунального підприємства «Управління житлово-комунального господарства» за 2015-2017 роки є виявлення факторів, які підвищують або знижують ефективність господарювання та впливають на кінцеві показники роботи підприємства. Оцінка результатів виробничо-господарської та фінансової діяльності дозволить прийняти управлінські рішення щодо здійснення заходів, спрямованих на подальше поліпшення результатів роботи та виходу із збитковості (див. додаток Б).

Для проведення аналізу майнового стану підприємства використовувався коефіцієнт оновлення основних засобів, що показує, яку частину від наявних на кінець звітного періоду становлять нові основні засоби, і розраховується як відношення первісної вартості основних засобів, наявних на балансі підприємства на кінець звітного періоду. В нашому випадку коефіцієнт оновлення основних засобів у 2015 році становив 0,03, у 2016 році – 0,03, та в 2017 році 0,03, що не відповідає нормативному значенню «збільшення» (див. додаток В). Вищевказаний показник не змінився в зв'язку з тим: у 2015 році було придбано основні засоби на суму 450,8 тис. грн., а також було безкоштовно передано дорожнє покриття на суму 4736,8 тис. грн., списано основних засобів, які не підлягали подальшій експлуатації на суму 58825,50 грн., а у 2016 році підприємство провело ремонт доріг, зовнішнього освітлення, каналізаційно-очисних споруд та було придбано основні засоби на суму 3768,0 тис. грн., а також безкоштовно було отримано лічильники обліку теплової енергії на суму 1036,3 тис. грн.,

проведена переоцінка трансформаторних підстанцій на суму 1298,3 тис. грн., списання основних засобів, які не підлягали подальшій експлуатації, на суму 350,2 тис. грн., тобто оновлення основних засобів у 2015 та 2016 роках було майже на рівні. У 2017 році на підприємстві були проведені наступні заходи: ремонт обладнання зовнішнього освітлення, каналізаційно-очисних споруд, теплових мереж, водоочисних споруд, центральної котельні на суму 3293,9 тис. грн. та придбання основних засобів на суму 1521,1 тис. грн., а також безкоштовно отримано основних засобів на суму 451,7 тис. грн., переоцінка обладнання на суму 13662,8 тис. грн., списання основних засобів, які не підлягали подальшій експлуатації, на суму 350,2 тис. грн., безкоштовна передача основних засобів на баланс виконавчого комітету Славутицької міської ради на суму 43140,2 тис. грн. Показники 2017 року відображають те, що оновлення основних засобів на підприємстві проводилось, але коефіцієнт оновлення основних засобів не змінився у порівнянні з 2016 роком в зв'язку з тим, що з балансу КП «УЖКГ» були безкоштовно передані основні засоби на баланс виконавчого комітету Славутицької міської ради для подальшої передачі на баланс КП «Славутич - Водоканал».

Аналіз ліквідності підприємства здійснюється за даними балансу та дозволяє визначити спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання.

Чистий оборотний капітал розраховується як різниця між оборотними активами підприємства та його поточними зобов'язаннями. Його наявність та величина свідчать про спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання та розширювати подальшу діяльність. В нашому випадку чистий оборотний капітал у 2015 році складав -87804 тис. грн., у 2016 році - 127450 тис. грн., на кінець 2017 року -150140 тис. грн., що не відповідає нормативному значенню «>0 збільшення». Невідповідність нормативному значенню виникло в зв'язку з тим, що протягом років збільшилась

кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги, а саме заборгованість за природний газ.

Заборгованість за споживання природного газу виникла не з вини підприємства, а в зв'язку з тим, що згідно ПКМУ №217 від 18.06.2014р. «Про затвердження Порядку розподілу коштів, що надходять на поточні рахунки із спеціальним режимом використання для проведення розрахунків з постачальником природного газу, на якого покладено спеціальні обов'язки»:

- п.8 Усі категорії споживачів, яким здійснюється продаж теплової енергії та/або надання комунальних послуг з централізованого опалення, централізованого постачання гарячої води, сплачують їх вартість шляхом перерахування коштів виключно на спеціальні рахунки, відкриті теплопостачальними і теплогенеруючими організаціями та їх структурними підрозділами і уповноваженому банку для відповідної категорії споживачів.

- п.9 Уповноважений банк здійснює перерахування коштів, що надходять на спеціальні рахунки, відкриті теплопостачальними і теплогенеруючими організаціями, згідно з реєстром нормативів перерахування коштів, що надходять як плата за теплову енергію та/або надані комунальні послуги з централізованого опалення, централізованого постачання гарячої води від усіх категорій споживачів та як плата теплопостачальних організацій за вироблену теплогенеруючими організаціями теплову енергію (далі – реєстр нормативів), що затверджується Комісією.

Заборгованість, яка виникла перед НАК «Нафтогаз України» - це несплата споживачами міста за надану послугу з опалення та постачання гарячої води, яка станом на 01.01.2018р. складає 19937,1 тис. грн. Стосовно даної несплати постійно ведеться претензійно – позовна робота.

Також у сумі заборгованості перед НАК «Нафтогаз України» відображено нарахування пені та штрафних санкцій за несвоєчасну оплату в розмірі 56542,5 тис. грн., яку підприємство повинно отримувати для сплати

за природний газ. У 2017 році підприємство отримало лише 2125,8 тис. грн., тобто держава різницю не відшкодовує, але дозволяє нараховувати штрафні санкції та пеню.

У 2016 році КП «УЖКГ» затвердило графік погашення заборгованості за спожитий природний газ згідно якого сплата проводиться своєчасно.

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити за рахунок найбільш ліквідних оборотних коштів – грошових коштів та їх еквівалентів, фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості. Цей показник показує платіжні можливості підприємства щодо погашення поточних зобов'язань за умови своєчасного здійснення розрахунків з дебіторами. Теоретично значення коефіцієнта вважається достатнім, якщо воно перевищує 0,6. В нашому випадку коефіцієнт швидкої ліквідності у 2015 році становив 0,3, у 2016 – 0,3 та на кінець 2017 року 0,3, що не відповідає нормативному значенню «0,6-0,8». Вищевказаний показник не відповідає нормативному значенню в зв'язку з тим, що протягом року зростали ціни на природний газ та енергоносії, а тарифи за надані послуги не покривають фактичні витрати підприємства. Але, згідно розрахованих показників, підприємство може покрити свої зобов'язання на 30%.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності дозволяє визначити частку короткострокових зобов'язань, що підприємство може погасити найближчим часом, не чекаючи оплати дебіторської заборгованості й реалізації інших активів, тобто яку частину поточних зобов'язань підприємство може погасити своїми коштами негайно. Теоретично значення коефіцієнта вважається достатнім, якщо воно перевищує 0,2. В нашому випадку коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2015 році становив 0,01, у 2016 році – 0,03, на початок 2017 року – 0,02, та на кінець 2017 року 0,01, що не відповідає нормативному значенню. Вищевказаний показник не відповідає нормативному значенню в зв'язку з тим, що протягом років зростали ціни на

природний газ та енергоносії, а тарифи за надані послуги не приведені у відповідність, тому підприємство, отримуючи кошти від споживачів, не може покрити витрати. Але, згідно розрахованих показників, підприємство може покрити свої термінові зобов'язання у 2015 році на 1%, у 2016 році на 3%, на початок 2017 року на 2 %, та на кінець 2017 року на 1%.

Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства здійснюється за даними балансу підприємства, характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, ступінь фінансової стійкості і незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності.

Коефіцієнт платоспроможності (автономії) розраховується як відношення власного капіталу підприємства до підсумку балансу підприємства і показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів, авансованих у його діяльності. В нашому випадку коефіцієнт платоспроможності у 2015 році дорівнює -0,14, у 2016 році -0,45, на кінець 2017 року -0,55, що не відповідає нормативному значенню «>0,5 збільшення». Коефіцієнт платоспроможності змінився в зв'язку з тим, що розмір власного капіталу зменшився тому що на підприємстві виникли збитки, а також збільшилась сума поточних зобов'язань по платежам.

Коефіцієнт фінансування розраховується як співвідношення залучених та власних засобів і характеризує залежність підприємства від залучених засобів. В нашому випадку коефіцієнт фінансування дорівнює у 2015 році -8,35, у 2016 році -3,24, на кінець 2017 року -2,83, що відповідає нормативному значенню «<1 зменшення». На зміну коефіцієнта фінансування впливають той самий фактор що й на коефіцієнт платоспроможності.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами – відноситься до групи показників фінансової стійкості та є індикатором здатності підприємства фінансувати оборотний капітал за рахунок власних оборотних коштів. Коефіцієнт розраховується як відношення величини

чистого оборотного капіталу до величини оборотних активів підприємства. Значення показника демонструє частку власних оборотних коштів у сумі оборотних активів підприємства. Нормативним значенням є 0,1 і вище. В нашому випадку коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами дорівнює у 2015 році -1,95, у 2016 році -2,33, на кінець 2017 року -2,39, що не відповідає нормативному значенню. Значення показника нижче нормативного свідчить про значну фінансову залежність підприємства від зовнішніх кредиторів. Негативне значення показника говорить про те, що весь власний капітал і довгострокові джерела спрямовані на фінансування необоротних активів і на підприємстві немає довгострокових коштів для формування власного оборотного капіталу.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні кошти, а яка частина капіталізована. Розраховується як відношення чистого оборотного капіталу до власного капіталу. Значення цього показника може змінюватись залежно від структури капіталу і галузевої приналежності підприємства. Позитивним буде незначне збільшення коефіцієнта маневреності в динаміці. В нашому випадку коефіцієнт маневреності власного капіталу дорівнює у 2015 році -2,83, у 2016 році -0,95, на кінець 2017 року -0,82. Від'ємне значення коефіцієнта маневреності власного капіталу свідчить про недостатність власних коштів для формування необоротних активів і як наслідок – дефіцит власних оборотних коштів. Але протягом 2016–2017 років, згідно показників, спостерігається позитивна динаміка в зв'язку зі збільшенням поточної дебіторської заборгованості, яка є активами підприємства.

Аналіз ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів підприємства.

Коефіцієнт оборотності активів обчислюється як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньої величини підсумку балансу підприємства і характеризує ефективність використання підприємством усіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їхнього залучення. В нашому випадку коефіцієнт оборотності активів дорівнює у 2015 році 0,60, у 2016 році 0,66, на кінець 2017 року 0,71, що відповідає нормативному значенню «збільшення».

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини кредиторської заборгованості і показує швидкість обертання кредиторської заборгованості підприємства за період, що аналізується, розширення або зниження комерційного кредиту, що надається підприємству. В нашому випадку коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості дорівнює у 2015 році 0,75, у 2016 році 0,66, на кінець 2017 року 0,59, що не відповідає нормативному значенню «збільшення». Зменшення показника виникло в зв'язку з тим, що протягом року було зростання кредиторської заборгованості, а саме за споживання природного газу, вартість якого постійно збільшувалась.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини дебіторської заборгованості і показує швидкість обертання дебіторської заборгованості підприємства за період, що аналізується, розширення або зниження комерційного кредиту, що надається підприємством. В нашому випадку коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості дорівнює у 2015 році 2,04, у 2016 році 2,19, на кінець 2017 року 2,34, що відповідає нормативному значенню «збільшення».

Строк погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей розраховується як відношення тривалості звітного періоду до коефіцієнта оборотності дебіторської або кредиторської заборгованості і показує середній

період погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей підприємства. В нашому випадку строк погашення кредиторської заборгованості дорівнює у 2015 році 487 днів, у 2016 році 553 днів, на кінець 2017 року 618 днів, що не відповідає нормативному значенню «зменшення», та дебіторської заборгованості дорівнює у 2015 році 179 днів, у 2016 році 167 днів, на кінець 2017 року 156 днів, що відповідає нормативному значенню «зменшення». Збільшення показника по строку погашення кредиторської заборгованості виникло в зв'язку з тим, що протягом року було зростання кредиторської заборгованості, а саме за споживання природного газу, вартість якого постійно збільшувалась.

Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної вартості основних засобів. Він показує ефективність використання основних засобів підприємства. В нашому випадку коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) дорівнює у 2015 році 0,40, у 2016 році 0,46, на кінець 2017 року 0,57, що відповідає нормативному значенню «збільшення», при тому що з балансу КП «УЖКГ» були безкоштовно передані основні засоби на баланс виконавчого комітету Славутицької міської ради для подальшої передачі на баланс КП «Славутич - Водоканал».

Коефіцієнт оборотності власного капіталу – показник ділової активності, який демонструє ефективність управління власним капіталом компанії. Коефіцієнт розраховується як співвідношення виручки (чистого доходу) до середньорічної суми власного капіталу. Високе значення показника свідчить про ефективне використання капіталу власників. В нашому випадку коефіцієнт оборотності власного капіталу дорівнює у 2015 році -8,33, у 2016 році -2,27, на кінець 2017 року -1,43, що відповідає нормативному значенню «збільшення».

Аналіз рентабельності підприємства дозволяє визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їх використання.

Коефіцієнт рентабельності активів розраховується як відношення чистого прибутку (збитку) підприємства до середньорічної вартості активів і характеризує ефективність використання активів підприємства. В нашому випадку коефіцієнт рентабельності активів дорівнює у 2015 році -0,07, у 2016 році -0,3, на кінець 2017 року -0,17, що на початку не відповідає нормативному значенню «>збільшення», в зв'язку з тим, що КП «УЖКГ» в 2015 році зменшило збиток за рахунок отримання державної субвенції з різниці в тарифах в розмірі 6919,5 тис. грн., а в 2016 році відшкодування з різниці в тарифах не було. Заборгованість з різниці в тарифах складає 24125,2 тис. грн., при отриманні якої, збитки за 2016 р. підприємства зменшились. На збільшення збитку у 2016 році вплинуло те, що у вересні 2016р. та грудні 2016р. було проведено списання безнадійної дебіторської заборгованості підприємств, які припинили свою діяльність на суму 1715,7 тис. грн., а також протягом року зростали ціни на газ та енергоносії, але тарифи не були приведені у відповідність. На кінець 2017 року даний показник відповідає нормативному значенню, оскільки підприємство в 2017 році зменшило збиток за рахунок отримання державної субвенції з різниці в тарифах в розмірі 2125,8 тис. грн., отримано фінансування з місцевого бюджету на погашення боргів за газ в розмірі 16430,0 тис. грн. Розмір збитку у 2017 році був би ще менший, але було проведення списання безнадійної дебіторської заборгованості підприємств, які припинили свою діяльність, заборгованість, яка була передана з ВП ЧАЕС, щодо якої минув строк позовної давності на суму 5653,7 тис. грн.

Коефіцієнт рентабельності діяльності розраховується як відношення чистого прибутку (збитку) підприємства до чистої виручки від реалізації (робіт, послуг) і характеризує ефективність господарської діяльності підприємства. В нашому випадку коефіцієнт рентабельності діяльності

дорівнює на початок 2017 року -0,45, на кінець 2017 року -0,23, що відповідає нормативному значенню «>збільшення». На зміну коефіцієнта рентабельності діяльності впливають такі самі фактори, що й на коефіцієнт рентабельності активів.

Діагностика фінансових показників КП «УЖКГ» було проведено на основі оцінки майнового стану підприємства, аналізу фінансових результатів діяльності, аналізу ліквідності, платоспроможності, ділової активності та рентабельності (додаток В). Вище вказані показники свідчать про те, що підприємство є платоспроможним, але збитковим та не має достатньо матеріальних та фінансових ресурсів для розвитку, в зв'язку з чим працює з максимальним використанням існуючої матеріальної бази.

Існує низка проблемних питань, які впливають на результат діяльності підприємства: недосконалість на державному рівні тарифної політики, арешти поточних рахунків підприємства, розподіл коштів (згідно постанови КМУ №217 від 18.06.2014), отриманих за послуги з централізованого опалення та постачання гарячої води, які надходять на рахунки із спеціальним режимом використання по затверджених державним регулятором нормативам (в основному, відсоток коштів, що надходив на поточний рахунок підприємства в 2016 році становив близько 8%).

Також, 19.10.2016 року КМУ було прийнято Постанову №744, відповідно до вимог якої споживачі мають право на розстрочку 50% плати за послугу з централізованого опалення протягом опалювального періоду (решта сплачується з травня по вересень), а механізм компенсації теплопостачальним підприємствам на законодавчому рівні не передбачено. Як результат, це нестача обігових коштів, штрафні санкції, виникнення боргів та пені, що унеможливує здійснення діяльності без збитків. Для більш ефективного використання потенціалу підприємства засновникам необхідно надати підприємству додаткові ресурси для утримання діляниць,

які фінансуються з місцевого бюджету, або провести виділення їх в окремі комунальні підприємства.

2.2. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства

За допомогою проведення фінансової діагностики підприємства КП «УЖКГ» можна розрахувати фінансові показники, що характеризуватимуть стан фінансової безпеки підприємства. Фінансова діагностика підприємства КП «УЖКГ» матиме такий вигляд (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Показники фінансової діагностики КП "УЖКГ"

Показники	Нормативне значення	2015	2016	2017
1	2	3	4	5
Майновий стан				
Коефіцієнт зношення основних засобів $\leq 0,25$	0,25	0,746	0,75	0,71
Коефіцієнт оновлення основних засобів max	0,01	-0,94	0,51	-0,05
Частка оборотних виробничих активів max	0,847	0,39	0,41	0,44
Коефіцієнт мобільності активів max	0,7	0,63	0,68	0,77
Платоспроможність				
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,01	0,02	0,02
Коефіцієнт швидкої ліквідності >	0,7	0,32	0,29	0,27
Поточний коефіцієнт покриття >	2	0,36	0,33	0,30
Загальний коефіцієнт покриття >	2	0,36	0,33	0,30
Рентабельність				
Рентабельність основної діяльності max	0,1	-0,10	-0,33	-0,18
Рентабельність продажу max	1	-0,12	-0,45	-0,23
Рентабельність активів max	0,2	1,35	1,09	-0,17
Рентабельність власного капіталу max	0,24	1,35	1,09	0,34
Ділова активність				
Коефіцієнт оборотності капіталу max	2	1,15	0,66	0,71
Коефіцієнт оборотності мобільних засобів max	6	2,99	1,62	1,63
Коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних коштів	8	1,07	0,53	0,49
Фондовіддача основних засобів	20	3,13	1,82	1,95

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4	5
Фінансова стійкість				
Коефіцієнт фінансової незалежності =>	0,5	-0,10	-0,27	-0,49
Коефіцієнт маневреності власного капіталу =>	0,5	6,96	3,16	2,14
Коефіцієнт фінансової стабільності =>	1	-0,67	-0,70	-0,72
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними активами	0,6-0,8	-1,79	-2,07	-2,35

Оскільки фактори, які впливають на фінансово-майновий стан підприємства різноспрямовані, вони поділяються на стимулятори та дестимулятори. Аби звести ці фактори до загального вигляду виконується функція нормування. Пронормуємо показники фінансового стану КП "УЖКГ", що відображені в таблиці 2.4. за формулами: $K_i = \frac{P_i}{P_{i \text{ норм}}}$, або $K_i = \frac{P_{i \text{ норм}}}{P_i}$. Для показників стимуляторів застосовується при нормуванні перша формула нормування, для дестимуляторів – друга. Відповідно P_i – це значення показника, $P_{i \text{ норм}}$ – нормативне значення показника.

Таблиця 2.4

Результати нормування показників фінансової діагностики КП "УЖКГ"

Показники	Вагомість	2015	2016	2017
1	2	3	4	5
Майновий стан				
Коефіцієнт зношення основних засобів	0,24	2,99	2,99	2,84
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,31	-94,17	50,80	-5,49
Частка оборотних виробничих активів	0,2	0,46	0,48	0,52
Коефіцієнт мобільності активів	0,25	0,90	0,98	1,11
Платоспроможність				
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,22	22,61	11,14	12,06
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,24	0,45	0,42	0,39
Поточний коефіцієнт покриття	0,3	0,18	0,16	0,15
Загальний коефіцієнт покриття	0,24	0,18	0,16	0,15

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5
Рентабельність				
Рентабельність основної діяльності	0,21	-1,04	-3,29	-1,79
Рентабельність продажу	0,26	-0,12	-0,45	-0,23
Рентабельність активів	0,28	6,76	5,44	-0,83
Рентабельність власного капіталу	0,25	5,63	4,53	1,40
Ділова активність				
Коефіцієнт оборотності капіталу	0,28	0,58	0,33	0,36
Коефіцієнт оборотності мобільних засобів	0,27	0,50	0,27	0,27
Коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних коштів	0,14	0,13	0,07	0,06
Фондовіддача основних засобів	0,31	0,16	0,09	0,10
Фінансова стійкість				
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,35	-0,21	-0,55	-0,99
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,21	-12,91	-5,32	-3,28
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,31	1,17	1,20	1,22
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними активами	0,13	3,27	3,68	4,08

Результати фінансової діагностики підприємства КП "УЖКГ" з урахуванням ваги одиничних показників та розрахунку інтегрального показника фінансової діагностики підприємства наведено в таблиці 2.5 і на рис. 2.8.

Таблиця 2.5

Результати розрахунку інтегрального показника фінансової діагностики

Блоки оцінки	Вагомість	2015	2016	2017
Майновий стан	0,16	-28,16	16,81	-0,64
Платоспроможність	0,18	5,18	2,64	2,83
Рентабельність	0,25	3,05	1,85	-0,32
Ділова активність	0,2	0,36	0,20	0,21
Фінансова стійкість	0,21	-2,12	-0,61	-0,55
Інтегральний показник		-3,18	3,54	0,25

Протягом 2015-2017 років спостерігається неоднозначна динаміка деяких фінансових показників підприємства. В цілому інтегральний показник фінансової діагностики 2017 року зріс у порівнянні з 2015, проте в порівнянні

з 2016 зменшився до 0,25. Проте це ще не свідчить про позитивну динаміку розвитку підприємства. Майновий стан, рентабельність та фінансова стійкість демонструють від'ємні значення, що свідчить про збитковість діяльності. Також ділова активність зменшилась до 0,28, що не сприяє покращенню фінансового стану підприємства.

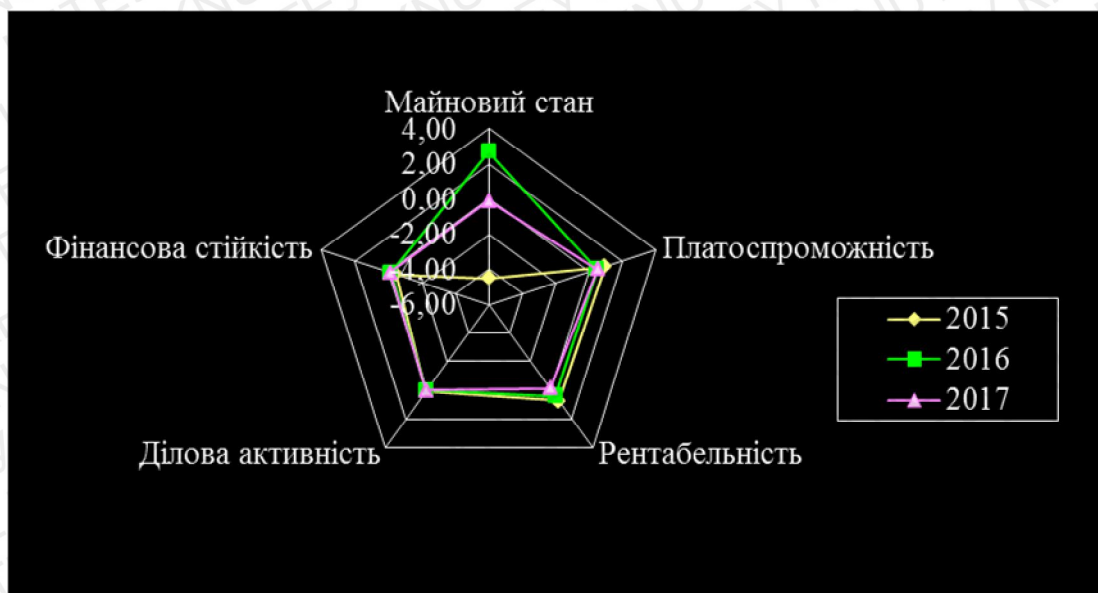

Рис. 2.8 Фінансова діагностика КП "УЖКГ"

*Джерело: складено автором за матеріалами КП «УЖКГ»

В результаті проведених розрахунків виявлено достатньо низький рівень рентабельності підприємства, а також фінансової стійкості, і саме на ці показники слід звернути увагу при здійсненні планування на наступний рік. Проте, платоспроможність достатньо висока і має значну перевагу над іншими показниками.

2.3. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства

Виняткова важливість діагностики економічної безпеки підприємства, а також недосконалість і нерозвиненість відповідної методичної бази створюють об'єктивну необхідність формування ієрархічної системи діагностики економічної безпеки підприємства задля підвищення її коректності.

Використання ієрархічного підходу до оцінки економічної безпеки підприємства базується на наступних положеннях:

- по-перше, оскільки загрози економічній безпеці виникають як у зовнішньому середовищі, так і безпосередньо на підприємстві, інструментарій діагностики повинен містити індикатори макро і мікросередовища;
- по-друге, різноманітність причинно-наслідкових зв'язків у господарській системі підприємства, а також між підприємством і макросередовищем та еволюційна сутність кризових явищ обумовлюють необхідність комплексної оцінки, яка передбачає виділення двох рівнів економічної безпеки в процесі її діагностики, а саме: поточної та перспективної. Поточна безпека характеризується відсутністю загроз, здатних призвести до припинення життєдіяльності підприємства в теперішній період часу. Перспективна економічна безпека підприємства визначається: наявністю та якістю ресурсів; ефективністю їх використання та ступенем сприятливості зовнішнього середовища. Інакше кажучи, перспективна безпека відображає потенціал підприємства та ефективність його використання.

А тому пропонується розглядати економічну безпеку підприємства як систему наступних складових: фінансова, техніко-технологічна, інтелектуально-кадрова, екологічна та інформаційна, характеристика яких наведена в таблиці 2.6.

1. Фінансова складова економічної безпеки підприємства (фінансова безпека) є визначальною результуючою складовою, в якій віддзеркалюється рівень розвитку та відповідно безпеки по всіх інших напрямках та фінансові можливості подальшого розвитку підприємства.

Аналіз причин та факторів, які обумовлюють фінансовий стан підприємства, дозволив обґрунтувати основні напрямки оцінки фінансової безпеки підприємства, до яких відносяться: платоспроможність; фінансова незалежність, прибутковість та рентабельність, а також стан грошових потоків.

Для оцінки платоспроможності підприємства рекомендовані наступні показники: коефіцієнт покриття; коефіцієнт поточної та абсолютної ліквідності; коефіцієнт Бівера; коефіцієнт втрати платоспроможності. Слід зазначити, що серед показників особливу увагу потрібно звернути на коефіцієнт втрати платоспроможності. На відміну від всіх попередніх індикаторів, що фіксують поточний стан, він дозволяє оцінити динаміку та заздалегідь виявити ознаки погіршення платоспроможності.

В якості індикаторів фінансової незалежності взяті такі показники як: коефіцієнт автономії; коефіцієнт фінансування за рахунок стабільних джерел; коефіцієнт маневреності власного капіталу; коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами. В цій групі перші сигнали виникнення проблем можливо визначити по показникам, що характеризують стан власних оборотних коштів (коефіцієнт маневреності власного капіталу; коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами. Низьке або від'ємне значення цих показників – безперечний сигнал наявності суттєвих проблем, зростання залежності від залучених джерел фінансування і, як наслідок, зниження прибутковості.

Таблиця 2.6

Функціональні складові економічної безпеки підприємства

№ п/п	Назва складової	Характеристика
1	Фінансова	Стабільна прибуткова діяльність, достатній обсяг власного та залученого капіталу, диверсифікація напрямків розміщення тимчасово-вільних ресурсів, поміркована дивідендна політика, організована система фінансового ризик-менеджменту і т.д.
2	Інтелектуально-кадрова	Підбір персоналу та оцінка спроможності кандидатів на посади до умов роботи підприємств, діагностика особистих та інтелектуальних якостей співробітників, встановлення рівня їх кваліфікації, організація заходів щодо шахрайства, шпionажу, крадіжок, неохайного ставлення до посадових обов'язків вчинених працівниками.
3	Техніко-технологічна	Своєчасне оновлення та модернізація обладнання підприємства, впровадження прогресивних технологій та підвищення техніко-технологічного рівня виробництва з метою забезпечення високої конкурентоспроможності продукції та підприємства в цілому.
4	Інформаційна	Підбір та перевірка достовірності і повноти інформації, необхідної для провадження підприємствами поточної діяльності, від слідкування даних щодо роботи конкурентів, запобігання фактам порушення режиму конфіденційності інформації, що належить установі, аналітична обробка всіх наявних даних з метою надання менеджерському персоналу якісного матеріалу для прийняття управлінських рішень.

До показників прибутковості та рентабельності, які доцільно використовувати при діагностиці, відносяться: рентабельність реалізації; рентабельність активів; рентабельність операційної діяльності; діловий ризик (співвідношення середньоквадратичного відхилення операційного (чистого) прибутку до середнього операційного прибутку; операційний важіль (відношення темпу зміни операційного або чистого прибутку до темпу зміни виручки від реалізації продукції). Саме два останні показники дають можливість своєчасно виявити перші симптоми фінансових проблем. Дійсно, нестабільність отримання прибутку, яку характеризує діловий ризик, або зменшення темпів зростання прибутку в порівнянні з темпами зростання виручки від реалізації продукції свідчать про наявність проблем, які можуть привести до погіршення фінансового стану.

До показників, що характеризують грошові потоки, належать: коефіцієнт достатності чистого грошового потоку; показник ризикованості грошових потоків (відношення середньоквадратичного відхилення чистого грошового потоку до середнього грошового потоку за період, що аналізується); грошовий важіль (співвідношення темпу зміни чистого грошового потоку та виручки від реалізації продукції). Дані показники рідко використовуються, проте саме вони дозволяють оцінити достатність грошових коштів, які саме забезпечують і поточну діяльність підприємства, і його платоспроможність, і фінансову безпеку, а також є індикаторами можливості виникнення проблем.

Загальний рівень фінансової складової економічної безпеки підприємства розраховується за формулою:

$$K_{\text{фін.}} = \frac{t_{\text{покp.}} \cdot t_{\text{одз.}} \cdot t_{\text{окз.}} \cdot t_{\text{р.}} \cdot t_{\text{фін.авт.}}}{t_{\text{фін.}}} \quad (2.1)$$

де $t_{\text{покp.}}$ – темп зміни коефіцієнта покриття;

$t_{\text{одз.}}$ – темп зміни коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості;

$t_{\text{окз.}}$ – темп зміни коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості;

$t_{\text{р.}}$ – темп зміни рентабельності діяльності;

$t_{\text{фін.авт.}}$ – темп зміни фінансової автономії;

$t_{\text{фін.}}$ – темп зміни коефіцієнта фінансування.

Визначимо рівень фінансової складової економічної безпеки підприємства КП «УЖКГ», попередньо розрахувавши необхідні коефіцієнти (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

**Коефіцієнти фінансової складової економічної безпеки КП
«УЖКГ»**

Показники	2015	2016	2017	Темп зміни, частка	
				2016	2017
Коефіцієнт покриття	0,36	0,30	0,30	0,84	0,98
Коефіцієнт фінансової автономії	-0,10	-0,44	-0,55	4,24	1,25
Коефіцієнт фінансування	-0,08	-0,41	-0,51	5,35	1,24
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	2,26	2,43	2,52	1,07	1,04
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0,76	0,68	0,59	0,90	0,88
Рентабельність діяльності, %	-12,10	-45,32	-23,33	3,75	0,51

Рівень фінансової складової у 2016 році складає 2,4 і є досить високим, проте в 2017 році – 0,46, що менше за одиницю, а тому і свідчить про низьку фінансову безпеку, що ймовірно була спричинена процесом банкрутства.

2. Інтелектуально-кадрова складова

Належний рівень економічної безпеки значною мірою залежить від інтелекту та професіоналізму кадрів, що працюють на підприємстві. На цю складову мають негативний вплив:

- звільнення провідних висококваліфікованих працівників, що призводить до ослаблення інтелектуального потенціалу;
- зниження частки інженерно-технічних працівників і науковців у загальній чисельності працівників;
- зниження винахідницької та раціоналізаторської активності;
- зниження освітнього рівня працівників.

Негативний вплив на кадрову складову мають як внутрішні, так і зовнішні загрози. Головними напрямками оцінки інтелектуально-кадрової безпеки є наступні: чисельний склад персоналу та його динаміка; кваліфікація та інтелектуальний склад працівників підприємства; ефективність використання персоналу та дієвість системи мотивації.

Показники, що пропонуються нами для оцінки кожного напрямку наведено у таблиці 2.8.

Швидке зростання зарплат на нинішньому етапі є закономірним і має об'єктивні економічні й соціальні причини. Варто зазначити, що дане зростання середньомісячної заробітної плати скоріше пов'язане із інфляційними процесами, аніж з покращеннями в кадровій політиці підприємства.

Таблиця 2.8

Показники оцінки кадрової складової економічної безпеки

Назва показника	Методика розрахунку
Чисельний склад персоналу та його динаміка	
Плинність персоналу	Відношення кількості звільнених з усіх причин до середньооблікової чисельності персоналу
Середній стаж роботи на підприємстві	Відношення загальної суми років роботи на підприємстві всього персоналу до середньооблікової чисельності персоналу.
Динаміка середньооблікової чисельності персоналу	Відношення кількості неявок на роботу до середньооблікової чисельності персоналу
Кваліфікація та інтелектуальний склад працівників	
Відповідність кваліфікації працівників ступеню складності виконуваних робіт	Відношення середнього тарифного розряду групи працівників до середнього тарифного розряду робіт, які вони виконують.
Співвідношення кількості окремих категорій працівників	Відношення висококваліфікованих і кваліфікованих працівників до загальної кількості працівників
Освітній рівень персоналу	Відношення кількості працівників з вищою освітою до загальної чисельності працівників.
Ефективність використання персоналу	
Продуктивність праці	Показник, що характеризує ефективність і показує обсяг продукції в натуральному або вартісному вимірі, що виробляється одним виробником (за одиницю часу).
Фондоозброєність праці	Співвідношення вартості устаткування до середньої кількості працівників
Дієвість системи мотивації	
Співвідношення середньої заробітної плати робітників підприємства та середньої заробітної плати в регіоні	Розраховується як співвідношення середньої заробітної плати робітників підприємства та середньої заробітної плати в регіоні
Співвідношення середньої заробітної плати робітників підприємства та середньої заробітної плати в галузі	Відношення середнього рівня заробітної плати на підприємстві до середнього рівня зарплати у галузі

А інфляція у свою чергу викликана зростанням цін на енергоносії, сировину, паливо, а також нестабільністю національної валюти. Попередні дані 2017 р. засвідчують, що рекордне зростання зарплат (на 37,1% у номіналі, на 19,1% за індексом реальної зарплати) не внесло істотних змін у розподіл ВВП за категоріями доходу. Якщо повернення докризової структури розподілу відбуватиметься такими темпами, у найближчі 5–7 років зарплата мусить зрости втричі. Станом на 31.12.2016 р. чисельність штатних працівників становила 509 осіб, а вже в 2017 ця кількість зменшилась до 379 осіб. Середня заробітна плата на підприємстві за 2016 рік становила 4468 грн., а в 2017 – 5394 грн. Зростання заробітної плати КП «УЖКГ» та в Київській області наведені на графіку (рис. 2.9).

Рис. 2.9 Середньомісячна заробітна плата КП "УЖКГ" та в Київській області

*Джерело: складено автором за матеріалами КП «УЖКГ»

За відсутності цілеспрямованої політики швидке зростання зарплат практично завжди супроводжується посиленням нерівності. У будь-якому

разі підвищення зарплат має відбуватися за рахунок не тільки збільшення фізичних обсягів ВВП, а й більш справедливого розподілу доходів у суспільстві [25].

Формула для розрахунку рівня інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки має такий вигляд:

$$Кік = \frac{тп \cdot тфоз \cdot тра \cdot тквал.}{тпл.} \quad (2.2)$$

де $тп$. – темп зміни продуктивності праці;

$тфоз$. – фондоозброєність праці;

$тра$. – темп зміни коефіцієнта раціоналізаторської активності;

$тквал.$ – коефіцієнт співвідношення висококваліфікованих та кваліфікованих працівників;

$тпл$. – темп зміни коефіцієнта плинності кадрів.

Визначимо рівень інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки підприємства КП «УЖКГ», попередньо розрахувавши необхідні коефіцієнти (див. табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Коефіцієнти інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки КП «УЖКГ»

Показники	2015	2016	2017	Темп зміни, частка	
				2016	2017
Коефіцієнт плинності кадрів	0,13	0,13	0,03	0,96	0,27
Продуктивність праці, тис. грн.	131,27	161,63	253,11	1,23	1,57
Фондоозброєність праці, тис. грн.	83,78	88,83	129,77	1,06	1,46
Коефіцієнт співвідношення висококваліфікованих та кваліфікованих працівників	0,33	0,32	0,39	0,98	1,21

Рівень інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки КП «УЖКГ» у 2016 році складає 1,34, у 2017 році – 10,27, що свідчить про високий рівень інтелектуально-кадрової безпеки. Хоча таке збільшення показника було зумовлено скоріше зменшенням кількості звільнених у загальній чисельності працівників.

3. Техніко-технологічна складова економічної безпеки підприємства слугує визначенню відповідності рівня технологій, що використовуються на даному підприємстві, кращим світовим аналогам. Процес оцінки техніко-технологічної складової економічної безпеки підприємства, як правило, передбачає використання таких показників як:

- середній термін експлуатації обладнання;
- фондоддача основних засобів;
- фондоозброєність персоналу;
- коефіцієнт вибуття та оновлення основних засобів;
- матеріаломісткість продукції;
- доля сучасних технологій;
- частка прогресивної продукції, що виробляється підприємством і т.д.

Для формування коректних висновків щодо рівня техніко-технологічної безпеки конкретного підприємства ці показники доцільно порівнювати з аналогічними по галузі. Окрім того, варто доповнити дану систему показниками, які характеризують ефективність інвестицій в оновлення (модернізацію) основних фондів. До них належать: співвідношення темпів росту реалізованої продукції та темпів росту вартості основних виробничих фондів, а також співвідношення темпів зростання операційного прибутку та темпів зростання вартості основних виробничих фондів. Про раціональну техніко-технологічну стратегію та економічну безпеку цього напрямку свідчить перевищення запропонованими показниками одиниці.

Формула для розрахунку рівня техніко-технологічної складової економічної безпеки має такий вигляд:

$$K_{тт.} = \frac{t_{фо.} * t_{фв.} * t_{он.}}{t_{зн.}} \quad (2.3)$$

де $t_{фо.}$ – темп зміни фондоозброєності;

$t_{фв.}$ – темп зміни фондovіддачі;

$t_{он.}$ – темп зміни коефіцієнта оновлення основних засобів;

$t_{зн.}$ – темп зміни коефіцієнту зносу.

Визначимо рівень техніко-технологічної складової економічної безпеки підприємства КП «УЖКГ», попередньо розрахувавши необхідні коефіцієнти (див. табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Коефіцієнти техніко-технологічної складової економічної безпеки КП «УЖКГ»

Показники	2015	2016	2017	Темп зміни, частка	
				2016	2017
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,0045	0,024	0,13	5,27	5,50
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,746	0,749	0,67	1,003	0,89
Фондоозброєність	83,78	88,83	129,77	1,06	1,46
Фондовіддача	0,94	1,12	1,23	1,19	1,10

Рівень техніко-технологічної складової економічної безпеки підприємства КП «УЖКГ» у 2016 році складає 6,63, а в 2017 році – 9,92, отож можна спостерігати зростання по цьому показнику.

4. Екологічна складова безпеки характеризує здатність підприємства вести виробничо-господарську діяльність відповідно до національних і світових екологічних норм. Рівень екологічної складової можна визначити за формулою 2.4:

$$K_e = \frac{1}{t_{вик.} * t_{люд.}} \quad (2.4)$$

де $t_{\text{вик}}$ – темп зміни коефіцієнта перевищення нормативного обсягу викидів шкідливих речовин в атмосферу;

$t_{\text{люд}}$ – темп зміни коефіцієнта залюднення ареалу шкідливого впливу.

5. Інформаційна складова економічної безпеки підприємства є найбільш складною та неоднозначною. В окремі періоди часу економічна безпека в цілому розглядалась саме як здатність підприємства до захисту інформації. Безумовно, в теперішній час інформаційна складова економічної безпеки повинна розглядатись з різних точок зору. Передусім, ця складова передбачає:

- достатність достовірної інформації для обґрунтованого прийняття управлінських рішень;
- швидкість (своєчасність) отримання інформації;
- якість системи інформаційного забезпечення (характеристики системи документообігу, використання електронних технологій);
- захист інформаційної системи підприємства.

Слід зазначити, що цю складову доцільно оцінювати за допомогою експертних оцінок.

Отож рівні екологічної та інформаційної складових економічної безпеки підприємства КП «УЖКГ» приймаємо за одиницю в обох періодах, оскільки за даними показниками не відбулось ніяких суттєвих змін.

По кожній зі складових економічної безпеки визначається узагальнюючий показник. Інтегральний показник економічної безпеки може бути представлений у вигляді формули 2.5:

$$R = K_f * K_{ik} * K_{tt} * K_e * K_{in} \quad (2.5)$$

Тепер є можливість розрахувати узагальнюючий показник рівня економічної безпеки підприємства КП «УЖКГ». В 2016 році цей показник

складає 21,32, а в 2017 році – 46,86. Значення узагальнюючого показника рівня економічної безпеки підприємства (R) в обох періодах є більшим за одиницю, тобто рівень економічної безпеки був досить високим.

Інтерпретувати стан підприємства виходячи з оцінки загального рівня економічної безпеки підприємства допоможе шкала оцінки, запропонованої проф. Довбня С.Б., а також визначити пріоритетні напрями зусиль щодо підвищення рівня економічної безпеки підприємства (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

**Шкала оцінок загального рівня економічної безпеки підприємства
проф. Довбня С.Б. [16]**

Значення показника ЕБ	Рівень ЕБ	Коротка характеристика стану підприємства
1	2	3
0-0,25	Надто низький	Підприємство не платоспроможне, перебуває у стані банкрутства або в передбанкрутній стадії. Необхідне проведення санації, хоча її успіх здебільшого сумнівний.
0,25-0,50	Низький	Високий ризик втрати платоспроможності. Загроза життєдіяльності підприємства зумовлена низькою фінансовою стійкістю й недостатньою ефективністю основної діяльності. Санація передусім має бути спрямоване на фінансове оздоровлення, вдосконалення системи організації господарської й комерційної діяльності.
0,50—0,75	Нестійкий	Платоспроможність не стійка — як правило, через високу чутливість підприємства до умов макросередовища або залежність від зовнішніх джерел фінансування. Імовірність настання банкрутства не значна. Однак необхідна реалізація антикризових заходів у відповідному напрямку
0,75-0,95	Задовільний	Підприємство платоспроможне, але результати його діяльності не стабільні. Антикризові заходи мають бути спрямовані на підвищення рівня найпроблемніших складових економічної безпеки підприємства.
0,95-1,00 і більше	Високий	Підприємство перебуває у стані абсолютної безпеки — загрози господарській діяльності практично відсутні. Платоспроможність підприємства стійка, бо забезпечена високою ефективністю основної діяльності та великим економічним потенціалом. Антикризове управління може бути обмежене аналізом рівня економічної безпеки, моніторингом можливих загроз, визначенням пріоритетних напрямів подальшого розвитку підприємства.

Використовуючи нижченаведену інформацію щодо показників діяльності підприємства, цільових (еталонних) показників, визначених коефіцієнтів значущості різних напрямів оцінки, є можливість здійснити розрахунок поточного, тактичного, стратегічного та загального рівнів економічної безпеки підприємства.

Доцільність такого підходу обумовлена багатогранністю та широтою поняття економічної безпеки. Адже безпека означає відсутність будь-яких факторів, які можуть спричинити банкрутство підприємства, починаючи від об'єктивних загроз та ризиків, що супроводжують будь-який господарський процес, закінчуючи симптомами глибокої кризи, яка по суті у є результатом прогресуючих та не відвернених своєчасно загроз та ризиків. Необхідність врахування у діагностиці усіх можливих негативних факторів, а також їх здатність спричиняти кризові явища в різні проміжки часу призводить до необхідності диференціації цих факторів (загроз) в процесі їх діагностики. Таким чином, слід оцінювати спочатку ті загрози, що здатні призвести до банкрутства підприємства у поточний період часу. Потім загрози, які не здатні призвести до руйнування підприємства сьогодні, але негативно впливають на результати його діяльності. І, нарешті, ті фактори кризи, які можуть виглядати несуттєвими на перший погляд, але позбавляють підприємство певних можливостей та перешкоджають подальшому успішному його розвитку.

Представлений тримірний методичний підхід дозволяє отримати об'єктивну та адекватну оцінку економічної безпеки підприємства, визначити основні напрямки підвищення економічної стійкості, необхідність та напрямки подальшого інноваційного розвитку.

Під економічною безпекою суб'єкта господарської діяльності розуміється здатність підприємства до ефективного функціонування (тепер) і успішного розвитку (в майбутньому). Такий стан досягається при найефективнішому використанні ресурсів, що перебувають у розпорядженні

підприємства, а також при умові відповідності напрямку розвитку суб'єкта господарювання основним тенденціям зовнішнього середовища. Оскільки при оцінці економічної безпеки необхідно враховувати можливості функціонування підприємства протягом тривалого періоду, виділяють три рівні економічної безпеки: поточну, тактичну і стратегічну. Загальний рівень економічної безпеки визначається на підставі оцінки всіх трьох складових.

Для оцінки рівня поточної економічної безпеки використовуються загальнопоширені оціночні фінансово-економічні показники які характеризують:

- рівень фінансової незалежності підприємства;
- стан ліквідності його активів і можливості своєчасного виконання поточних фінансових зобов'язань;
- фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

Рівень поточної економічної безпеки визначається за формулою 2.6:

$$\Pi = \frac{\sum_{j=1}^m Z_j \cdot \left(\frac{K_j}{N_j} \right)}{\sum_{i=1}^m G_i} \quad (2.6)$$

- де Π - рівень поточної економічної безпеки підприємства;
- Z_j - коефіцієнт значущості j -го показника, що визначається експертним шляхом;
- K_j - фактичне значення j -го показника;
- N_j - рекомендоване (нормативне) значення j -го показника;
- m - кількість використовуваних показників;
- l - ступінь, котрий приймає значення 1, якщо зростання значення показника свідчить про підвищення рівня економічної безпеки, $i = -1$, якщо зростання значення показника негативно впливає на безпеку підприємства.

Тактична економічна безпека відображає здатність підприємства до відтворення у процесі реалізації ним господарської діяльності, що досягається при певному рівні ефективності використання ресурсів підприємства (основних засобів, матеріальних і трудових ресурсів).

Стратегічна економічна безпека характеризує рівень економічного потенціалу підприємства, який обумовлює здатність підприємства до подальшого успішного функціонування та водночас є підтвердженням коректності обраного напрямку розвитку, відповідності результатів роботи підприємства основним макроекономічним тенденціям.

Рівень тактичної або стратегічної безпеки визначається за формулою:

$$T_{\kappa}(C) = \frac{\sum_{i=1}^n G_i \times O_i}{\sum_{i=1}^n G_i} \quad (2.7)$$

де T_{κ} — рівень тактичної безпеки підприємства;

C — рівень стратегічної безпеки підприємства;

G_i — коефіцієнт значущості j -ої складової тактичної (стратегічної) безпеки підприємства;

O_i — оцінка j -ої складової тактичної (стратегічної) безпеки;

N — кількість складових тактичної (стратегічної) безпеки.

А тепер проведемо розрахунки по підприємству КП "УЖКТ" (див. табл. 2.12). Для обчислення загального рівня економічної безпеки необхідно попередньо визначити рівень окремих його складових:

- оперативної безпеки (враховуючи важливість поточної оцінки завжди приймається рівною 1,0);
- тактичної безпеки (0,92);
- стратегічної безпеки (0,67).

Загальний рівень економічної безпеки підприємства КП "УЖКГ" розраховується як середньозважене значення рівня поточної, тактичної і стратегічної безпеки з врахуванням встановлених рівнів значущості:

$$EP = 1,0*0,3+0,92*0,3+0,67*0,3 = 0,78$$

Виходячи з оціночної шкали проф. Довбня С.Б. рівень економічної безпеки підприємства КП "УЖКГ" – задовільний. Це може свідчити про те, що підприємство платоспроможне, але результати його діяльності не стабільні. В нашому випадку результати діяльності наразі збиткові. Антикризові заходи мають бути спрямовані на підвищення рівня найпроблемніших складових економічної безпеки підприємства, а саме на оперативну та стратегічну складові. А також заходи по виходу з банкрутства дозволять зміцнити й тактичну складову економічної безпеки підприємства.

Отож, визначивши таким чином рівень економічної безпеки, було отримано комплексну характеристику стану підприємства КП «УЖКГ» за найбільш значущими функціональними складовими, що дозволяє оцінювати динаміку її рівня, прогнозувати настання кризового становища та своєчасно приймати обґрунтовані рішення по підтримці базових показників підприємства на належному рівні.

На основі проведеної фінансової діагностики діяльності комунального підприємства «УЖКГ» виділено основні проблеми, які зумовлюють його кризовий стан:

- погана керованість, низька якість послуг, що надаються;
- недосконалість діючої системи фінансування робіт, пов'язаних з обслуговуванням і модернізацією житлового фонду;
- зношеність основних фондів, застарілість технологій і як наслідок значні витрати (води, теплової енергії тощо) та низька енергоефективність;
- невідповідність наявних інфраструктурних потужностей зростаючим вимогам і потребам;

- високий рівень монополізації сфери надання житлово-комунальних послуг та слабкий розвиток конкуренції у цьому секторі;
- недосконалість нормативно-правового регулювання діяльності, насамперед у сфері диверсифікації постачальників послуг;
- неефективна система управління, злиття замовника і підрядника та одночасно розрив між споживачем і замовником послуг;

В подальшому сформуємо рішення та пропозиції щодо поточного фінансового стану підприємства КП «УЖКГ», а саме подолання кризових явищ та виходу з банкрутства.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА КП «УПРАВЛІННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА»

3.1. Обґрунтування заходів щодо поліпшення економічної безпеки підприємства

Діагностика фінансово-майнового стану підприємства КП «Управління житлово-комунальним господарством» дозволила виявити ряд проблем і недоліків, які стримують розвиток підприємства, а також спричиняють його збитковість. Як зазначалось у другому розділі, через неспроможність погасити дебіторську та кредиторську заборгованість, частина підрозділів підприємства була передана на місцевий рівень, а також іншим підприємствам. Дані чинники зумовили розпочати провадження у справі про банкрутство. 31.07.2017 р. порушено справу про банкрутство за підставою судового рішення про порушення провадження у справі про банкрутство юридичної особи №911/378/17 від 06.07.2017. Саме поділ як складова реорганізації підприємства дозволяє йому подолати становище банкрутства.

В даному випадку застосування мирової угоди дозволить підприємству розрахуватись з усіма кредиторами та припинити процедуру банкрутства. Мирова угода згідно Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» передбачає домовленість між боржником і кредиторами щодо відстрочення і (чи) розстрочення, а також прощення (списання) кредиторами боргів боржника, що оформляється у вигляді угоди між сторонами. Перевагами мирової угоди як процесуальної процедури у справі про банкрутство й одночасно документа, що фіксує домовленість між сторонами у справі, є наступні твердження:

1. Мирова угода укладається на будь-якій стадії провадження у справі про банкрутство.

2. Мирова угода складається тільки щодо вимог, внесених до реєстру кредиторів.

3. Мирова угода передбачає розстрочення, відстрочення і (чи) прощення кредиторських вимог до боржника.

4. Мирова угода не може передбачати умови про перехід прав власності на майно боржника третім особам.

5. Рішення про укладення мирової угоди від імені кредиторів приймає комітет кредиторів більшістю голосів і вважається прийнятим за умови, що всі кредитори, вимоги яких забезпечені заставою майна боржника, висловили письмову згоду на укладення мирової угоди. Рішення про укладення мирової угоди від імені боржника приймає:

- у процедурі розпорядження майном – керівник підприємства чи розпорядник майна, якщо керівник рішенням суду усунений від виконання своїх обов'язків;

- у процедурі санації - керуючий санацією;

- у процедурі ліквідації – ліквідатор.

6. Для конкурсних кредиторів, що не беруть участі у голосуванні щодо укладання мирової угоди чи що проголосували проти укладання мирової угоди, не повинні бути встановлені умови, гірші, ніж для кредиторів, що висловили згоду на укладання мирової угоди, вимоги яких віднесені до однієї черги.

7. Мирова угода укладається у письмовій формі, підлягає затвердженню господарським судом і набирає чинності з дня її затвердження.

За заявою будь-якого з конкурсних кредиторів мирова угода може бути визнана господарським судом недійсною, якщо існують для цього підстави. Мирова угода розривається, якщо боржник не виконує умови мирової угоди щодо не менше 1/3 вимог кредиторів.

Незважаючи на збитковість на підприємстві постійно впроваджуються енергозберігаючі заходи з метою зниження енергоємності продукції. За період з 2003 по 2017 роки в рамках Програми енергозбереження були впроваджені наступні енергозберігаючі заходи.

В центральній міській котельні здійснювалось:

- Переведення котлів ДЕ 10-14 (2 од.) в водогрійний режим в 2003 році. В результаті впровадження економія електроенергії складає 216 тис. кВт·год/рік та природного газу – 392,7 тис. м³/рік;
- Реконструкція трубної частини котла КВГМ №4 з заміною площі нагріву в 2006 році. В даному випадку економія електроенергії складає 288,2 тис. кВт·год/рік;
- Впровадження регульованого приводу димососа і вентилятора ЦМК в 2006 році, що призвело до економії електроенергії в розмірі 241,871 тис. кВт·год/рік;
- Реконструкція центральної міської котельні (ремонт теплової ізоляції трубопроводів) в 2007 році. Як наслідок економія теплової енергії склала 319 Гкал/рік;
- Техпереобладнання котельні м. Славутич в зв'язку з переведенням котла КВГМ-50 (1 шт.) та ДЕВ-10 (2 шт.) на резервне дизельне паливо проведеної в 2013 році. В свою чергу це дозволило зекономити 888,104 тис. м³/рік природного газу;
- Реконструкція центральної котельні м. Славутич (заміна підігрівача хімоочищеної води та охолоджувача робочої води перед ежектором, заміна сітьового насосу, встановлення хімічної деаерації типу REDOX-K (каталітичний) в 2013 році. Економія електроенергії становила 260 тис. кВт·год/рік;
- Розроблено проект «Реконструкція центральної котельні м. Славутич у зв'язку з переведенням котлів ДЕВ-10-14 №1, №2 на альтернативні види палива» (вартість якого складає 295 тис. грн.);

- Реконструкція комерційного вузла обліку природного газу котельні в 2017 році, яка обійшлась підприємству в 391,227 тис. грн.).

В підрозділі теплових мереж було здійснено:

- Впровадження частотного регулювання насосів на ЦТП в 2006 та 2007 роках. Економія електроенергії – 532,0 тис. кВт·год/рік;
- Реконструкція 6 км 322 м теплових мереж з використанням попередньо ізольованих труб в 2005 та 2013 роках. Економія теплової енергії – 3761 Гкал/рік;
- Реконструкція центральних теплових пунктів з їх обладнанням, тепло лічильниками та автоматизацією в 2010 та 2011 роках. Економія електроенергії – 28,854 тис. кВт·год/рік;
- Реконструкція теплових мереж від ТК-2 до ТК-4 в Невському кварталі. Економія теплоенергії – 197,4 Гкал (35,532 т.у.п.);
- Реконструкція теплових мереж з використанням попередньо ізольованих труб з 2000 року. Загальна економія теплової енергії – 5403 Гкал, в т.ч. 37,5 Гкал по 2017р. (всього 972,5 т.у.п., в т.ч. 6,75 т.у.п. по 2017р.);
- Придбання та заміна насосного обладнання на центральних теплових пунктах. Економія електроенергії – 534,064 тис. кВт·год/рік, в т.ч. 2064 кВт·год по 2016р.

Для запобігання подальшої збитковості котельні з тепломережами запропоновано такі заходи як впровадження економічно обґрунтованих тарифів з теплопостачання; отримання різниці в тарифах; продовження впровадження заходів щодо оновлення обладнання енергозбереження; посилення роботи по зменшенню втрат теплової енергії.

Водозабірні та водоочисні споруди зазнали наступних змін:

- Заміна глибинних насосів – економія електроенергії – 84,811 тис. кВт·год/рік;
- Встановлення частотних перетворювачів на глибинні насоси водозабірних спорудах (економія електроенергії – 1,829 тис. кВт·год/рік);

- Заміна глибинних насосів на водозабірних спорудах. Економія електроенергії – 90,65 тис. кВт. (32,634 т.у.п.). (з 2013-2015рр.).

В 2016 році проведені роботи по встановленню приладів обліку теплової енергії в багатоповерхових будинках м. Славутича (підготовка проектно-кошторисної документації та монтаж приладів обліку теплової енергії) на 1018,0 тис. грн., в т.ч. 283,8 тис. грн. за рахунок бюджетних коштів.

Пропозиції для беззбиткової діяльності електроцеху включатимуть наступні заходи:

- Приведення операційних витрат електроцеху КП «УЖКГ», які включаються до кошторису витрат на утримання технологічних електричних мереж спільного використання з ПАТ «ЧЕРНІГІВ ОБЛЕНЕРГО» до 100% відшкодування витрат на утримання технологічних електричних мереж.

Для цього в 2017 році була проведена переоцінка ряду трансформаторних підстанцій, що збільшила суму амортизаційних відрахувань на дані об'єкти. Також були передані на баланс ЕЦ КП «УЖКГ» за актом передачі основних засобів від 13.09.17 р. ТП і КТП, що раніше належали ділянкам ВОС і КОС КП «УЖКГ». В наслідок чого збільшилися умовні одиниці обладнання, що обслуговує електроцех КП «УЖКГ» та амортизаційні відрахування на ці об'єкти. Ці показники зіграли важливу роль в формуванні кошторису обґрунтованих витрат на утримання технологічних електричних мереж спільного використання з ПАТ «ЧЕРНІГІВ ОБЛЕНЕРГО» на 2018 рік, який почав діяти з 01.12.2017р. В грудні 2017р. діяльність електроцеху стала прибутковою в результаті вище вказаних дій (прибуток склав 25,33 тис. грн.). Даний кошторис витрат, погоджений з сектором НКРЕКП у Чернігівській області становить 3947,5 тис. грн., що на 57,93% більше ніж у 2017 році). На теперішній час це максимальна сума, яку КП «УЖКГ» може отримати від ПАТ «ЧЕРНІГІВ ОБЛЕНЕРГО» на утримання технологічних електричних мереж спільного використання, виходячи з того,

що КП «УЖКГ» обслуговує 1639,33 умовних одиниць електрообладнання, де питомі річні витрати на утримання електричних мереж з 01.03.2017р. для ПАТ «ЧЕРНІГІВ ОБЛЕНЕРГО», які беруться для розрахунку становлять 2,205 тис. грн./1у.о. ($1639,33 \text{ у.о.} \cdot 2,205 \text{ тис. грн./1у.о.} \cdot 1000 = 3947506,64 \text{ грн.}$).

З питань отримання ліцензії на передачу електроенергії місцевими електромережами КП «УЖКГ» зверталось до НКРЕНКП, на що отримало відмову з причини невідповідності ліцензійних умов її отриманню.

- Продовження зменшення непродуктивних витрат, впровадження заходів з економії матеріальних та енергоресурсів;
- Збільшення доходів за рахунок збільшення наданих платних послуг стороннім замовникам за договорами;
- Подальша переоцінка основних засобів.

Для підвищення ефективності роботи, зниження витрат та виведення із збитковості транспортної ділянки необхідно збільшення обсягів виконання робіт, що збільшить обсяг отриманих доходів; встановлення пріоритету з виконання заявок для сторонніх організацій (за винятком аварійних ситуацій); оптимізація тарифів на транспортні послуги; зменшення простоїв, збільшення коефіцієнту використання автопарку, а також приведення автопарку до оптимальної кількості машин і механізмів шляхом списання та реалізації зношеної техніки.

Продовження впровадження заходів, спрямованих на економію енергоресурсів, оновлення автотранспортної техніки, машин та механізмів, а також продовження ефективності використання приміщень на базі СЦБРіОД (передача в оренду порожніх приміщень) сприятимуть подоланню збитковості транспортної ділянки.

Для поліпшення результату діяльності ЦЕР (цеху експлуатації та ремонту) необхідно: збільшити закупівлю матеріалів для виконання ремонтних робіт; продовжувати збільшувати доходи від сторонніх організацій; збільшити доходи від надання платних послуг; зменшити

загальноцехові витрати за рахунок економії енергоресурсів; ефективно використовувати приміщення на базі цеху шляхом передачі їх в оренду.

Отже, якщо говорити про майновий стан та фінансово-господарську діяльність підприємства в цілому, то його поліпшення має супроводжуватись застосуванням наступних заходів:

1. Оновлення основних засобів підприємства.
2. Продовжувати роботу щодо приведення до справедливої вартості основних засобів шляхом переоцінки.
3. Посилити роботу з дебіторами з метою зменшення дебіторської заборгованості.
4. Запровадити заходи щодо зменшення кредиторської заборгованості.
5. Приведення тарифів у відповідність до економічно обґрунтованих витрат.
6. Продовження провадження заходів з економії енергоресурсів.
7. Виконання робіт щодо утримання та розвитку інфраструктури міста за окремими договорами із замовником послуг або передача виконання робіт іншим виконавцям.

Необхідними умовами сталого функціонування підприємства є стабілізація державної цінової політики, наявність 100% оплати за комунальні послуги з боку споживачів, виконання фінансових зобов'язань по цільовому фінансуванню з місцевого та обласного бюджетів.

3.2. Планування фінансових показників діяльності підприємства

Для більшості підприємств житлово-комунального господарства України 2015-2017 років характерний кризовий фінансовий стан. Такі негативні фактори, як велика зношеність основних фондів, недостатність фінансування з боку держави, велика дебіторська та кредиторська

заборгованості, необґрунтована тарифна та цінова політики, призводять до збитковості діяльності підприємств. Планування діагностичних показників фінансової діяльності дозволить підприємству подолати кризове становище.

Планування фінансових показників діяльності підприємства дозволить виявити, як розвиватиметься підприємство та чи вдасться йому подолати банкрутство. Використовуючи розрахунково-аналітичний метод, можливо визначити планові фінансові показники у 2018 році.

Для початку, проведемо розрахунок планових показників фінансових результатів діяльності підприємства. За допомогою розрахунку середнього темпу росту обраного показника, можна виявити, чи схильний він до зростання, чи скорочення. Для прикладу, розрахуємо прогнозоване значення інших операційних доходів. Алгоритм розрахунку виглядатиме наступним чином:

1. Середній темп росту інших операційних доходів ($Tr_{iод}$) розраховується як:

$$Tr_{iод} = \sqrt{(IОД_{2017} / IОД_{2015}) * 100\%} = \sqrt{25881 / 10845} * 100\% = 154,5\%$$

2. Визначимо значення прогнозованого показника у 2018 році:

$$IОД_{2018} = Tr_{iод} * IОД_{2017} / 100 = 154,5 * 25881 / 100 = 39981 \text{ тис. грн.}$$

Отже, в порівнянні з 2017 роком інші операційні доходи в плановому році зростуть на 54,5% (або на 14100 тис. грн.) і складатимуть 39981 тис. грн. Даний алгоритм застосовувався й для планування інших операційних витрат, інших фінансових доходів та інших доходів. Звичайно, це лише один із методів планування, який не виключає можливі похибки та неточності.

Наразі за даним принципом розрахуємо плановий показник обсягів чистого доходу. Алгоритм розрахунку виглядатиме наступним чином:

1. Середній темп росту обсягу чистого доходу ($Tr_{чд}$) розраховується як:

$$Tr_{чд} = \sqrt{(ЧД_{2017} / ЧД_{2015}) * 100\%} = \sqrt{95930 / 69838} * 100\% = 117,2\%$$

2. Визначимо значення прогнозованого показника у 2018 році:

$$ЧД_{2018} = Tr_{чд} * ЧД_{2017} / 100 = 117,2 * 95930 / 100 = 112431 \text{ тис. грн.}$$

Отже, в порівнянні з 2017 роком обсяг чистого доходу від реалізації послуг в плановому році зростуть на 17% (або на 16501 тис. грн.) і складатимуть 112431 тис. грн.

Для розрахунку собівартості реалізованої продукції, в даному випадку, послуг, в плановому 2018 році, необхідно обчислити рівень собівартості реалізованих послуг. Алгоритм розрахунку виглядатиме наступним чином:

1. Рівень собівартості послуг ($P_{\text{св}}$) в 2017 році складає:

$$P_{\text{св}} = \text{CB}_{2017} / \text{CB}_{2016} * 100\% = 124708 / 113225 * 100\% = 129,9\%$$

2. Рівень собівартості реалізації у відсотках до чистого доходу (по плановому значенню) складає:

$$P_{\text{св } 2018} = P_{\text{св } 2017} + \text{Абс. зміна}_{\text{план}} = 129,9 + 6,89 = 136,89\%$$

3. Собівартість реалізованих послуг в плановому 2018 році складатиме:

$$\text{CB}_{2018} = \text{ЧД}_{2018} * P_{\text{св } 2018} / 100 = 112431 * 136,89 / 100 = 153915 \text{ тис. грн.}$$

Отже, в порівнянні з 2017 роком собівартість реалізованих послуг в плановому 2018 році зросте на 23% (або на 29207 тис. грн.) і складатиме 153915 тис. грн.

При плануванні адміністративних витрат і витрат на збут необхідно передбачати їх частку у чистому доході підприємства. Адміністративні витрати включають заробітну плату працівників апарату управління підприємства, витрати на відрядження, службовий транспорт, оренда, послуги юристів, консультантів і зовнішніх аудиторів, канцтовари і малоцінне офісне устаткування і т.д. Використовуючи метод прямих техніко-економічних розрахунків, можливо визначити, як зміняться адміністративні витрати у 2018 році. Алгоритм розрахунку виглядатиме наступним чином:

1. Визначимо рівень адміністративних витрат ($P_{\text{ав}}$) у чистому доході (по звітному значенню),%:

$$P_{\text{ав}} = \text{AB}_{2017} / \text{ЧД}_{2017} * 100\% = 9022 / 95930 * 100 = 9,4\%$$

2. Визначимо обсяг адміністративних витрат (AB) у 2018 році:

$$AB_{2018} = P_{ав} * ЧД_{2018} / 100 = 112431 * 9,4 / 100 = 10574 \text{ тис. грн.}$$

Отже, в порівнянні з 2017 роком адміністративні витрати в плановому році зростуть на 17% (або на 1552 тис. грн.) і складатимуть 10574 тис. грн. Даний алгоритм застосовувався й для планування витрат на збут.

За рахунок того, що собівартість реалізованих послуг у плановому 2018 році зростала швидшими темпами, аніж чистий дохід від їх реалізації, підприємство все одно потерпатиме від збитків, до того ж, які зростуть на 43% (9716 тис. грн.).

Результати всіх розрахунків планових фінансових результатів підприємства КП «УЖКГ» представлені в додатку Д.

На основі планових показників фінансових результатів підприємства можна розрахувати показники фінансового стану. Розпочати варто з розрахунку балансових статей необоротних активів. Плановий показник накопиченої амортизації можливо розрахувати за допомогою обчислення коефіцієнту зносу необоротних активів. Алгоритм розрахунку виглядатиме наступним чином:

1. Обчислимо коефіцієнт зносу нематеріальних активів ($K_{з_{на}}$):

$$K_{з_{на}} = \text{Накопич. амортизація} / \text{Первіс.варт.}_{на} = 50/60 = 0,83$$

2. Визначимо обсяг накопиченої амортизації (Нак.ам._{2018}) у 2018 році:

$$\text{Нак.ам.}_{2018} = K_{з_{на}} * \text{Первіс.варт.}_{на} = 0,83 * 44 = 37 \text{ тис. грн.}$$

3. Визначимо обсяг нематеріальних активів (НА_{2018}) у плановому році:

$$\text{НА}_{2018} = \text{Первіс.варт.}_{на} - \text{Нак.ам.}_{2018} = 44 - 37 = 7 \text{ тис. грн.}$$

Отже, в порівнянні з 2016 роком обсяг нематеріальних активів в плановому році зменшиться на 26% (або на 3 тис. грн.) і складатиме 7 тис. грн.

Планування обсягу основних засобів передбачає подібний алгоритм, але потрібно обчислити коефіцієнт зносу основних засобів, а також середній абсолютний приріст основних засобів для розрахунку первісної вартості основних засобів. В результаті таких розрахунків в порівнянні з 2017 роком

обсяг основних засобів в плановому році зменшиться на 6% (або на 3113 тис. грн.) і складатиме 49497 тис. грн.

Для планування балансових статей оборотних активів необхідно розраховувати період обороту обраного показника. Для прикладу плановий обсяг запасів розраховуватиметься наступним чином:

1. Обчислимо період обороту запасів (ПО_з) у 2017 році:

$$\text{ПО}_z = \text{Запаси}_{2017} / \text{Собівартість}_{2017} * 360 = 5306 / 124708 * 360 = 15,3 \text{ днів}$$

2. Визначимо плановий обсяг запасів (Запаси₂₀₁₈):

$$\text{Запаси}_{2018} = (\text{ПО}_z * \text{СВ}_{2018}) / 360 = (15,3 * 153915) / 360 = 6549 \text{ тис. грн.}$$

Отже, в порівнянні з 2017 роком обсяг запасів в плановому році зросте на 23% (або на 1243 тис. грн.) і складатиме 6549 тис. грн. Даний алгоритм застосовувався для планування дебіторської заборгованості та грошових коштів. Поточна кредиторська заборгованість також планується за допомогою обчислення періоду обороту даного показника.

В цілому планове балансове значення склало 154223 тис. грн., що в порівнянні з 2017 роком зросте на 9% (на 13223 тис. грн.). Результати всіх розрахунків планових показників фінансового стану підприємства КП «УЖКГ» представлені в додатку Е.

Прогнозований баланс на 2018 рік дає змогу запланувати показники для фінансової діагностики. Результати розрахунків представлені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Планові показники для фінансової діагностики на 2018 рік

Показники	Нормативне значення	Плановий рік
1	2	3
<i>Майновий стан</i>		
Коефіцієнт зношення основних засобів $\leq 0,25$	0,25	0,67
Коефіцієнт оновлення основних засобів $\max$	0,01	-0,06
<i>Закінчення таблиці 3.1</i>		
1	2	3
Частка оборотних активів $\max$	0,847	0,53

Коефіцієнт мобільності активів мах	0,7	1,11
Платоспроможність		
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,01
Коефіцієнт швидкої ліквідності $>$	0,7	0,31
Поточний коефіцієнт покриття $>$	2	0,33
Рентабельність		
Рентабельність основної діяльності мах	0,123	-0,21
Рентабельність продажу мах	12,03	-0,37
Рентабельність активів мах	0,52	-0,21
Рентабельність власного капіталу мах	0,54	0,34
Ділова активність		
Коефіцієнт оборотності капіталу мах	4,517	-1,20
Коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних коштів	37,09	1,39
Фондовіддача основних засобів	28,12	2,27
Фінансова стійкість		
Коефіцієнт фінансової незалежності $= >$	0,5	-0,61
Коефіцієнт маневреності власного капіталу $=>$	0,5	0,96
Коефіцієнт фінансової стабільності $=>$	1	-0,37
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними активами	0,6-0,8	-2,06

**Джерело: складено автором на основі звітів про фінансовий стан КП «УЖКГ»*

Проаналізувавши планові показники фінансової діагностики підприємства КП «УЖКГ», можна сказати про певну невідповідність показників нормативним значенням. Звичайно у випадку збитковості діяльності підприємства показники рентабельності демонструють від'ємні значення. Коефіцієнти фінансової стійкості демонструють залежність підприємства від позикових коштів та зовнішніх джерел фінансування, а саме коштів місцевого самоврядування. Показники ділової активності свідчать про неефективність використання основних засобів. Коефіцієнти платоспроможності та ліквідності дають змогу виявити, що підприємство не здатне погасити поточні зобов'язання лише за рахунок оборотних коштів. Збільшення коефіцієнту зношення основних засобів в порівнянні з нормативним значенням свідчить про відсутність оновлення необоротних активів, що зменшує конкурентоспроможність підприємства.

Пронормуємо планові показники фінансового стану КП "УЖКГ", що відображені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Результати нормування планових показників фінансової діагностики

Показники	Вагомість	Плановий рік
1	2	3
Майновий стан		
Коефіцієнт зношення основних засобів	0,24	0,38
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,31	-0,16
Частка оборотних виробничих активів	0,2	1,61
Коефіцієнт мобільності активів	0,25	1,58
Платоспроможність		
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,38	34,80
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,32	2,29
Поточний коефіцієнт покриття	0,3	6,01
Рентабельність		
Рентабельність основної діяльності	0,21	-0,59
Рентабельність продажу	0,26	-32,60
Рентабельність активів	0,28	-2,50
Рентабельність власного капіталу	0,25	1,57
Ділова активність		
Коефіцієнт оборотності капіталу	0,38	-3,75
Коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних коштів	0,21	26,73
Фондовіддача основних засобів	0,41	12,38
Фінансова стійкість		
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,35	-0,83
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,21	1,91
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,31	-2,72
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними активами	0,13	-0,39

*Джерело: складено автором на основі звітів про фінансовий стан КП «УЖКГ»

Результати фінансової діагностики підприємства КП "УЖКГ" з урахуванням ваги одиничних показників та розрахунку планового інтегрального показника фінансової діагностики підприємства наведено в таблиці 3.3 і на рис. 3.1.

Таблиця 3.3

Результати розрахунку планового інтегрального показника фінансової діагностики

Блоки оцінки	Вагомість	Плановий рік
Майновий стан	0,16	0,76
Платоспроможність	0,18	15,76
Рентабельність	0,25	-8,91
Ділова активність	0,2	9,26
Фінансова стійкість	0,21	-0,78
Інтегральний показник		2,42

*Джерело: складено автором на основі звітів про фінансовий стан КП «УЖКГ»

Як показано на графіку, на жаль, на плановий рік очікується досить низькі значення зазначених показників. Проте, платоспроможність та ділова активність достатньо висока і має значну перевагу над іншими показниками.

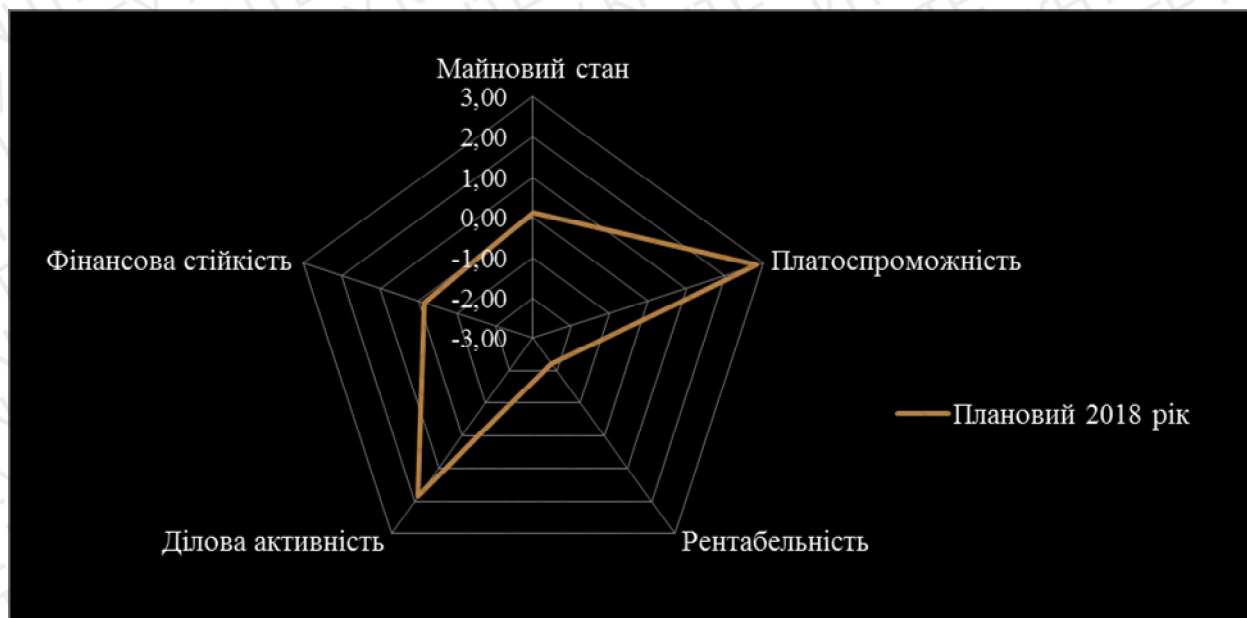

Рис. 3.1 Фінансова діагностика КП "УЖКГ" у 2018 році

*Джерело: складено автором за матеріалами КП «УЖКГ»

Таким чином, плановий інтегральний показник є значно вищим за інтегральні показники 2016 та 2017 років. Якщо порівнювати з 2017 роком,

то фінансова стійкість прямує до покращення. Однак показники рентабельності не демонструють позитивну динаміку, тим самим посиляючись на поглиблення збитковості діяльності підприємства. Отже, в цілому, можна зробити висновок, що підприємство КП «УЖКГ» в плановому 2018 році, буде платоспроможним та фінансово стійким, проте залишатиметься збитковим.

Результатом проведеного дослідження є отримання інформативних параметрів, що дають точну й об'єктивну оцінку фінансово-майнового стану комунального підприємства, щоб діагностувати недоліки у діяльності і знаходити резерви поліпшення його стану. Після проведення такої діагностики можна прогнозувати на найближчу перспективу.

Використовуючи вищенаведену інформацію щодо показників діяльності підприємства, цільових (еталонних) показників, визначених коефіцієнтів значущості різних напрямів оцінки, є можливість спланувати низку заходів, які в свою чергу, дозволять покращити фінансово-майновий стан досліджуваного підприємства.

Для покращення ефективності діяльності досліджуваного підприємства можна запропонувати такі заходи:

- оновити основні засоби, що суттєво зміцнить майновий стан підприємства. Оновлення можливе лише поступове, оскільки кошти в бюджеті міста на це не передбачено. Тому бажано залучати інвесторів з умовою, наприклад, додаткових пільг з надання зазначених послуг;
- знизити собівартість продукції за рахунок більш раціонального використання матеріальних ресурсів, виробничих потужностей і площ, робочої сили й робочого часу;
- використовувати альтернативні засоби отримання електроенергії (наприклад, встановлення сонячних батарей на дахах будинків);

- збільшити штат довідкових служб, щоб споживачі отримали можливість самостійно контролювати якість наданих послуг, що в свою чергу, зумовить зростання попиту.

3.3. Прогнозна оцінка рівня економічної безпеки підприємства

Для обчислення прогнозного рівня економічної безпеки підприємства необхідно визначити прогнозний рівень окремих його складових, а саме оперативної, тактичної та стратегічної безпеки. Шкала проф. Довбня С.Б. дозволила виявити загальний рівень економічної безпеки підприємства КП «УЖКГ», що у 2017 році склав 0,78. Це свідчило про задовільний стан економічної безпеки, проте результати діяльності показували збитковість. Зміцненню підлягають в першу чергу оперативна та стратегічна складові економічної безпеки.

До оперативної складової економічної безпеки входять показники рентабельності, ліквідності та платоспроможності. А тому першим етапом для обґрунтування рішень щодо забезпечення економічної безпеки підприємства є прогнозування саме цих показників діяльності підприємства. На основі наявних даних фінансової звітності за 3 роки та спланових показників, а також заходів для покращення фінансового стану підприємства був сформований прогноз результатів діяльності підприємства на 2019 рік, відображений у додатку П. Даний прогноз був здійснений аби показати, як застосування вищевказаних заходів посприє покращення фінансового стану підприємства КП «УЖКГ» у 2019 році.

Як вже зазначалось раніше, собівартість зростає швидшими темпами, ніж обсяг чистого доходу, а тому варто знизити собівартість приблизно на 12% за рахунок скорочення витрат на утримання запасів. Відповідно буде скорочуватись і обсяг запасів підприємства. Адміністративні витрати також

слід зменшити на такий самий відсоток. Навіть застосування цих незначних заходів дозволить у 2019 прогнозованому році зменшити обсяг збитку до 3030 тис. грн.

Основна робота на підприємстві повинна проводитись на зменшення обсягів дебіторської та кредиторської заборгованостей, а також на скорочення строків їх погашення. Для споживачів, котрі вчасно не сплачують за надані їм послуги, вводити обмеження та проводити судові розслідування.

Розрахунки, зроблені на основі прогнозних балансових показників, відображені в додатку Р. В результаті розрахунків було виявлено значне зменшення рівня складових економічної безпеки в порівнянні з попереднім роком, а саме:

- оперативної безпеки (враховуючи важливість поточної оцінки завжди приймається рівною 1,0);
- тактичної безпеки (0,89);
- стратегічної безпеки (0,58).

Загальний рівень економічної безпеки підприємства КП "УЖКГ" на плановий 2018 рік складатиме:

$$EP = 1,0 * 0,3 + 0,89 * 0,3 + 0,58 * 0,3 = 0,74$$

Виходячи з оціночної шкали проф. Довбня С.Б., рівень економічної безпеки підприємства КП "УЖКГ" в плановому році буде нестійким. Платоспроможність не стійка — як правило, через високу чутливість підприємства до умов макросередовища або залежність від зовнішніх джерел фінансування. Існує необхідність в реалізації антикризових заходів у відповідному напрямку.

Через застосування для населення міста цін, які не відшкодовують витрат підприємства житлово-комунального господарства, послуги з водопостачання, водовідведення, теплопостачання, обслуговування житла

залишаються збитковими. Ситуацію погіршує велика кількість пілг, передбачених законодавством для окремих верств населення, відшкодування яких проводиться державою незадовільно, або не проводиться зовсім.

Для реалізації основних напрямів реформування діяльності підприємства КП «УЖКГ» необхідно підняти технічний рівень. Єдиний шлях до підвищення якості з одночасним зниженням вартості послуг – застосування наукоємних технологій, які можуть поліпшити якість наданих комунальних послуг. Застосування нових ефективних діагностичних систем дозволять вчасно попередити і уникнути аварії, проаналізувати склад ресурсів, які подаються, знизити перепади в мережах і непродуктивні втрати; скоротити час ремонту і модернізації трубопроводів, збільшити період служби мереж і т. д. Упровадження заходів науково-технічного розвитку повинно бути направлено на зниження всіх видів витрат, собівартості і тарифів житлово-комунальних послуг. Рухаючись в даному напрямі можливо підвищити та зміцнити рівень економічної безпеки підприємства.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі було проведено дослідження різноманітних підходів до визначення поняття «діагностика». Використання діагностики слід розглядати як окремий механізм забезпечення фінансової стратегії, який формується на використанні процедур і інструментів діагностики. Фінансова діагностика дозволяє акцентувати увагу на внутрішніх та зовнішніх загрозах фінансово-економічній діяльності підприємства та визначити напрями протидії їх негативному впливу. Перш за все показники-індикатори цієї діагностики дозволяють виявляти загрози банкрутства вже на початкових стадіях, що дає можливість керівництву підприємства вчасно приймати стратегічно важливі рішення стосовно попередження та захисту підприємства від внутрішніх та зовнішніх факторів кризових явищ. Також в ході роботи було виявлено безпосередній зв'язок між проведенням фінансової діагностики та забезпеченням необхідного рівня економічної безпеки підприємства. Слід діагностику сприймати як постійний процес, що відбувається протягом усього періоду життєвого циклу підприємства.

В діагностиці фінансового стану першочергова увага приділяється ефективності використання технічних, матеріальних і фінансових ресурсів, підвищенню продуктивності праці, прискоренню оборотності оборотних коштів, рентабельності діяльності. Були досліджені методи проведення фінансової діагностики на підприємстві, в ході чого встановлено, що єдиної моделі діагностування не існує – для кожного конкретного підприємства він буде індивідуальним. Це пов'язано з тим, як саме підприємство бореться з загрозами та в яких проблемних структурах вони частіше всього виникають. Також були визначені фактори впливу на фінансовий стан підприємства.

Враховуючи те, що діагностика – це перш за все інструмент забезпечення фінансової стратегії, то спочатку в даній роботі був проведений

комплексний аналіз фінансово-майнового стану підприємства та оцінка ефективності його діяльності. Проведений аналіз свідчить про наявність у КП «УЖКГ» ряду проблем, що призвели до збитковості діяльності підприємства та стримують його потенціал для подальшого розвитку.

Головною проблемою на підприємстві є постійне накопичення дебіторської заборгованості, що й призводить до поглиблення ситуації збитковості підприємства. Цей процес розпочався за рахунок відмови від сплати з боку населення за використані послуги. В свою чергу така реакція населення спричинена необґрунтованими тарифами на послуги, постійним зростанням цін на енергоносії, паливо та інші ресурси. Завершальною перешкодою є недосконалість законодавчої бази та недостатність фінансової підтримки з боку органів місцевого самоврядування в процесі вирішення даних проблем.

У випускній кваліфікаційній роботі були узагальнені основні проблеми, що пов'язані зі збитковістю діяльності підприємства, а саме:

- значно зменшились обсяги виробництва та реалізації послуг;
- існує заборгованість з різниці в тарифах;
- існує заборгованість з боку споживачів послуг, що впливає на об'єм обігових коштів підприємства;
- коефіцієнт використання транспортних засобів складає менше 50%;
- збільшення вартості послуг сторонніх організацій, тарифів: на електроенергію, тепlopостачання, водопостачання та водовідведення – все це збільшує витрати на утримання та експлуатацію автопарку;
- застарілість та знос транспортних засобів тягне збільшення витрат на ремонтні роботи, в т.ч. на запчастини;
- несплата споживачами міста за надану послугу з опалення та постачання гарячої води;
- недосконалість на державному рівні тарифної політики;
- арешти поточних рахунків підприємства.

В даній роботі була проведена діагностика фінансово-майнового стану підприємства. Протягом 2015-2017 років спостерігалась збитковість діяльності КП «УЖКГ», що вказує на значні відхилення фактично отриманих результатів від планових, і як наслідок свідчить про неефективність діючої системи або незацікавленість в ній працівників даного підприємства.

Аналіз платоспроможності, ліквідності, ділової активності та рентабельності діяльності підприємства КП «УЖКГ», а також визначення рівня економічної безпеки, проведений у другому розділі даної роботи, дозволив зробити такі висновки щодо діяльності підприємства у 2015-2017 роках:

1. показники 2017 року відображають те, що оновлення основних засобів на підприємстві проводилось, але коефіцієнт оновлення основних засобів не змінився у порівнянні з 2016 роком в зв'язку з тим, що з балансу КП «УЖКГ» були безкоштовно передані основні засоби на баланс виконавчого комітету Славутицької міської ради для подальшої передачі на баланс КП «Славутич - Водоканал»;
2. чистий оборотний капітал на кінець 2017 року склав -150140 тис. грн., що свідчить про збільшення кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги протягом років, а саме заборгованість за природний газ;
3. підприємство може покрити свої зобов'язання на 30% в зв'язку з тим, що тарифи за надані послуги не покривають фактичні витрати підприємства;
4. підприємство може покрити свої термінові зобов'язання на кінець 2017 року на 1%;
5. коефіцієнт платоспроможності має від'ємне значення в зв'язку з тим, що розмір власного капіталу зменшився тому що на підприємстві виникли збитки, а також збільшилась сума поточних зобов'язань по платежам;

6. існує значна фінансова залежність підприємства від зовнішніх кредиторів, про що свідчить коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами, який на кінець 2017 року склав -2,39;

7. від'ємне значення коефіцієнта маневреності власного капіталу, а саме - 0,82 свідчить про недостатність власних коштів для формування необоротних активів і як наслідок – дефіцит власних оборотних коштів.

Вище вказані висновки свідчать про те, що підприємство є платоспроможним, але збитковим та не має достатньо матеріальних та фінансових ресурсів для розвитку, в зв'язку з чим працює з максимальним використанням існуючої матеріальної бази.

Дані висновки стали основою для планування та прогнозування фінансових результатів діяльності підприємства. За рахунок того, що собівартість реалізованих послуг у плановому 2018 році зростатиме швидшими темпами (23%), аніж чистий дохід від їх реалізації (17%), підприємство все одно потерпатиме від збитків, до того ж, які зростуть на 43% (9716 тис. грн.). Звичайно, дане планування не враховує багатьох зовнішніх і внутрішніх аспектів та чинників, проте задає напрям для подальшої роботи та розвитку підприємства. Саме тому були розроблені рекомендації по виходу із збитковості підприємства КП «УЖКГ».

Основні пропозиції є наступними:

- оновлення основних засобів підприємства;
- приведення до справедливої вартості основних засобів шляхом переоцінки;
- посилення роботи з дебіторами з метою зменшення дебіторської заборгованості;
- запровадження заходів щодо зменшення кредиторської заборгованості;
- приведення тарифів у відповідність до економічно обґрунтованих витрат;
- продовження провадження заходів з економії енергоресурсів;

- виконання робіт щодо утримання та розвитку інфраструктури міста за окремими договорами із замовником послуг або передача виконання робіт іншим виконавцям.

Існує низка проблемних питань, які впливають на результат діяльності підприємства: недосконалість на державному рівні тарифної політики, арешти поточних рахунків підприємства, розподіл коштів. Також, 19.10.2016 року КМУ було прийнято Постанову №744, відповідно до вимог якої споживачі мають право на розстрочку 50% плати за послугу з централізованого опалення протягом опалювального періоду (решта сплачується з травня по вересень), а механізм компенсації тепlopостачальним підприємствам на законодавчому рівні не передбачено. Як результат, це нестача обігових коштів, штрафні санкції, виникнення боргів та пені, що унеможлиблює здійснення діяльності без збитків. Для більш ефективного використання потенціалу підприємства засновникам необхідно надати підприємству додаткові ресурси для утримання ділянок, які фінансуються з місцевого бюджету, або провести виділення їх в окремі комунальні підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артамонова Н. С. Визначення рівня економічної безпеки підприємства задля забезпечення ефективного адміністрування [Електронний ресурс] / Н. С. Артамонова, А. В. Атрашкова // Економіка : реалії часу : [електрон. журн.], 2012. – № 1. – С. 19-23. – Режим доступу : <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/No1/19-23.pdf>
2. Білоусова І.А. Управлінський облік – інформаційна складова системи економічної безпеки підприємства: Монографія. – К.:Дорадо-Друк, 2010. – 423с.
3. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / І. О. Бланк. – К. : Ельга, 2008. – 724 с.
4. Бронос В.М. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / за заг. ред. В.М. Бороноса. – Суми: Вид-во СумДУ, 2012. – 539 с.– Режим доступу: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/finman2012.html>
5. Бунда О. М. Методичні аспекти аналізу фінансового стану підприємства / О. М. Бунда, О. М. Перова // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія : Економічні науки. – 2015. – № 2. – С. 99–107.
6. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізм зміцнення: монографія. – Львів: Вид-во «Арал», 2008. – 386 с.
7. Височин І. Управління результатами діяльності підприємства / І. Височин // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. - 2015. - № 2. - С. 34–46. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2015_2_4.
8. Гальків Л. І. Теоретико-методологічні питання аналізу фінансового стану підприємств / Л. І. Гальків // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. – 2016. – Вип. 50. – С. 110–114.

9. Гетьман О.О. Економічна діагностика : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / О.О.Гетьман, В.М. Шаповал – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 307 с.
10. Гуляєва Н. Економічна безпека та стабільне функціонування підприємства / Н. Гуляєва, І. Вавдійчик // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. - 2017. - № 4. - С. 79–88. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2017_4_7.
11. Гривківська О. В. Забезпечення фінансової безпеки сільського господарства : монографія / О. В. Гривківська. – Тернопіль : Астон, 2012. – 340 с.
12. Громова А. Є. Аналіз фінансового стану підприємства з огляду ефективного використання фінансових ресурсів / А. Є. Громова, К. В. Крамаренко, Т. О. Рудик // Молодий вчений. – 2016. – № 5. – С. 44–47.
13. Гудзь О. Є. Наукові підходи до оцінки рівня економічної безпеки телекомунікаційних підприємств / О. Є. Гудзь, В. М. Сотниченко // Економіка. Менеджмент. Бізнес. - 2016. - № 3. - С. 5-10. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/есмебі_2016_3_3.
14. Гуменюк О. О. Особливості проведення аналізу фінансового стану підприємства / О. О. Гуменюк // Інноваційна економіка. – 2016. – № 7-8. – С. 147–152.
15. Дакус А. В. Економічний розвиток підприємства: сутність та визначення / А. В. Дакус, Н. О. Сімченко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://probl-ekonomy.kpi.ua/pdf/2012-3.pdf>.
16. Денисенко М.П. Пріоритетні напрями посилення економічної безпеки / М.П. Денисенко, П.Т. Колісніченко // Економіка та держава. – 2017. – № 3. – С. 31–35.
17. Довбня С. Б. Діагностика економічної безпеки підприємства як інструмент визначення напрямків його інноваційного розвитку / С. Б. Довбня, Н. Ю. Гічова // Економічний вісник НГУ, 2008. – № 3. – С. 36-42.

18. Доценко І. О. Формування системи оцінювання рівня економічної безпеки підприємства з урахуванням впливу підприємницьких ризиків / І. О. Доценко // Вісник Одеського національного ун-ту. Серія: Економіка. – 2013. – Т. 18. – Вип. 1. – С. 69–78. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vopu_econ_2013_18_1_10.pdf.
19. Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : [колективна монографія у 2т.]. - Дніпропетровськ: «ФОП Дробязко С.І.», 2014. – Т. 2. - 349 с.
20. Єпіфанов А.О. Фінансова безпека підприємства і банківських установ: Монографія / А.О. Єпіфанов, О.Л. Паскун, В.С. Домбровський. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295с.
21. Живко З. Б. Економічна безпека підприємства: сутність, механізми забезпечення, управління : монографія / З. Б. Живко. – Львів : Ліга-Прес, 2012. – 256 с.
22. Зубко Т. Л. Методика визначення економічної безпеки підприємства / Т. Л. Зубко // Економіка. Менеджмент. Бізнес. - 2016. - № 2. - С. 69-76. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esmebi_2016_2_12.
23. Зубко Т.Л. Методика фінансової діагностики діяльності підприємства в системі оцінки його економічної безпеки / Т. Л. Зубко, А. М. Зубок // зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. «Економічні перспективи підприємництва в Україні» (26–27 жовтня 2017 р., м. Ірпінь). – Ірпінь. – С. 215-217.
24. Зубко Т. Л. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства галузі зв'язку / Т. Л. Зубко // Економіка. Менеджмент. Бізнес. - 2016. - № 3. - С. 81-88. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esmebi_2016_3_14.
25. Зубок М. І. Економічна безпека суб'єктів підприємництва: навчальний посібник / Зубок М. І., Рубцов В.С., Яременко С. М. та ін.; за ред. М.І. Зубка. – К., 2012 – 226 с.

26. Іванюта Т. М. Методичні підходи до аналізу економічної безпеки підприємств / Т. М. Іванюта // Вісник Одеського національного університету. – 2013. – Т. 18. – Вип. 1/1. – С. 137–141.
27. Івченко Л. В. Аналіз фінансового стану підприємств: інформаційне та методичне забезпечення / Л. В. Івченко, О. Є. Федорченко // Фінанси, облік і аудит. – 2015. – Вип. 1. – С. 197–210.
28. Ілляшенко С.М. Складові економічної безпеки підприємства та підходи до її оцінки / С.М. Ілляшенко // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 3. – С. 12–19.
29. Кавун С. В. Ієрархічно-матричний метод оцінки рівня економічної безпеки / С. В. Кавун // Вісник Університету банківської справи НБУ. – 2014. – № 1. – С. 265–270.
30. Кириленко О. П. Актуальні проблеми державних фінансів / О. П. Кириленко // Розвиток фінансової системи України в умовах ринкових трансформацій :зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф. вчених, викладачів та практичних працівників (14-15 жовт. 2014 р.). – Вінниця : Ландо ЛТД, 2014. – С. 19–25.
31. Кінецька Т. С. Оцінка та аналіз фінансового стану підприємства: сутність та необхідність / Т. С. Кінецька, І. В. Вишневецька // Молодий вчений. – 2015. – № 12(2). – С. 38–42.
32. Клименко Т. В. Основні елементи механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання / Т. В. Клименко // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2011. – № 4 (58). – С. 340–343
33. Коваленко В. В. Методика діагностики ймовірності виникнення фінансової кризи на підприємстві / В. В. Коваленко, В. І. Фучеджи // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 4. – С. 136–143.
34. Ковальчук Т. М. Діагностичний аналіз фінансового стану: теорія та методологія / Т. М. Ковальчук, А. І. Вергун // Вісник Хмельницького

- національного університету. Економічні науки. – 2015. – № 5(1). – С. 129–134.
35. Ковальчук Н. О. Аналіз методик прогнозування банкрутства та оцінка фінансового стану вітчизняних підприємств (на прикладі ПАТ «Чернівецький олійножировий комбінат») / Н. О. Ковальчук, М. М. Слусаряк, А. В. Пуша // Бізнес Інформ. – 2018. – № 1. – С. 248–253.
36. Ковбатюк М. В. Вплив факторів зовнішнього і внутрішнього середовища на процес функціонування та адаптації підприємств / М. В. Ковбатюк, Н. Г. Беник // Водний транспорт. – 2016. – Вип. 2. – С. 101–108.
37. Копчак Ю.С. Проблеми діагностики фінансового стану і стійкості функціонування підприємства - Режим доступу URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/10735>
38. Костирко І. Г. Фінансово-економічна стійкість сільськогосподарських підприємств: теорія і практика : монографія / І. Г. Костирко, Т. І. Поверляк. – Львів : Ліга-Прес, 2014. – 169 с.
39. Краснова В.В. Економічна діагностика: навчальний посібник / В.В. Краснова, М.В. Бандура. – Донецьк: ДонНУ, 2013. – 412 с.
40. Краснощокіна Ю. В. Економічна стійкість як одна з головних умов забезпечення життєздатності суб'єкта господарювання у довгостроковій перспективі / Ю. В. Краснощокіна // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2012. – Вип. 36. – С. 207–213. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2012_36_26
41. Лемішко О. Теоретико-методичні засади визначення параметрів фінансової стабільності підприємства / О. Лемішко // Економіст. - 2014. - № 6. - С. 64-66. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econ_2014_6_20.
42. Литовченко О. Ю. Оптимізація структури капіталу як складова стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства / О. Ю. Литовченко, С. А.

- Макуха // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29 – С. 134–136. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vetp/2010_29/10loucso.pdf.
43. Лук'янова В. В. Сучасний стан теоретичних основ діагностики діяльності підприємства Вісник Хмельницького національного університету 2009, № 3, Т. 1.
44. Мазур В. А. Методика аналізу фінансового стану підприємства відповідно до вимог внутрішніх і зовнішніх користувачів / В. А. Мазур, О. Ф. Томчук, Ю. Ю. Браніцький // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2017. – № 3. – С. 7–20.
45. Матвійчук А. В. Моделювання фінансової стійкості підприємств із застосуванням теорій нечіткої логіки, нейронних мереж і дискримінантного аналізу / А. В. Матвійчук // Вісник НАН України. – 2010. – № 9. – С. 24–46.
46. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій. Затверджена наказом Агентства з питань банкрутства підприємств та організацій від 27.06.97 № 81. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua/>
47. Морозюк Н. С. Сутність та оцінка фінансового стану діяльності підприємств / Н. С. Морозюк, Е. В. Голубков, В. І. Губко // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент». – 2015. – № 5 (64).
48. М'ячин В. Г. Економіко-статистичний аналіз показників фінансового стану та перевірка істотності гіпотези про рівність їх середніх значень для благополучних підприємств і підприємств-банкрутів / В. Г. М'ячин, М. В. Куцинська, Т. Г. Давидов // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. – 2017. – Т. 22, Вип. 3. – С. 80–87.

49. Нусінова О. В. Експрес-діагностика економічної кризи підприємства : монографія / О. В. Нусінова, Є. В. Міщук. – Кривий Ріг : Видавець ФОП Чернявський Д. О., 2011. – 220с
50. Підвищення зарплат в Україні: правда і фікція [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zik.ua/news/2018/05/26/pidvyshchennya_zarplat_v_ukraini_prawda_i_fiktsiya_1332633
51. Підвищення конкурентного потенціалу та економічної безпеки промислових підприємств за умов розвитку глобалізаційних процесів: монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. В. М. Нижника. – Хмельницький : ХНУ, 2013. – 525 с.
52. Пилипенко О. Методика аналізу та шляхи поліпшення фінансового стану підприємства / О. Пилипенко, О. Іванченко // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер. : Економіка і управління. – 2015. – Вип. 34. – С. 480–487.
53. Пойда-Носик Н. Н. Управління вартістю і структурою капіталу підприємства як елемент фінансової безпеки / Н. Н. Пойда-Носик, Л. В. Петришинець // Фінанси України. – 2010. – №6. – С. 117–124.
54. Полозова В. М. Сучасні підходи до оцінки фінансового стану підприємства / В. М. Полозова // Вісник національного Хмельницького університету. – 2010. – № 5, Т. 2. – С. 78–83.
55. Приймак С.В. Діагностика фінансового стану підприємства в системі контролінгу: Автореф. Дис. канд. екон. наук / 08.00.08. /С.В. Приймак. – К. : Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2007. – 23 с.
56. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак [...] Мінекономіки (з 2005 р.); Наказ, Рекомендації, Перелік від 19.01.2006 № 14

57. Про внесення змін до Порядку проведення оцінки фінансового стану бенефіціара та визначення виду [...] Мінфін України; Наказ, Порядок від 22.10.2009 № 1234
58. Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають [...] Мінфін України, Фонд державного майна; Наказ, Положення від 26.01.2001 № 49/121
59. Рибнікова Н. О. Діагностика стану економічної безпеки підприємства за методом кореляційної адаптометрії : показники та об'єкти оцінки / Н. О. Рибнікова // Науковий вісник ЛНТУ України. – Львів, 2011. – Вип. 21.6. – С. 294-300.
60. Силкін О. С. Аналіз фінансового стану підприємства як інформаційне підґрунтя забезпечення його економічної безпеки / О. С. Силкін // Наукові записки [Української академії друкарства]. – 2016. – № 1. – С. 220–225.
61. Сіліна І. В. Управління фінансовим станом підприємства в кризових умовах / І. В. Сіліна, М. В. Хацер // Економіка та держава. – 2015. – № 11. – С. 85–88.
62. Скриньковський Р.М. Економічна безпека підприємства: сутність, класифікація та система діагностики / Р. М. Скриньковський // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 3. – С. 414–418. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua>.
63. Сметанюк О.А. Діагностика фінансового стану підприємства в системі антикризового управління: Автореф. Дис. канд. екон. наук / 08.06.01. / О.А. Сметанюк – Хмельницький : Хмельницьк. нац. ун-т, 2006. – 22 с.
64. Столбов В. Ф. Особливості управління системою фінансово-економічної безпеки / В. Ф. Столбов, Г. М. Шаповал // Комунальне господарство міст. Науково-технічний збірник. – 2013. – № 111. – С. 103–108.
65. Судакова О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О.І. Судакова // Економічний простір. – 2008. – № 9. – С. 140–148

66. Сучасні та перспективні методи і моделі управління в економіці: монографія : у 2 ч. / за ред. проф. А. О. Єпіфанова. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – Ч. 2. – 256 с.
67. Тарасенко І.О., Батрак О.В. Фінансова діагностика в контексті антикризового управління // Економічний вісник університету. – 2013. – №21/1 с.217-221.
68. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві : монографія / О. О. Терещенко – К. : КНЕУ, 2008. – 272 с.
69. Терещенко О. О. Управління фінансовою санацією підприємств [Текст]: підручник / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2011. – 141 с.
70. Тищенко В. В., Тищенко О. І. Оцінка фінансового стану підприємств в контексті економічної безпеки//Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2016. №6 с.196-200.
71. Фальченко О. О. Актуальні питання аналізу фінансової звітності та розрахунку на її основі показників фінансового стану підприємства / О. О. Фальченко, І. В. Гаркавенко // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія : Технічний прогрес та ефективність виробництва. – 2015. – № 59. – С. 15–18.
72. Фалович А.В. Дослідження сучасних напрямків визначення сутності економічної безпеки підприємства / А.В. Фалович // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2013. – Вип. 1 (8). – С. 271–278. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2013/13fasebp.pdf>.
73. Федорук О. В. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємств із застосуванням моделі когнітивної діагностики імовірності банкрутства / О. В. Федорук // Економіка розвитку. – 2013. – № 1. – С. 118–122.
74. Франчук В. І. Методика діагностики економічної безпеки акціонерних товариств / В. І. Франчук. – Львів : ЛьвДУВС, 2011. – 47 с.

75. Хома І. Б. Формування та використання систем діагностики економічної захищеності промислового підприємства : [монографія] / І. Б. Хома. – Львів : НУЛП, 2012. – 504 с.
76. Чирва Ю. Є., Нестеренко О. М. Оцінка економічної безпеки цукропереробного підприємства на основі інтегральної моделі / Ю. Є. Чирва, О. М. Нестеренко // Бізнес-Інформ, 2012. – № 8. – С. 67-69.

ДОДАТКИ

Додаток А

Принципи проведення діагностики

Своєчасність	• діагностику необхідно проводити до створення кризової ситуації, появи перших ознак банкрутства, враховувати динамічність діяльності підприємства;
Комплексність	• окремі явища і процеси доцільно досліджувати в комплексі з усіма іншими взаємопов'язаними явищами, чинниками, цілями;
Науковість	• діагностика має за підґрунтя науково-обґрунтовані принципи, поняття, категорії, закономірності, застосування методології та методів дослідження;
Автентичність	• процес діагностування базується на первинній, достовірній інформації;
Точність	• відповідність реальним фактам, цілям і вимогам, які ставляться до процесу діагностування;
Об'єктивність	• діагностика має здійснюватися за наперед розробленою програмою дослідження, за чітко визначеними базовими параметрами з мінімальним впливом фактора суб'єктивізму; у процесі діагностики необхідно використовувати тільки реальні факти, методи та заходи, щоб знизити рівень неточних оцінок;
Ефективність	• здійснюючи діагностику підприємства, потрібно постійно порівнювати позитивні і негативні наслідки її проведення і витрати, які пов'язані з цим процесом.

Додаток Б

Оцінка майнового стану підприємства КП «УЖКГ»

Показник	за 2015 р.		за 2016 р. (попередній рік)		за 2017 р. (звітний рік)							
	на початок року		на початок року		на початок року			на кінець року				
	абсолют. величина, тис. грн.	у % до підсумку балансу	абсолют. величина, тис. грн.	у % до підсумку балансу	абсолют. величина, тис. грн.	у % до підсумку балансу	відхилення, %	абсолют. величина, тис. грн.	у % до підсумку балансу	абсолютне відхилення, %	відхилення, %	Відхилення від показників базового періоду, %
1	2	3	4	5	6	7	$8 = \frac{6-4}{4} \cdot 100$	9	10	$11 = 9 - 6$	$12 = 11 / 6 \cdot 100$	$13 = (9/4 \cdot 100) - 100$
1. Необоротні активи:	71206	63,2	74464	61,4	73576	57,4	-1,2	78171	55,4	4595	6,2	5
1.1. Залишкова вартість основних засобів	44469	39,5	44670	36,9	45754	35,7	2,4	52610	37,3	6856	15	17,8
1.2. Первісна вартість основних засобів	171048	151,8	176181	145,3	181946	141,9	3,3	157536	111,7	-24410	-13,4	-10,6
2. Оборотні активи	41479	36,8	46757	38,6	54626	42,6	16,8	62829	44,6	8203	15	34,4
2.1. Дебіторська заборгованість	35029	31,1	39820	32,8	45078	35,2	13,2	55239	39,2	10161	22,5	38,7
2.2. Грошові кошти	1096	0,97	1155	0,9	4441	3,5	284,5	2091	1,5	-2350	-52,9	81
3. Поточні та довгострокові зобов'язання	116947	103,7	137724	113,6	185362	144,6	34,6	217911	154,5	32549	17,6	58,2
3.1. За товари, роботи, послуги	80901	71,8	94922	78,3	141283	110,2	48,8	160433	113,8	19150	13,6	69
3.2. Перед бюджетом	4610	4,1	9962	8,2	12228	9,5	22,7	22674	16,1	10446	85,4	127,6
3.3. Перед цільовими фондами	2590	2,3	2110	1,7	939	0,7	-55,5	1486	1,1	547	58,3	-29,6
4. Власний капітал	-4262	-3,8	-16503	-13,6	-57160	-44,6	246,4	-76911	-54,5	-19751	34,6	366

Додаток В

Зведена таблиця фінансових показників підприємства КП «УЖКГ»

Показник	Нормативне значення	2015 р.	2016 р.	2017 р.
1. Аналіз майнового стану підприємства				
1.1 Коефіцієнт оновлення основних засобів	збільшення	0,03	0,03	0,03
2. Аналіз ліквідності підприємства				
2.1. Чистий оборотний капітал, тис. грн.	>0 збільшення	-87804	-127450	-150140
2.2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-0,8	0,3	0,3	0,3
2.3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0	0,01	0,02	0,01
3. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства				
3.1. Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	>0,5 збільшення	-0,14	-0,45	-0,55
3.2. Коефіцієнт фінансування	<1 зменшення	-8,35	-3,24	-2,83
3.3. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>0,1	-1,95	-2,33	-2,39
3.4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0 збільшення	-2,83	-0,95	-0,82
4. Аналіз ділової активності				
4.1. Коефіцієнт оборотності активів	збільшення	0,6	0,66	0,71
4.2. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	збільшення	0,75	0,66	0,59
4.3. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	збільшення	2,04	1,93	2,34
4.4. Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	зменшення	179	189	156
4.5. Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	зменшення	487	553	618
4.6. Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	збільшення	0,4	0,46	0,57
4.7. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	збільшення	-8,33	-2,27	-1,43
5. Аналіз рентабельності підприємства				
5.1. Коефіцієнт рентабельності активів	>0 збільшення	-0,07	-0,3	-0,17
5.2. Коефіцієнт рентабельності діяльності	>0 збільшення	-0,12	-0,45	-0,23

*Джерело: складено автором за матеріалами КП «УЖКГ»

Додаток Г

Оцінка рівня поточної, тактичної, стратегічної та загальної економічної безпеки підприємства КП "УЖКГ"

№	Індикатори економічної безпеки підприємства	Нормативне значення	Значення КП "УЖКГ"	Значущість показника узагальненої оцінки	Співвідношення фактичного і нормативного значення	Добуток коефіцієнта значущості та співвідношення
1	2	3	4	5	6	7
Поточна економічна безпека						
1	Коефіцієнт фінансування	1	-0,34	0,05	-0,34	-0,02
2	Коефіцієнт фінансування за рахунок стабільних джерел	0,8	-0,49	0,05	-0,62	-0,03
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2	0,02	0,1	0,08	0,01
4	Коефіцієнт покриття	2	0,30	0,1	0,15	0,01
5	Темп зростання частки запасів у сумі оборотних активів <	1	0,84	0,05	0,84	0,04
6	Рентабельність продажів	7,5	-23,33	0,1	-3,11	-0,31
7	Рентабельність власного капіталу	13	0,34	0,1	0,03	0,00
8	Коефіцієнт достатності грошового потоку >	2	-1	0,1	-0,46	-0,05
9	Співвідношення ЧГП від опер. Д-сті та суми всього ЧГП >	1	1	0,1	1	0,1
10	Коефіцієнт платоспроможності >	1	-0,11	0,1	-0,11	-0,01
11	Співвідношення темпів зміни виручки та суми активів >	1	1,08	0,1	1,08	0,11
12	Коефіцієнт оборотності поточних активів >	6,5	61,22	0,05	9,42	0,47
Узагальнююча оцінка						0,33
Тактична безпека підприємства						
<i>Виробничо-технічна складова</i>						0,79
13	Рівень завантаження виробничих потужностей	0,92	0,89	0,8	0,97	0,77
14	Фондовіддача	4,2	1,95	0,2	0,08	0,02

1	2	3	4	
<i>Інтелектуально-кадрова складова</i>				
15	Продуктивність праці	125,4	253,11	
16	Ступінь творчої участі промислово-виробничого персоналу в роботі підприємства (відношення кількості винаходів і раціоналізаторських пропозицій до чисельності персоналу)	0,25	0,1	
17	Рентабельність трудових ресурсів (відношення фінансового результату від операційної діяльності до фонду оплати праці)	13,9	-367,73	
18	Співвідношення темпів зростання виручки та фонду оплати праці >	1	5,21	
<i>Комерційна складова</i>				
19	Ступінь залежності підприємства від постачальників сировини та матеріалів (частка максимального обсягу поставки одного постачальника в загальному обсязі закупівель підприємства)	0,15	0,2	
20	Показник надійності постачальників (різниця між 1 та часткою сировини і матеріалів, щодо яких були порушені умови поставки в загальному обсязі поставок)	1	0,89	
21	Ступінь залежності підприємства від споживачів (частка максимального обсягу' продажу одному споживачеві в загальному обсязі реалізації підприємства)	0,1	0,08	
22	Загальний показник платоспроможності споживачів (інтегральна оцінка платоспроможності споживачів, зважена з урахуванням частки їх споживання в загальному обсязі продажів підприємства)	0,8	0,6	
23	Коефіцієнт своєчасності розрахунків (різниця між 1 та часткою простроченої дебіторської заборгованості в її загальному обсязі)	1	0,82	
24	Співвідношення темпів зростання виручки та дебіторської заборгованості підприємства >	1	1,04	
25	Показник дотримання якості виробленої продукції (різниця між 1 та часткою поверненої продукції в загальному обсязі її реалізації)	1	0,97	

1	2	3	4	
Стратегічна безпека підприємства				
<i>Ринкова складова</i>				
26	Співвідношення темпів зміни обсягів виробництва на підприємстві та в галузі >	1	1,1	
27	Показник конкурентної переваги підприємства (співвідношення часток ринку підприємства та його головного конкурента)	1	0,86	
28	Темп зміни частки ринку підприємства >	1	1,33	
<i>Соціальна складова</i>				
29	Показник досвіду роботи персоналу (відношення загальної суми років роботи всіх співробітників на підприємстві та у галузі до загальної чисельності персоналу)	8,5	12	
30	Частка співробітників із вищою освітою	0,4	0,3	
31	Плинність кадрів	0,3	0,03	
<i>Інноваційно-технологічна складова</i>				
33	Ступінь зношення основних виробничих фондів	0,15	0,3	
34	Частка науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у загальному обсязі виконаних на підприємстві робіт	0,05	0,01	
35	Рівень технологічного розвитку підприємства (частка виробленої за сучасними технологіями продукції в загальному обсязі виробництва)	1	0,3	
<i>Сировинна й енергетична складова</i>				
36	Забезпеченість власними ресурсами (частка ресурсів, вироблених на підприємстві або у межах єдиного господарського об'єднання в загальному обсязі споживання ресурсів на підприємстві)	0,2	0,1	
<i>Екологічна безпека</i>				
37	Ступінь забруднення довкілля <	0,1	0,02	
38	Показник природоохоронної діяльності	0,1	0,05	

*Джерело: розраховано автором за даними первісної звітності досліджуваного підприємства КП

Динаміка планових фінансових результатів діяльності підприємства

Стаття	Код рядка	2015	2016	2017	2018
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	69838	82271	95930	100000
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	81153	113225	124708	135000
Валовий: збиток	2095	-11315	-30954	-28778	-35000
Інші операційні доходи	2120	10845	6452	25881	30000
Адміністративні витрати	2130	7981	9428	9022	10000
Витрати на збут	2150	1915	2603	1883	2000
Інші операційні витрати	2180	2747	7356	13397	15000
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	-13113	-43889	-27199	-30000
Інші фінансові доходи	2220	1	3	2	5000
Інші доходи	2240	4671	7287	11799	15000
Фінансові витрати	2250	4	678	(-)	5000
Інші витрати	2270	2	11	6979	10000
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	-8447	-37288	-22377	-25000
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	-8447	-37288	-22377	-25000

*Джерело: складено автором на основі звітів про фінансовий стан підприємства

Додаток Е

Динаміка планових показників фінансового стану КП «УЖКГ»

Актив	Код рядка	2015	2016	2017	План	Абсолютний приріст	Темп росту, %
						план до 2017	план до 2017
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:	1000	10	10	-	7	-3	-26
первісна вартість	1001	60	60	49	44	-5	-10
накопичена амортизація	1002	50	50	49	37	-12	-25
Незавершені капітальні інвестиції	1005	29784	27811	25561	23680	-1881	-7
Основні засоби:	1010	44670	45754	52610	49497	-3113	-6
первісна вартість	1011	176181	181946	157536	148214	-9323	-6
знос	1012	131511	136192	104926	98717	-6209	-6
Усього за розділом I	1095	74464	73575	78171	73184	-4987	-6
II. Оборотні активи							
Запаси	1100	5585	4913	5306	6549	1243	23
Виробничі запаси	1101	-	-	-	-	-	-
Незавершене виробництво	1102	-	-	-	-	-	-
Готова продукція	1103	-	-	-	-	-	-
Товари	1104	-	-	-	-	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-	-	-	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	24659	28200	31000	36332	5332	17
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	3784	3824	1812	2124	312	17
з бюджетом	1135	133	896	133	156	23	17
у тому числі з податку на прибуток	1136	133	133	133	133	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	-	-	-	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	6536	7272	8694	10189	1495	17
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	-	-	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1155	4441	2091	2451	360	17
Готівка	1166	-	-	-	-	-	-
Рахунки в банках	1167	-	-	-	-	-	-
Витрати майбутніх періодів	1170	197	194	193	195	2	1
Інші оборотні активи	1190	4737	4839	13600	23044	9444	69
Усього за розділом II	1195	46786	54619	62829	81040	18211	29
Баланс	1300	121250	128194	141000	154223	13223	9

Продовження додатку Е

Пасив	Код рядка	2015	2016	2017	План	Абсолютний приріст	Темп росту, %
						план до 2017	план до 2017
I. Власний капітал							
Зареєстрований капітал	1400	18868	18868	18868	18868	0	0
Капітал у дооцінках	1405	3359	4657	18320	5483	-12837	-70
Додатковий капітал	1410	36983	33417	22380	17410	-4970	-22
Емісійний дохід	1411	-	-	-	-	-	-
Резервний капітал	1415	-	-	-	-	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-71713	-113001	-136479	-135213	1266	-1
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	-12503	-56059	-76911	-93452	-16541	22
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	142	142	142	142	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	1700	-	-	-	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-	-	-	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-	-	-	-	-
Цільове фінансування	1525	1321	3116	4800	3867	-933	-19
Усього за розділом II	1595	3163	3258	4942	4009	-933	-19
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	1600	-	-	-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість:							
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	11	11	11	11	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	86856	131903	154524	190714	36190	23
за розрахунками з бюджетом	1620	9643	12229	22674	27984	5310	23
за у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-	-	-	-	-
за розрахунками зі страхування	1625	1644	939	1486	1834	348	23
за розрахунками з оплати праці	1630	75	79	97	120	23	23
за одержаними авансами	1635	295	149	255	315	60	23
за розрахунками з учасниками	1640	-	-	-	-	-	-
із внутрішніх розрахунків	1645	-	-	-	-	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-	-	-	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	27197	27398	28024	15409	-12615	-45
Інші поточні зобов'язання	1690	4869	8287	5898	7279	1381	23
Усього за розділом III	1695	130590	180995	212969	243666	30697	14
Баланс	1900	121250	128194	141000	154223	13223	9

*Джерело: складено автором на основі звітів про фінансовий стан КП «УЖКГ»

Додаток Ж

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2017 р.			
АКТИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	11	-
- первісна вартість	1001	60	49
- накопичена амортизація	1002	49	49
Незавершені капітальні інвестиції	1005	27811	25561
Основні засоби	1010	45754	52610
- первісна вартість	1011	181946	157536
- знос	1012	136192	104926
Інвестиційна нерухомість:	1015	-	-
Довгострокові біологічні активи:	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	73576	78171
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	4913	5306
Виробничі запаси	1101	-	-
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	-	-
Товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	28207	31000
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	3824	1812
з бюджетом	1135	896	133
у тому числі з податку на прибуток	1136	133	133
із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	7272	8694
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	4441	2091
Готівка	1166	-	-
Рахунки в банках	1167	-	-
Витрати майбутніх періодів	1170	194	193
Інші оборотні активи	1190	4879	13600
Усього за розділом II	1195	54626	62829
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	128202	141000

Продовження додатку Ж

на 31 грудня 2017 р.			
ПАСИВ	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	18868	18868
Капітал у дооцінках	1405	4657	18320
Додатковий капітал	1410	33417	22380
Емісійний дохід	1411	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-114102	-136479
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	-57160	-76911
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	142	142
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	3144	4800
Усього за розділом II	1595	3286	4942
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	11	11
товари, роботи, послуги	1615	132983	154524
розрахунками з бюджетом	1620	12228	22674
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	939	1486
розрахунками з оплати праці	1630	79	97
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	149	255
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	27398	28024
Інші поточні зобов'язання	1690	8289	5898
Усього за розділом III	1695	182076	212969
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	128202	141000

Додаток И

Звіт про фінансові результати
за 2017 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	95930	82271
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-124708	-113225
Валовий: прибуток	2090	-	-
збиток	2093	-28778	-30954
Інші операційні доходи	2120	25881	6452
Адміністративні витрати	2130	-9022	-9428
Витрати на збут	2150	-1883	-2603
Інші операційні витрати	2180	-13397	-7356
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	-	-
збиток	2195	-27199	-43889
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	2	3
Інші доходи	2240	11799	7287
Фінансові витрати	2250	(-)	-678
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	-6979	-11
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-	-
збиток	2295	-22377	-37288
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	-	-
збиток	2355	-22377	-37288

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	13663	-1298
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	13663	-1298
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	13663	-1298
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-8714	-38586

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	97842	85878
Витрати на оплату праці	2505	28608	27423
Відрахування на соціальні заходи	2510	6295	6019
Амортизація	2515	5139	5048
Інші операційні витрати	2520	11126	8244
Разом	2550	149010	132612

Додаток К

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2016 р.			
АКТИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	10	10
- первісна вартість	1001	60	60
- накопичена амортизація	1002	50	50
Незавершені капітальні інвестиції	1005	29784	27811
Основні засоби	1010	44670	45754
- первісна вартість	1011	176181	181946
- знос	1012	131511	136192
Інвестиційна нерухомість:	1015	-	-
Довгострокові біологічні активи:	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	74464	73575
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	5585	4913
Виробничі запаси	1101	-	-
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	-	-
Товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	24630	28200
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	3784	3824
з бюджетом	1135	133	896
у тому числі з податку на прибуток	1136	133	133
із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	6536	7272
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1155	4441
Готівка	1166	-	-
Рахунки в банках	1167	-	-
Витрати майбутніх періодів	1170	197	194
Інші оборотні активи	1190	4737	4839
Усього за розділом II	1195	46757	54619
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	121221	128194

Продовження додатку К

на 31 грудня 2016 р.			
ПАСИВ	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	18868	18868
Капітал у дооцінках	1405	3359	4657
Додатковий капітал	1410	36983	33417
Емісійний дохід	1411	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-75713	-113001
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	-16503	-56059
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	142	142
Довгострокові кредити банків	1510	1700	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	1321	3116
Усього за розділом II	1595	3163	3258
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	11	11
товари, роботи, послуги	1615	90005	131903
розрахунками з бюджетом	1620	9962	12229
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	2110	939
розрахунками з оплати праці	1630	75	79
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	295	149
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	27197	27398
Інші поточні зобов'язання	1690	4906	8287
Усього за розділом III	1695	134561	180995
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	121221	128194

Додаток Л

Звіт про фінансові результати за 2016 рік І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	82271	69838
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-113225	-81153
Валовий: прибуток	2090	-	-
збиток	2093	-30954	-11315
Інші операційні доходи	2120	6452	10845
Адміністративні витрати	2130	-9428	-7981
Витрати на збут	2150	-2603	-1915
Інші операційні витрати	2180	-7356	-2747
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	-	-
збиток	2195	-43889	-13113
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	3	1
Інші доходи	2240	7287	4671
Фінансові витрати	2250	-678	-4
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	-11	-2
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-	-
збиток	2295	-37288	-8447
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	-	-
збиток	2355	-37288	-8447
ІІ. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-1298	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-1298	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-1298	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-38586	-8447
ІІІ. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	85878	49734
Витрати на оплату праці	2505	27423	25676
Відрахування на соціальні заходи	2510	6019	9350
Амортизація	2515	5048	5007
Інші операційні витрати	2520	8244	4029
Разом	2550	132612	93796

Додаток М

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2015 р.			
АКТИВ	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	10	10
- первісна вартість	1001	60	60
- накопичена амортизація	1002	50	50
Незавершені капітальні інвестиції	1005	26727	29784
Основні засоби	1010	44469	44670
- первісна вартість	1011	171048	176181
- знос	1012	126579	131511
Інвестиційна нерухомість:	1015	-	-
Довгострокові біологічні активи:	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	71206	74464
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	5159	5585
Виробничі запаси	1101	-	-
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	-	-
Товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	23597	24659
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	3003	3784
з бюджетом	1135	1039	133
у тому числі з податку на прибуток	1136	99	133
із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5760	6536
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1096	1155
Готівка	1166	-	-
Рахунки в банках	1167	-	-
Витрати майбутніх періодів	1170	195	197
Інші оборотні активи	1190	1630	4737
Усього за розділом II	1195	41479	46786
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	112685	121250

Продовження додатку М

на 31 грудня 2015 р.			
ПАСИВ	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	18868	18868
Капітал у дооцінках	1405	3359	3359
Додатковий капітал	1410	36777	36983
Емісійний дохід	1411	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-63266	-71713
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	-4262	-12503
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	142	142
Довгострокові кредити банків	1510	1700	1700
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	772	1321
Усього за розділом II	1595	2614	3163
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	11	11
товари, роботи, послуги	1615	77757	86856
розрахунками з бюджетом	1620	4610	9643
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	2590	1644
розрахунками з оплати праці	1630	1825	75
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	136	295
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	24271	27197
Інші поточні зобов'язання	1690	3133	4869
Усього за розділом III	1695	114333	130590
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	112685	121250

Додаток Н

Звіт про фінансові результати за 2015 рік			
І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	69838	48371
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-81153	-68714
Валовий: прибуток	2090	-	-
збиток	2093	-11315	-20343
Інші операційні доходи	2120	10845	30448
Адміністративні витрати	2130	-7981	-6688
Витрати на збут	2150	-1915	-622
Інші операційні витрати	2180	-2747	-5534
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	-	-
збиток	2195	-13113	-2739
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	1	3
Інші доходи	2240	4671	4224
Фінансові витрати	2250	-4	-478
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	-2	-2
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-	1008
збиток	2295	-8447	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	-	1008
збиток	2355	-8447	(-)
ІІ. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-8447	1008
ІІІ. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	49734	40019
Витрати на оплату праці	2505	25676	22437
Відрахування на соціальні заходи	2510	9350	8223
Амортизація	2515	5007	4599
Інші операційні витрати	2520	4029	6135
Разом	2550	93796	81413

Додаток П

Динаміка прогнозних фінансових результатів діяльності підприємства КП «УЖКГ»

Стаття	Код рядка	2015	2016	2017	План 2018	2019
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	69838	82271	95930	112431	121717
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	81153	113225	124708	153915	135445
Валовий: збиток	2095	-11315	-30954	-28778	-41484	-13728
Інші операційні доходи	2120	10845	6452	25881	39981	49693
Адміністративні витрати	2130	7981	9428	9022	10574	9305
Витрати на збут	2150	1915	2603	1883	2207	2389
Інші операційні витрати	2180	2747	7356	13397	29586	43966
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	-13113	-43889	-27199	-43869	-19696
Інші фінансові доходи	2220	1	3	2	3	3
Інші доходи	2240	4671	7287	11799	18753	23641
Фінансові витрати	2250	4	678	(-)	(-)	(-)
Інші витрати	2270	2	11	6979	6979	6979
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	-8447	-37288	-22377	-32093	-3030
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	-8447	-37288	-22377	-32093	-3030

Прогнозні показники оцінювання рівня економічної безпеки підприємства

№	Індикатори економічної безпеки підприємства	Нормативне значення	Значення КП "УЖКГ"	Значення порогового
1	2	3	4	5
Поточна економічна безпека				
1	Коефіцієнт фінансування	1	-0,53	
2	Коефіцієнт фінансування за рах. Стабільних джерел	0,8	-0,62	
3	Коеф. Абсолютної ліквідності	0,2	0,01	
4	Коефіцієнт покриття	2	0,39	
5	Темп зростання частки запасів у сумі оборотних активів <	1	0,90	
6	Рентабельність продажів	7,5	-13,50	
7	Рентабельність власного капіталу	13	0,15	
8	Коефіцієнт достатності грошового потоку >	2	-2	
9	Співвідношення ЧГП від опер. Д-сті та суми всього ЧГП >	1	1	
10	Коефіцієнт платоспроможності >	1	-0,08	
11	Співвідношення темпів зміни виручки та суми активів >	1	0,94	
12	Коефіцієнт оборотності поточних активів >	6,5	67,92	
Тактична безпека підприємства				
<i>Виробничо-технічна складова</i>				
13	Рівень завантаження виробничих потужностей	0,92	0,89	
14	Фондовіддача	4,2	1,92	

1	2	3	4	5
<i>Інтелектуально-кадрова складова</i>				
15	Продуктивність праці	125,4	262,43	0,
16	Ступінь творчої участі промислово-виробничого персоналу в роботі підприємства (відношення кількості винаходів і раціоналізаторських пропозицій до чисельності персоналу)	0,25	0,1	0,
17	Рентабельність трудових ресурсів (відношення фінансового результату від операційної діяльності до фонду оплати праці)	13,9	-220,68	0,
18	Співвідношення темпів зростання виручки та фонду оплати праці >	1	4,63	0,
<i>Комерційна складова</i>				
19	Ступінь залежності підприємства від постачальників сировини та матеріалів (частка максимального обсягу поставки одного постачальника в загальному обсязі закупівель підприємства)	0,15	0,2	0
20	Показник надійності постачальників (різниця між 1 та часткою сировини і матеріалів, щодо яких були порушені умови поставки в загальному обсязі поставок)	1	0,89	0,
21	Ступінь залежності підприємства від споживачів (частка максимального обсягу продажу одному споживачеві в загальному обсязі реалізації підприємства)	0,1	0,08	0,
22	Загальний показник платоспроможності споживачів (інтегральна оцінка платоспроможності споживачів, зважена з урахуванням частки їх споживання в загальному обсязі продажів підприємства)	0,8	0,6	0
23	Коефіцієнт своєчасності розрахунків (різниця між 1 та часткою простроченої дебіторської заборгованості в її загальному обсязі)	1	0,82	0
24	Співвідношення темпів зростання виручки та дебіторської заборгованості підприємства >	1	0,87	0,
25	Показник дотримання якості виробленої продукції (різниця між 1 та часткою поверненої продукції в загальному обсязі її реалізації)	1	0,97	0,

1	2	3	4	
Стратегічна безпека підприємства				
<i>Ринкова складова</i>				
26	Співвідношення темпів зміни обсягів виробництва на підприємстві та в галузі >	1	0,8	
27	Показник конкурентної переваги підприємства (співвідношення часток ринку підприємства та його головного конкурента)	1	0,47	
28	Темп зміни частки ринку підприємства >	1	0,98	
<i>Соціальна складова</i>				
29	Показник досвіду роботи персоналу (відношення загальної суми років роботи всіх співробітників на підприємстві та у галузі до загальної чисельності персоналу)	8,5	7,9	
30	Частка співробітників із вищою освітою	0,4	0,3	
31	Плинність кадрів	0,3	0,03	
<i>Інноваційно-технологічна складова</i>				
33	Ступінь зношення основних виробничих фондів	0,15	0,3	
34	Частка науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у загальному обсязі виконаних на підприємстві робіт	0,05	0,01	
35	Рівень технологічного розвитку підприємства (частка виробленої за сучасними технологіями продукції в загальному обсязі виробництва)	1	0,4	
<i>Сировинна й енергетична складова</i>				
36	Забезпеченість власними ресурсами (частка ресурсів, вироблених на підприємстві або у межах єдиного господарського об'єднання в загальному обсязі споживання ресурсів на підприємстві)	0,2	0,1	
<i>Екологічна безпека</i>				
37	Ступінь забруднення довкілля <	0,1	0,01	
38	Показник природоохоронної діяльності	0,1	0,03	

*Джерело: складено автором на основі звітів про фінансовий стан КП «УЖКТ»